

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Etnologický ústav

Diplomová práce

Bc. Hana Šobáňová

Etiopané v Praze

Ethiopians in Prague

Praha 2014

Doc. PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 28. srpna 2014

.....

Jméno a příjmení

Poděkování

Na prvním místě a především bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce doc. PhDr. Zdeňku Uherkovi CSc. za velmi podnětné rady a odborné vedení. Dále děkuji PhDr. Alemayehu Kumsovi Ph.D. za informace týkající se Etiopie a doporučení vhodné literatury a pramenů. Velký dík patří všem mým respondentům, kteří mi ochotně a trpělivě odpovídali na otázky. V neposlední řadě děkuji své rodině, příteli a všem blízkým za jejich velkou podporu při mém studiu a psaní této práce.

Klíčová slova

Migrace, Etiopie, Etiopané, Česká republika, adaptace

Keywords

Migration, Ethiopia, Ethiopians, Czech Republic, adjustment

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá etiopskou migrací do České republiky, zejména do Prahy. Cílem práce je představit tuto etiopskou migraci, zjistit původ a důvody příchodu jednotlivých migrujících, dozvědět se, jak probíhala jejich adaptace na české prostředí a jaké jsou jejich vyhlídky a aspirace do budoucna.

Práce je rozdělena do pěti základních kapitol. První úvodní kapitola obsahuje motivaci, kritiku pramenů, strukturu práce a pojmosloví. V teoretické části se zabývám charakteristikou Etiopie, historií 20. století, současností, vybranými etiopskými národy a dvěma případy nejčastější etiopské migrace. Dále se pak soustřeďuji na česko(slovensko) – etiopské vztahy, navazování diplomatických, kulturních či hospodářských styků a statistiku počtu Etiopanů a Etiopanek v ČR. Ve výzkumné části pak na základě zúčastněného pozorování a rozhovorů popisuji průběh jejich migrace od prvotní motivace, přes jazykovou přípravu, studium, práci, vztah k ČR a k Etiopii až po jejich plány do budoucna.

Abstract

The thesis deals with the Ethiopian migration to the Czech Republic, especially to Prague.

The aim of this work is to present the Ethiopian migration, to identify the origin and the reasons of an individual migrant for coming to the Czech Republic, to learn about their adaptation to the Czech environment and to find out what are their prospects and aspirations for the future.

The thesis is divided into five chapters. The first introductory chapter contains motivation, criticism of the sources, the structure of work and terminology. The theoretical part deals with the characteristics of Ethiopia, 20th century history, present time, selected Ethiopian nations and two cases of the most common Ethiopian migration. Afterwards we focus on the Czech (Slovak) - Ethiopian relations, establishment of diplomatic, cultural and economic relations and the statistics of the number of Ethiopians in the Czech Republic. In the research part, based on participant observation and interviews I describe the course of the Ethiopian's migration from the initial motivation, through language training, study, work, relationship to the Czech Republic and Ethiopia, to their future plans.

1	ÚVOD	9
1.1	OSOBNÍ MOTIVACE A POZICIONALITA	9
1.2	CÍLE PRÁCE	10
1.3	ROZVRŽENÍ TÉMATU	10
1.4	KRITIKA LITERATURY A PRAMENŮ.....	11
1.5	POJMOSLOVÍ: ADAPTACE - INTEGRACE.....	12
2	CHARAKTERISTIKA ETIOPIE	14
2.1	OBECNÉ INFORMACE O ETIOPII.....	14
2.1.1	<i>Kalendář a letopočet</i>	15
2.2	ETIOPSKÉ JAZYKY	15
2.2.1	<i>Amharština</i>	16
2.2.2	<i>Problém přepisu etiopského písma</i>	17
2.3	STRUČNÁ HISTORIE 20. STOLETÍ.....	18
2.4	SOUČASNOST.....	19
2.5	VYBRANÉ NÁRODY	20
2.5.1	<i>Amharové</i>	21
2.5.2	<i>Oromové</i>	23
2.5.3	<i>Somálci</i>	24
2.5.4	<i>Afarové</i>	26
2.5.5	<i>Tigrari</i>	27
2.5.6	<i>Guragové</i>	27
2.5.7	<i>Anuakové</i>	28
2.5.8	<i>Wolayta</i>	29
2.6	VYBRANÉ PŘÍKLADY ETIOPSKÉ MIGRACE	30
2.6.1	<i>Etiopská migrace do USA</i>	30
2.6.2	<i>Etiopská migrace do Německa</i>	33
3	ČESKO(SLOVENSKO) - ETIOPSKÉ VZTAHY	36
3.1	CESTOVATELÉ	37
3.1.1	<i>Václav Remedius Prutký (1701 – 1770)</i>	37
3.1.2	<i>Antonín Stecker (1855-1888)</i>	37
3.1.3	<i>Adolf Parlesák (1908-1981)</i>	38
3.2	DIPLOMATICKÉ STYKY.....	39
3.3	HOSPODÁŘSKÉ, KULTURNÍ A ŠKOLSKÉ STYKY	41

3.4	STATISTIKY.....	43
4	VÝZKUM	46
4.1	METODY VÝZKUMU	46
4.2	ETICKÉ OTÁZKY	46
4.3	VÝZKUMNÝ VZOREK A SBĚR DAT.....	46
4.4	METODA ANALÝZY A INTERPRETACE DAT	48
4.5	MEDAILONKY JEDNOTLIVÝCH RESPONDENTŮ	49
4.5.1	<i>Respondent A.....</i>	49
4.5.2	<i>Respondent B.....</i>	49
4.5.3	<i>Respondent C .....</i>	50
4.5.4	<i>Respondent D .....</i>	50
4.5.5	<i>Respondent E.....</i>	50
4.5.6	<i>Respondent F.....</i>	51
4.6	MOTIVACE	51
4.6.1	<i>Politické důvody.....</i>	51
4.6.2	<i>Absence požadovaných oborů.....</i>	52
4.6.3	<i>Zahraniční zkušenost.....</i>	52
4.7	ROZHODOVACÍ PROCESY	53
4.7.1	<i>ČSSR jako plánovaná destinace.....</i>	53
4.7.2	<i>ČR jako preferovaná destinace.....</i>	55
4.7.3	<i>ČR jako jedna z možných a nejrychleji odpovídajících destinací.....</i>	57
4.8	ADAPTACE NA ČESKÉ PROSTŘEDÍ	58
4.8.1	<i>Jazyková škola.....</i>	58
4.8.2	<i>Studium.....</i>	62
4.8.3	<i>Volný čas .....</i>	64
4.8.4	<i>Práce .....</i>	65
4.8.5	<i>Vztah k ČR.....</i>	66
4.9	SOUČASNÝ VZTAH K ETIOPII	67
4.10	GENERAČNÍ ROZDÍLY	69
4.11	VYHLÍDKY A ASPIRACE DO BUDOUCNA.....	70
4.12	ZÁVĚR VÝZKUMNÉ ČÁSTI.....	74
5	ZÁVĚR	77
	LITERATURA.....	79

	AKADEMICKÉ PRÁCE	81
	ELEKTRONICKÉ ČLÁNKY	81
	ZPRÁVY.....	81
	INTERNETOVÉ ZDROJE	81
	WEBOVÉ STRÁNKY	83
6	PŘÍLOHA.....	84

1 Úvod

1.1 Osobní motivace a pozicionalita

K napsání této diplomové práce mě vedl narůstající osobní zájem o komunitu etiopských studentů žijících v Praze. Mé první setkání se studentem z Etiopie se uskutečnilo již v roce 2009 ve studentském klubu Hvězda. Slovo dalo slovo, vyměnili jsme si telefonní čísla, párkrát jsme spolu zašli na pivo a stali jsme se kamarády. Následující rok jsem odjížděla na desetiměsíční studijní pobyt do Lyonu, během kterého jsme zůstali v občasném kontaktu. Po návratu se naše setkání stala pravidelnější, postupně jsem se dozvíдалa více o etiopské kultuře, stále častěji ochutnávala etiopské jídlo, poslouchala etiopskou hudbu, poznávala další Etiopany a Etiopanky a snažila se pochopit jejich situaci doma i v zahraničí. Sympatie k etiopské kultuře a etiopské komunitě přerostly do zájmu osobního, citového, a protože tyto sympatie a city byly oboustranné, s etiopským studentem, se kterým jsem se seznámila poprvé, jsem začala chodit. Můj odborný zájem o jejich kulturu a komunitu se ale nijak nesnížil, ba právě naopak. Rozhodnutí pustit se do zkoumání etiopské komunity v Praze napomohla i skutečnost, že Etiopanů není v České republice mnoho¹ (a o to nemluvím o Etiopankách, kterých je ještě mnohem méně). Jejich pobyt probíhá klidně a bez potíží, a proto se v médiích či jiných informačních kanálech o této komunitě žijící v České republice mnoho nedozvíme. Tak se pro českou společnost stávají neviditelní. I z tohoto důvodu jsem se rozhodla tuto práci věnovat právě etiopské komunitě žijící v Praze, abych zajímavé poznatky, které se dovídám, mohla předat dál a tuto komunitu představit.

Vím, že má pozice výzkumnice a zároveň dlouholeté partnerky jednoho z členů této komunity je pro můj výzkum na jedné straně velmi výhodná a na straně druhé výzkum znesnadňující. Výhodná z důvodu oslovování respondentů k jednotlivým rozhovorům. Myslím, že zde hraje roli více faktorů. První je ten, že respondenti, jednak z přátelství a také z respektu k mému partnerovi, s rozhovory souhlasili. Druhý vidím v tom, že určitému respektu se těší i partnerky členů komunity. Poslední faktor bych viděla ve skutečnosti, že mě jednotliví respondenti také znají několik let. S některými jsme trávili společně Silvestr, pálení čarodějnic nebo jen poseděli v hospodě a povídali, takže během této doby jsem s některými sama navázala přátelský vztah.

Nevýhoda této jednak partnerské a také kamarádské pozice se může projevit právě v určité osobní zainteresovanosti, která pak může bránit kritické analýze nasbíraných rozhovorů

---

¹ Konkrétní čísla viz kapitola 3.4 Statistiky.

a zúčastněného pozorování. Této skutečnosti jsem si ale vědoma, a proto se pokusím pomocí sebereflexe a určitého odstupu uvedené nástraze předejít. Tento typ výzkumu se nazývá antropology at home nebo také insider research, tedy antropologie doma nebo výzkum z pohledu osoby uvnitř². Výhodou této pozice je například právě skutečnost, že se respondenti cítí uvolněně a svobodně během rozhovoru s dobře známým badatelem či známou badatelkou.³ Tento fakt pro mě byl zásadním východiskem při provádění rozhovorů.

1.2 Cíle práce

Jak jsem již zmiňovala, o etiopské komunitě současně žijící v České republice nejsou žádné zprávy ani výzkumy⁴. Z tohoto důvodu je hlavním cílem mé práce představit etiopskou migraci do České republiky, a to zejména do Prahy. Mou snahou bylo zjistit původ jednotlivých migrujících a důvody příchodu, průběh jejich adaptace na české prostředí, a jejich vyhlídky a aspirace do budoucna. Součástí zjišťovaných témat též byl jejich současný vztah k Etiopii, jazyková komunikace, generační rozdíly a rozdíly mezi osobami s různou délkou pobytu v České republice.

1.3 Rozvržení tématu

Tato práce je rozdělena do pěti základních částí. První úvodní část obsahuje motivaci, cíle práce a kritiku literatury, pramenů rozvržení tématu a vysvětlení pojmů adaptace a integrace. Protože jedním z cílů je zjistit původ migrujících, druhá část se bude týkat výhradně charakteristiky Etiopie. Konkrétněji se zabývám rozbořem některých jazyků užívaných v Etiopii, blíže představuji amharštinu, která hraje významnou roli v jazykové komunikaci Etiopanů a Etiopanek v emigraci. Zmiňuji zde také problém přepisu amharského písma. Dále se budu zabývat vybranými etiopskými národy, tato část slouží jako východisko ke zjištění původu jednotlivých příchozích⁵. Stručně také představím historii 20. století Etiopie a její současnost. Tyto kapitoly totiž do určité míry vysvětlují důvody etiopské migrace, jejímž vybraným příkladům (migrace do USA a Německa) se věnuji následně. Ve třetí části se pak zaměřuji na vztahy česko(slovensko) etiopské, nejprve představuji přední

---

² Sama bych se ale spíš viděla jako badatelka na pomezí. Za prvé mí respondenti jsou muži a já žena, druhým důvodem je naše rozdílná etnicita a třetím pak má chybějící zkušenost pobytu v Etiopii potřebná pro pochopení tamních podmínek.

³ Více o validitě tohoto typu výzkumu ROONEY, Pauline. Researching from the inside — does it compromise validity? A discussion. [online]. [cit. 2014-08-28].

⁴ V loňském roce sice vznikla jedna diplomová práce s názvem *Život příslušníků etiopské menšiny na území České republiky* od Petry Schejbalové, nicméně tuto práci nepovažuji za příliš zdařilou z mnoha důvodů. Jedním z nich je jazyk a slovní obraty, které autorka používá, a které působí (ač nezáměrně) poměrně rasisticky. Dalším je pak například plytkost textu týkající se informací o Etiopii, zbytečný popis českého školství, absence zahraničních zdrojů atd.

⁵ Každý můj respondent totiž pochází z jiného národa.

české cestovatele, kteří v Etiopii působili a do jisté míry se zasloužili o navázání prvních diplomatických styků. Poté se soustředí na československo etiopské diplomatické styky ve 20. století a dohody o spolupráci hospodářské, kulturní a školské, díky kterým Etiopané začali přijíždět do ČSSR (později do ČR). Ve třetí části zmiňují také statistiky týkající se počtu Etiopanů a Etiopanek v České republice za posledních sedm let. Čtvrtá část se pak věnuje samotnému výzkumu, do kterého patří představení metod výzkumu, výzkumného vzorku a sběru dat, etických otázek, metod analýzy a interpretace dat, a také medailonky respondentů. Největší prostor pak zaujímá vlastní analýza dat a interpretace výzkumných otázek. Pátá část je samotný závěr práce. V šesté přílohové části přikládám obrázek amharské abecedy.

1.4 Kritika literatury a pramenů

Českých pramenů týkajících se Etiopie není mnoho. Některé práce⁶ vznikly během socialismu vzhledem k blízkým československo etiopským vztahům. Informace v těchto publikacích ale již nejsou příliš aktuální, přesto k mé práci vhodně posloužily právě díky kapitolám hovořícím o spolupráci mezi československou a etiopskou stranou. Za jednu z nejnovějších publikací o Etiopii je možné pokládat knihu *Na střeše Afriky: Habeši za války, Etiopii v míru* od Vladimíra Plešinger⁷. Autor mapuje Etiopii z historického, geologického a geografického hlediska, podle toho, jakým regionem zrovna projíždí. Jedná se o zdařilou cestopisnou populárně naučnou publikaci, jež dobře poslouží pro vytvoření rámcové představy o této zemi. Co se týká zahraničních zdrojů, těch je poměrně mnoho. Jejich kritikou ale může být skutečnost, že jsou psány z pohledu vládnoucích národů Amharů a Tigrai, a tedy opomíjí ostatní, což je případ například známého autora Marcuse Harolda. Jednou z výjimek je autor John Markakis, který se snaží psát objektivně i z pohledu nevládnoucích národů.

Pro pochopení současné politicko-sociální situace v Etiopii mi nejvíce posloužil český autor Jan Záhorský, který se věnuje etiopské politice, a to zejména článkem „Etiopie a dozvuky severoafrických událostí“⁸ a příspěvkem „Politické strany a stranický systém v Etiopii“⁹, ve kterém se zabývá historickým vývojem Etiopie ve 20. století a vznikem politických stran. Důvody k etiopské migraci mi nejvíce osvětlila publikace *„The History of Ethiopian*

---

⁶ Ještě se o nich budu zmiňovat v kapitole 3.3 Hospodářské, kulturní a školské styky.

⁷ PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeši za války, Etiopii v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7.

⁸ ZÁHOŘÍK, Jan. Etiopie a dozvuky severoafrických událostí. *Nový Orient: časopis Společnosti pro kulturní styky s Orientem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2012, roč. 67, č. 4, s. 6-9.

⁹ FIALA, Vlastimil, Jan PROUZA a Jan ZÁHOŘÍK. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2010, 282 s. ISBN 978-80-87382-05-9.

*Immigrants and Refugees in America*¹⁰ od Solomona Getahuna a studie Nathalie Schlenzky „*The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*,“¹¹ ze kterých také čerpám.

Důležitým zdrojem pro mne byly taktéž internetové stránky Ministerstva zahraničí, kde jsem našla stručné, leč významné informace týkající se česko(slovensko) - etiopských vztahů, což osvětlilo, za jakých okolností Etiopané do ČSSR (ČR) začali jezdit.

1.5 Pojmosloví: adaptace - integrace

Každá migrující osoba je po příjezdu do hostitelské země nucena se do určité míry začlenit do nové společnosti. Tento proces začleňování může probíhat dvěma směry. Prvním je směr ze strany migranta k hostitelské společnosti a záleží na něm, jaký způsob začleňování volí. Druhým je pak směr vycházející od samotné hostitelské společnosti, například legislativou, či mediálním obrazem cizinců a cizinek.¹² Běžnými procesy začleňování do většinové společnosti jsou adaptace, akulturace, integrace a asimilace.

Adaptací tak rozumím první stupeň, tedy určité přizpůsobování. V tomto případě je aktivní migrant, který se přizpůsobuje normám hostitelské společnosti. Podobně k aktivitě ze strany migranta či migrantky dochází během akulturace, kdy si jedinec více přisvojuje zvyky a hodnoty většinové společnosti. Určitým opakem pak může být proces asimilace, kdy si hostitelská společnost určuje podmínky, za kterých je možné v zemi žít. Integrace pak představuje střední cestu, snažící se o vzájemné sblížení, „*při kterém hostitelská společnost je vysoce aktivní při pomoci migrantovi usadit se a nalézt pocit domova*.“¹³ V ideálním případě se migrující osoba dobrovolně a pozvolna přizpůsobuje novým normám a zvykům, ale zároveň nezapomíná na své tradice. Ty zůstávají nebo se přetváří pro „dobro“ nové společnosti.¹⁴

---

¹⁰ GETAHUN, Solomon Addis. *The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment*. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1.

¹¹ SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009.

¹² DRBOHLAV, Dušan a Petra EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ. *Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR: Studie arménské, vietnamské a ukrajinské komunity v Praze a Středočeském kraji*. 2003/2004. IOM Mezinárodní organizace pro migraci, s. 10.

¹³ Tamtéž, s. 10.

¹⁴ Tamtéž, s. 10.

Drbohlav¹⁵ zmiňuje pět sfér, ve kterých proces integrace probíhá. Konkrétně se jedná o sféru:

- strukturální integrace (někdy ještě dělenou na socioekonomickou a politickou), obsahující práva a postavení v hlavních institucích přijímajícího státu,
- kulturní integrace týkající se kulturních a behaviorálních změn postojů cizince,
- sociální integrace, ve které dochází k začleňování do soukromých sfér hostitelské společnosti prostřednictvím přátelských či partnerských vztahů nebo členstvím v různých organizacích,
- identifikační integrace zahrnuje subjektivní pocity sounáležitosti a identifikace s hostitelskou společností,
- „vnější“ integrace pak charakterizuje postoje hostitelské společnosti.

Pro potřeby mé práce pak budu vycházet z prvních čtyř sfér. Do strukturální integrace zařadím vzdělávací instituce a instituce umožňující pracovní proces. V kulturní integraci se budu věnovat především českému jazyku. Ve sféře sociální integrace se zaměřím na přátelské vztahy. Identifikační integrace pak bude představovat vztah migrantů k České republice. Míru integrace to těchto sfér zhodnotím v závěru své výzkumné části.

---

¹⁵ DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391., s. 91-92.

2 Charakteristika Etiopie

2.1 Obecné informace o Etiopii

Etiopská federativní demokratická republika (dále jen Etiopie) s hlavním městem Addis Abeba je vnitrozemský stát nacházející se v tzv. Africkém rohu ve východní Africe. Na severu sousedí s Eritrejí, na východě s Džibuti a Somálskem, na jihu s Keňou a se Súdánem a na západě s Jižním Súdánem. Rozlohou Etiopie zaujímá 1 104 300 km².¹⁶ Název Etiopie pochází z řeckého slova Aethiopia a označuje „zemi opálených lidí“.¹⁷

Etiopie se skládá z devíti regionálních států, jmenovitě Tigráj, Afar, Amhara, Oromia, Somalia, Benishangul-Gumuz, Státu jižních národů, národností a lidu (zkratka SNNP¹⁸), Gambella, Harari a dvou samosprávných městských oblastí, Addis Abeba City a Dire Dawa. Národní státy stejně jako dvě města jsou dále rozděleny na další správní jednotky zvané woreda, kterých je 800, a kebele, s počtem kolem 15 000, z toho 5000 městských a 10 000 venkovských.¹⁹

Při posledním sčítání lidu z roku 2007 populace čítala 73 750 932 obyvatel.²⁰ Nicméně je nutné konstatovat, že se populace každým rokem poměrně rychle zvyšuje.²¹

Statistiky ze stejného roku uvádí, že mezi nejpočetnější národy patří národ Oromů 34,4 % a národ Amharů 27,0 %. Dále pak etiopskou populaci tvoří národ Somálců 6,2 %, Tigrajců 6,1 %, národ Sidama 4,0 %, Guragů 2,5 %, Wolajtů 2,3 %, Hadiců 1,7 %, Afarů 1,7 %, Gamů 1,5 %, Gedeů 1,3 %, národ Silte 1,3 %, Kafa 1,2 %, všechny ostatní dohromady pak čítají 10,5 %.²²

Co se týká náboženství, nevíce Etiopanů a Etiopanek se hlásí k etiopské křesťanské ortodoxní církvi 43,5 %, na druhém místě k islámu 33,9 %, dále k protestantství 18,5 %, k tradičnímu náboženství 2,7 %, ke katolictví 0,7 % a k jiným vírám 0,6 %.²³

---

¹⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/.

¹⁷ MOJDL, Lubor. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7221-X, s. 12.

¹⁸ SNNP znamená Southern Nations, Nationalities and Peoples.

¹⁹ <http://www.ethiopia.gov.et/web/pages/regional-states>.

²⁰ <http://www.csa.gov.et/>.

²¹ Počet obyvatel v roce 2008 se odhadoval kolem 80 milionů. Viz <http://www.ethiopia.gov.et/web/Pages/FactsandFigures>. Některé jiné zdroje odhadují současný počet obyvatel na 96,633,458, viz <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>.

²² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>.

²³ Tamtéž.

2.1.1 Kalendář a letopočet

Etiopie nepřijala gregoriánský kalendář. Etiopský čas se řídí podle specifického hybridu staroegyptského a juliánského kalendáře.²⁴ Etiopský rok se skládá z 12 měsíců po 30 dnech a z „třináctého“ neúplného měsíce, jež má v etiopském nepřestupném roce pět dní a v roce přestupném (jednou za čtyři roky) dní šest. Skutečnost třináctého měsíce se v literatuře využívala k propagaci cestovního ruchu.²⁵

Etiopský rok začíná podle gregoriánského kalendáře 11. nebo 12. září. Vánoce se pak slaví kolem 6. ledna stejně jako u pravoslavné církve. Začátek etiopského letopočtu je položen tak, že je proti evropské dataci o sedm až osm let pozadu²⁶.

2.2 Etiopské jazyky

Etiopie, stejně jako většina afrických zemí, je multinárodnostní stát. Tato národnostní diference se dá pozorovat také díky velké variabilitě jazyků, kterými se v zemi mluví. Celkově se uvádí 83 jazyků a 200 dialektů, které jsou rozděleny do čtyř hlavních jazykových skupin. Jedná se o jazyky semitské, kúšitské, omoské a nilo-saharské.²⁷ Jiný zdroj²⁸ uvádí 89 individuálních jazyků evidovaných pro Etiopii. Z toho 87 živých jazyků a dva zaniklé, z živých pak 14 institucionálních, 28 rozvíjejících se, 28 vitálních, 12 v potížích a 5 vymírajících.

Etiopská národní jazyková politika podle článku 5 Ústavy Etiopie z roku 1994 říká, že „všechny etiopské jazyky mají rovné právo na uznání“ a „každý člen Federace si určí vlastní pracovní jazyk“.²⁹ Tato Ústava ale zároveň určuje amharštinu pracovním jazykem Federativní demokratické republiky Etiopie.³⁰ Dalo by se říci, že Ústava v podstatě navazuje na Ústavu z roku 1955, která deklaruje amharštinu oficiálním jazykem Císařství, a následný zákon amharštinu (společně s angličtinou) ustanovuje jazykem veřejného školství.³¹ Ke konci éry Haile Selassieho byla v roce 1972 na císařův příkaz zřízena Národní jazyková akademie, císař říkal, že amharština „*ačkoli věrná svým tradicím a zachovávající svou čistotu, by se měla stát nástrojem pro vyjádření znalostí, učení a měla by navodit moderní civilizaci*“.³² Velmi brzy

²⁴ PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeší za války, Etiopii v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7, s. 16.

²⁵ POLÁČEK, Zdeněk. *Socialistická Etiopie*. Vyd. 1. Praha: Nakl. Svoboda, 1981, 226, [5] p., s. 221.

²⁶ Tamtéž, s. 223.

²⁷ <http://www.ethiopia.gov.et/people>.

²⁸ <http://www.ethnologue.com/country/ET>.

²⁹ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_125376.pdf, vlastní překlad z angličtiny do češtiny.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Copper in TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734, s. 24.

³² Tamtéž, s. 24.

ale revoluce přinesla moc Dergu, již v roce 1974. Jednalo se o vojenskou správní radu, jež liberalizovala oficiální jazykovou politiku, a podle které „*historie, kultura, jazyk a náboženství každé národnosti budou rovněž uznané v souladu s duchem socialismu*“.³³ Konstituce z roku 1994 toto ustanovení zachovala a oficiálně tedy uznává všechny jazyky a zároveň dává amharštině status pracovního jazyka Federace, proto se jí v následující části budu blíže věnovat.

2.2.1 Amharština

Amharština je jazyk, kterým se Etiopané v zahraničí běžně dorozumívají, (Česká republika není výjimkou). Vzhledem k počtu mluvčích je amharština jedním z padesáti nejdůležitějších jazyků světa, a je také důležitá z hlediska politického, historického i kulturního³⁴. Přes osmnáct milionů rodilých mluvčích žije přímo v Etiopii. Z důvodu emigrace od roku 1970 stovky tisíc amharsky mluvčích osob odešlo do Evropy, USA, Izraele³⁵ a dalších států³⁶. Díky své důležitosti jako jazyk semitský, africký a etiopský, se amharština těší většímu zájmu lingvistů než ostatní africké jazyky. Jako příklad může posloužit první evropská jazyková učebnice amharské gramatiky napsaná latinsky již v roce 1698 německým orientalistou Hiobem Ludolfem.³⁷

Amharština patří do semitské jazykové skupiny. Jedná se o nástupce původního semitského jazyka (proto-semitského), kterým se mluvilo před 6 000 lety. Navzdory počtu mluvčích není amharština tak známá jako ostatní jazyky patřící do této jazykové rodiny. Ta zahrnuje arabštinu, hebrejštinu, aramejštinu a akkadštinu, jazyky které se nacházely v civilizacích Středního východu, a kterým badatelé z Evropy a Západu věnovali mnohem větší pozornost.³⁸ Navzdory důležitému postavení, které měla Etiopie ve starověku, kdy představovala klíčový bod pro obchod mezi Malou Asií, Egyptem, Indií a zbytkem Afriky, se etiopské semitské jazyky poměrně málo studovaly.

Moderní amharština zdělila svou psanou formu po starověké arabštině, prostřednictvím jazyka starého království Aksum - ge'ez, který zůstává stále klasickým církevním jazykem Etiopie. Kořeny má tedy amharský pravopis v semitském jazyce, znaky

---

³³ Academy in TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734, s. 24, vlastní překlad z angličtiny do češtiny.

³⁴ TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734, s. 9.

³⁵ O exodu etiopských židů více např. viz. BENEZER, Gadi. *The Ethiopian Jewish exodus narratives of the migration journey to Israel 1977-1985*. New York: Routledge, 2002. ISBN 02-032-1923-6.

³⁶ K etiopské emigraci více viz kapitola 2.6 Vybrané příklady etiopské migrace.

³⁷ Více k jeho biografii viz <http://www.deutsche-biographie.de/sfz54662.html>.

³⁸ TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734 s. 14.

jsou koncipovány tak, aby vyjádřily typicky semitské zvuky v řeči etiopských předků, kteří ve starověkých dobách přišli přes Rudé moře z jihozápadní Arábie. Ale zatímco hebrejšтина, arabština a další členové semitské jazykové rodiny (včetně ge'ez), jsou pozoruhodné díky hojnosti obtížných hrdelních zvuků, amharština, jako semitský dialekt, podstatně překrývající hamitskou populaci, mnoho z toho ztratila.³⁹ Abeceda proto obsahuje řadu znaků, které původně zastupovaly semitské hrdelní zvuky, ale které již nejsou jako takové vyslovovány. To je důvod, proč jsou zde čtyři znaky, které jsou dnes používány podobně pro souhlásku *h*, a jsou do značné míry vzájemně zaměnitelné při hláskování.

Samozřejmě, že během historické doby se provedly různé změny a abeceda byla doplněna. Nejdůležitější změnou bylo zavedení sedmi samohláskových forem do původního systému souhláskových znaků.⁴⁰ Nyní tedy existuje 33 základních znaků, z nichž každý reprezentuje samohlásku (s výjimkou dvou) a každý má sedm variací ve formě, kdy samohláska následuje souhlásku. Těchto 33 znaků v sedmi formách jsou běžné znaky, ale mimo ně existuje také řada dvojháskových znaků, které reprezentuje souhláska následující samohlásku s *w* zvukem (nebo v jednom případě s *y* zvukem) vložená mezi ně. V psané formě jsou tyto znaky postradatelné, protože stejný zvuk může být vždy reprezentován kombinací běžných znaků. Ale mnoho z nich je používáno, a tak nemohou být ignorovány⁴¹. Pro ilustraci amharské abecedy přikládám obrázek (viz příloha č. 1).

2.2.2 Problém přepisu etiopského písma

Jak jsem již výše uvedla, velkou změnou v etiopském písmu bylo, že původní souhláskové znaky byly adaptovány do sedmi tvarů a přidaly se k nim další znaky v podobě samohlásek. „Po přidání dalších znaků pro labiální (tj. retné) podoby některých slabik vzniklo jednoduché a praktické písmo schopné zcela jednoznačně zobrazit jazyky, pro něž bylo vytvořeno.“⁴² Na rozdíl od ostatních semitských písem, je psáno zleva doprava stejně jako písmo řecké či latinské. Mojdl poukazuje na to, že transliterace, tedy přepsání každé slabiky do mírně přizpůsobené latinky, by v tomto případě byla poměrně jednoduchá záležitost a navíc by se českém jazyce dobře vyslovovala.⁴³ Nicméně vlivem historického vývoje jsou častější přepisy anglické či poangličtělé. Tato skutečnost je dána tím, že v Etiopii angličtina zaujímá důležité postavení jako druhý neoficiální jazyk komunikace a vzdělání. Z toho důvodu přepisy kolísají u některých samohlásek, například ve jméně hlavního města Addis

³⁹ DAWKINS, C.H. *The Fundamentals of Amharic*. 1960. vyd. Addis Ababa, Ethiopia: Bible Based Books, 1960, Revised 1969, s. 5.

⁴⁰ Tamtéž, s. 5.

⁴¹ Tamtéž, s. 5.

⁴² MOJDL, Lubor. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7221-X, s. 14.

⁴³ Tamtéž, s. 14.

Ababa x Addis Abeba. Aby názvy v této práci byly sjednocené, rozhodla jsem se pro užívání tvaru, který jsem shledala v současné české literatuře jako nejčastější. Proto jsem zvolila název hlavního města Addis Abeba, pro císaře Haile Selassie, pro jeden ze zmiňovaných národů tvar Wolayta atd.⁴⁴

2.3 Stručná historie 20. století

Přestože má Etiopie dlouhou a zajímavou historii, pro tuto práci jsou nejrelevantnější události 20. století. Důležitou roli hrála postava regenta rase Teferi Mekonnina, dnes známého jako císaře Haile Selassieho I. vládnoucího od roku 1930 do roku 1974. Jeho vláda byla ve znamení modernity, inspirované západními zeměmi. To se mimo jiné projevilo zakládáním škol v zemi, posíláním stovek mladých Etiopanů studovat do zahraničí či navazováním četných zahraničních styků.⁴⁵ Záhořík však vládu Haile Selassieho charakterizuje dvěma pojmy – centralizace a amharizace.⁴⁶ Centralizací rozumí „*absolutní kontrolu veškerých politických a ekonomických rozhodnutí z císařského paláce v Addis Abebě*“, což v tak rozlehlé zemi bez dostatečné infrastruktury a urbanizace v 60. letech vedlo k ekonomickému zaostávání, nemožnosti vhodné reakce na aktuální problémy a potřeby obyvatel.⁴⁷ Amharizace zase může být považována za nástroj asimilační politiky. Ta měla za cíl vytvořit jednotný etiopský národ na základě amharského jazyka, amharské kultury, etiopské ortodoxní církve a křesťanských symbolů.⁴⁸ Už v 60. letech ale začalo v Etiopii docházet ke zrodu nacionalistických hnutí. Jedním z důvodů byla všeobecná vlna emancipace v subsaharské Africe, druhým pak nevyslyšené potřeby venkovského obyvatelstva.⁴⁹ Po katastrofálním suchu a hladomoru byl Haile Selassie během převratu v roce 1974 zbaven moci. Místo něj nastoupil sbor 120 důstojníků nazývaný Derg. O tři roky později se díky vítězství vojenské junty do jeho čela postavil plukovník Mengistu Haile Mariam, který se ideologicky ztotožňoval se Sovětským svazem. Socialistická revoluce roku 1974 namířená proti feudalismu byla nejprve širokými vrstvami obyvatelstva podporována. Později ale došlo k vystřízlivění a zakládání prvních hnutí odporu a politických stran.⁵⁰ Toto období je pak

---

⁴⁴ Nutno podotknout, že tato skutečnost mi ze začátku působila nejasnosti, hlavně v případě názvů národů, z nichž některé si jsou velmi podobné názvem, avšak nejedná se o ten samý národ.

⁴⁵ MILKIAS, Paulos. Ethiopia. Santa Barbara, Calif: ABC-CLIO, 2011. ISBN 978-159-8842-579, s. 54.

⁴⁶ FIALA, Vlastimil, Jan PROUZA a Jan ZÁHOŘÍK. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2010, 282 s. ISBN 978-80-87382-05-9, s. 203.

⁴⁷ Tamtéž, s. 203.

⁴⁸ Tamtéž, s. 203.

⁴⁹ Tamtéž, s. 205.

⁵⁰ Tamtéž, s. 207.

označováno za období tzv. „Rudého teroru“.⁵¹ Během vlády Dergu také došlo k velkému ekonomickému úpadku, ke kterému přispěly série hladomorů v polovině 80. let. I přesto však pokračovalo vysílání studentů do zahraničí, především do zemí Východního bloku. Vláda Dergu skončila v květnu 1991 díky povstaleckým silám z Eritreje, Tigraje a Oromie, které přinutily Mengistu Haile Mariama uprchnout do zimbabwského exilu.⁵² Následovala prozatímní vláda složená z EPRDF⁵³ a Oromské osvobozené fronty (OLF)⁵⁴. Roku 1992 ale OLF odešla do opozice, což ohrozilo samotný demokratizační proces. Za dva roky poté se ustavil nový demokratický parlament a přijal Ústavu Federativní demokratické republiky Etiopie. První demokratické volby byly vypsané na rok 1995, „mnoho opozičních stran však tyto volby bojkotovalo z důvodů nerovné politické soutěže, omezeného přístupu do médií a obstrukcím ze strany největší etiopské strany EPRDF, jejíž vítězství tak bylo nevyhnutelné.“⁵⁵ Nová ústava v sobě sice zahrnuje (především v článku 39) důraz na sebeurčení jednotlivých menšin včetně jejich jazyka, kultury a historie⁵⁶, což se dá pokládat za velký pokrok, v reálném životě však situace vypadá jinak.

2.4 Současnost

Současná situace v Etiopii je poměrně komplikovaná a do jisté míry také paradoxní. Pokládám proto za důležité zmínit několik bodů, které ve větší míře ovlivňují život etiopské populace doma i v zahraničí. Na jedné straně se o Etiopii hovoří jako o rozvojové zemi, která potřebuje humanitární pomoc, jež je často zajišťována neziskovými organizacemi⁵⁷ nebo je podporována přímo státem například formou vládních stipendií⁵⁸. Dále se pak dovídáme

---

⁵¹ Nazvali jej tak historici po různých komunistických kampaních, z nichž jedna byla podobná čínskému modelu kulturní revoluce. Během tohoto režimu měli členové vládnoucí strany téměř neomezenou moc odstranit své odpůrce, na to nejvíce doplatili studenti. Více viz PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeší za války, Etiopií v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7, s. 232.

⁵² FIALA, Vlastimil, Jan PROUZA a Jan ZÁHOŘÍK. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2010, 282 s. ISBN 978-80-87382-05-9, s. 207.

⁵³ Zkratka se používá z anglického Ethiopians People's Revolutionary Democratic Front.

⁵⁴ Zkratka se používá z anglického Ohromo Liberation Front.

⁵⁵ FIALA, Vlastimil, Jan PROUZA a Jan ZÁHOŘÍK. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2010, 282 s. ISBN 978-80-87382-05-9, s. 209-210.

⁵⁶ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---ilo_aids/documents/legaldocument/wcms_125376.pdf.

⁵⁷ U nás rozvojové projekty pro Etiopii organizuje například Člověk v tísni <http://www.clovekvtsini.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/etiopie> nebo Diakonie ČCE viz <http://hrp.diakonie.cz/projekty-v-zahranici/etiopie/>.

⁵⁸ http://www.mzv.cz/addisababa/cz/rozvojova_spoluprace_a_humanitarni_pomoc/vladni_stipendia_pro_rozvoj_ve_zeme/index.html.

informace o nedodržování lidských práv jednotlivců⁵⁹ nebo o zločinech proti lidskosti namířených na celé skupiny⁶⁰. Na straně druhé ale můžeme v této zemi pozorovat viditelný pokrok ve stavebnictví, ke kterému ale dochází především v hlavním městě Addis Abebě. Hlavní město je i důležitým politickým místem, je například sídlem Komise africké unie.⁶¹

Zásadní problém této země spočívá v centralizaci politické a ekonomické moci, kterou si více méně už od roku 1991 uzurpuje Etiopská lidová revoluční demokratická fronta - EPRDF. Spravedlivému socioekonomickému rozvoji a demokracii ve všech regionálních státech brání výběr pracovníků státní správy a úřednictva. Tito lidé, často nekompetentní a nezkušení, jsou totiž na svá místa dosazováni na základě etnického původu a stranické příslušnosti, což pak znemožňuje vzdělaným lidem dosáhnout adekvátního zaměstnání.⁶² V důsledku pak orgány státní správy nefungují, objevují se četné stížnosti na nedostatek zdravotní péče, chabě vybavená školní zařízení atd.

Dalším problémem je vlastnictví půdy. Půda je totiž nabízena zahraničním subjektům pro zemědělské a investiční projekty, přičemž lukrativní pozemky jsou prodávány zahraničním firmám.⁶³ Zároveň je ale většina půdy obhospodařována malými farmáři, jež představují čtyři pětiny pracovní síly.⁶⁴ Nicméně i v této doméně se nachází etnický rozměr. Nejvíce půdy, která se prodává, se nachází v regionálním státu – Oromii. Nicméně tuto půdu prodává EPRDF, na kterou jsou napojení podnikatelé nebo zahraniční investoři a příjmy z půdy pak nepatují rovnoměrně do regionů. Vzhledem k politické situaci je nejvíce protěžován „vládnoucí“ region Tigráj.⁶⁵

Problém je tedy, jak zmiňuje Záhořík, dvojitý. Prvním je důraz na etnicitu a etnickou odlišnost bránící nalezení „národního konsensu“ a druhým pak centralizační politika, která zasahuje do všech sfér společnosti, zemědělství nevyjímaje.⁶⁶

2.5 Vybrané národy

Jak jsem již zmiňovala, v Etiopii se nachází značně heterogenní populace s více než osmdesáti národy⁶⁷. V následující kapitole se soustředím pouze na některé národy, které jsou

---

⁵⁹ Konkrétně viz <http://www.hrw.org/news/2013/10/21/ethiopia-torture-heart-addis-even-leaders-gather-bleaming-au-building> nebo <http://www.amnesty.cz/p100/svevolne-zadrzovana-predstavitelka-opozice-v-etiopii>

⁶⁰ Viz <http://www.hrw.org/news/2005/03/23/ethiopia-crimes-against-humanity-gambella-region>

⁶¹ Viz <http://www.au.int/en/commission>

⁶² ZÁHOŘÍK, Jan. Etiopie a dozvuky severoafrických událostí. *Nový Orient: časopis Společnosti pro kulturní styky s Orientem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2012-, roč. 67, č. 4, s. 7.

⁶³ Tamtéž, s. 8.

⁶⁴ Tamtéž, s. 8.

⁶⁵ Tamtéž, s. 8.

⁶⁶ Tamtéž, s. 9.

⁶⁷ Rozhodla jsem se pro popis Etiopie používat slovo národ. Přikláním se zde k tradiční, národní koncepci, kdy se národní vědomí vymezuje na základě jazyka, kultury a „mravů“ a je považováno za kulturní jev a trvalý

vybrány na základě následujících kritérií. Za prvé patří k těm početnějším, což je případ Amharů, Oromů, Somálců, Afarů, Tigrai a Wolaytů. Druhé kritérium je, že z popisovaného národa pochází respondent, což do určité míry kopíruje kritérium první, ale navíc je představen národ Anuaků. Takto vybrané národy pak budou sloužit k lepší představě o různorodosti populace v Etiopii a původu jednotlivých migrujících. Jsem si také vědoma skutečnosti, že použité prameny s výjimkou jednoho⁶⁸ jsou staršího data. A vzhledem k rychlému a měnícímu se životnímu stylu nemusí všichni reprezentanti nutně odpovídat tomuto popisu⁶⁹. Nicméně považuji za nutné alespoň stručně představit a charakterizovat život a kulturu těchto národů.

2.5.1 Amharové

Termín Amhara je odvozený od „amari“ a znamená někoho, kdo je potěšený, příjemný krásný, zdvořilý.⁷⁰ Národ Amharů se nachází v centrální severní části Etiopické vysočiny, od Addis Abeby k jezeru Tana. Tím, že je tato část hornatá, umožňovala lidem udržet si svou nezávislost proti možným útokům nájedníků. Klima je mírné se sezónními dešti.

Amharové jsou potomky Abbyssinianů nebo prvních Etiopanů a arabských obchodníků z 6. století př. Kr. Různé skupiny z jihovýchodní Arábie, stejně jako semitští lidé (Židé a Arabové z východního středomoří) se usadili v Abbysínii a dali tak vznik nové civilizaci kombinující africké a jihovýchodní tradice.⁷¹ V prvním století po Kr. bylo zřízeno první království jménem Aksum. Mezi jeho první obyvatele patřili obchodníci, kteří cestovali daleko do vnitrozemí, aby hledali zlato a slonovinu.⁷² V tehdejší době bylo obvyklé obchodovat také s otroky. Nicméně mezi obchodní artikly patřily i jiné druhy zboží, například divoká káva z jihu.⁷³ Etiopie je známa svou dlouhou křesťanskou tradicí. Od čtvrtého století po Kr. se totiž mnoho křesťanských misionářů přestěhovalo na toto území a jejich vliv vedl k rozšíření křesťanství, které oddělilo Etiopii od většiny muslimských sousedů.⁷⁴

---

fenomén. O této problematice více viz ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Vyd. 1. Praha: Cargo Pub., 2001, 156 p. ISBN 80-902-9521-5. Budu-li ale popisovat etiopské národy v emigraci, budu hovořit o etnické příslušnosti.

⁶⁸ MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. Rochester, N.Y.: James Currey, 2011, xvi, 383 p. Eastern African studies (London, England). ISBN 18-470-1033-4.

⁶⁹ Především ne ti, kteří zvolili městský způsob života.

⁷⁰ MESSING, Simon, D „Amhara“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s. 15.

⁷¹ HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0, s. 11.

⁷² Tamtéž, s. 11.

⁷³ MESSING, Simon, D „Amhara“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s.16

⁷⁴ HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0, s. 11.

Jazyk Amharů představuje amharština, která patří do semitské jazykové skupiny, a jak jsem již zmiňovala, je pracovním jazykem Etiopie. Nicméně prvním jazykem etiopského království Aksum byl jazyk ge'ez. Datuje se přibližně od roku 200 př. Kr. až do 800-900 po Kr.⁷⁵ Živým jazykem přestal být zhruba ve 13. století, nicméně ge'ez přežil na raných aksumitských kamenných nápisech, v řadě středověkých rukopisů a dnes také jako jazyk liturgie Etiopské ortodoxní křesťanské církve. Ge'ez se tedy nadále vyučuje pro praktiky sloužící etiopské ortodoxní liturgii a využívá se v klasické formě pro poezii – qene.

Amharská hrdost a výsadní postavení pramení také z odvozování původu od šalamounské dynastie. Hovoří se o ní v jazyku ge'ez v národním eposu *Kebr Negast - Honor of the Kings*, který upozorňuje na vládu Menileka I. okolo roku 975 - 950 př. Kr. a odkazuje na skutečnost, že syn Makeda byl počatý královnou ze Sáby během její návštěvy krále Šalamouna v Jeruzalémě.⁷⁶ Linie byla přerušena dvakrát. Poprvé v roce 927 panovnickou linií Zagwe,⁷⁷ poté byla obnovena prvním amharským císařem Yenumo Amalakem v roce 1270 a trvala až do sesazení císaře Haile Selassieho v roce 1974.⁷⁸ V roce 1987 se prezidentem komunistické země stal Lieutenant Colonel Mengistu Haile Mariam, a tím Amharové ztratili svůj status a vedoucí pozici při řízení země.

Sociální struktura byla spojena s držbou půdy v rámci příbuzenských vazeb a s feudalistickou tradicí. Na vrcholu feudálního systému byl císař, následovala vyšší třída, kněží, poté obchodníci, farmáři, řemeslníci, hrnčíři, koželuhové a kováři, poslední místo pak reprezentovali otroci.⁷⁹ V současné době tento systém není tak rigidní a neexistují žádní svobodní otroci, kteří by se nacházeli na konci systému.

Již jsme zmiňovali vedení země a vlády, které se střídaly. V rámci vesnic také existuje určité vedení. Každá vesnice má vlastní vládu, která se nazývá kebele, nebo městskou radu, která je odpovědná za řešení sporů kolem půdy a udržování pořádku v komunitě.⁸⁰

Důležitou a oblíbenou plodinou je tef. Jedná se o malé semínko bohaté na železo, ze kterého se dělají chlebové placky nazývané *indžera*.⁸¹ Tento chléb octové chuti je hlavní amharskou potravou.

---

⁷⁵ Fattowich in TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734 s. 19.

⁷⁶ MESSING, Simon, D „Amhara“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s.16.

⁷⁷ Tamtéž, s. 16.

⁷⁸ HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0, s. 11.

⁷⁹ Tamtéž, s. 12.

⁸⁰ Tamtéž, s. 13.

⁸¹ MESSING, Simon, D „Amhara“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s.16.

2.5.2 Oromové

Národ Oromů označuje lid nacházející se na území od severovýchodní Etiopie ke středovýchodní Keni, a dále mezi hranicemi Sudánu a Somálska. Jejich jazyk - oromština tvoří část východní kúšitské větve. Oromové jsou rozdělení do dvanácti podskupin a mají rozdílné dialekty, což jim ale nezabraňuje vzájemně si porozumět.⁸²

Historický záznam o Oromech se objevil v polovině 16. století, kdy ze své původní domoviny, jež leží v jižní Etiopii, expandovali na sever a severovýchod. Z důvodů spojených s válkami a slabostí abyssinianského/Etiopského státu Oromové začali se sériemi vpádů, díky kterým se během několika desetiletí dostali až do severní Etiopie.⁸³ Následující staletí zde pak zabrali velkou část nejlepší půdy nacházející se na etiopské vysočině, zatímco ostatní oromské skupiny se rozprostřely na méně úrodné nížinaté půdě v jižní Etiopii a severní Keni.⁸⁴ Během svých velkých přesunů v zemi se primárně věnovali pastevectví, jejich zřízení bylo rovnostářské a praktikovali své vlastní náboženství. Během posledních čtyř století se stali výrazně diverzifikovaní v sociální a politické struktuře, ekonomii a náboženství, i když některé společné kořeny jsou znatelné u mnoha oromských skupin.⁸⁵ Konkrétním popisem jednotlivých podskupin se zde zabývat nebudu, nicméně za zmínku stojí uvést, že názvy těchto podskupin odpovídají území nebo způsobům života.⁸⁶

Je zajímavé, že samotné označení Oromové neuvádí všechny podskupiny. Některé preferují spíše konkrétní název jako podskupina Arssi, Guji a Borana. Název Galla, jenž se tak široce používal v Etiopii a v literatuře, nepochází přímo od tohoto národa, a vzdělanými Oromy je považován za hanlivý.⁸⁷

Sociopolitický systém se do značné míry odvíjí od pastevectví nebo zemědělství a také od náboženství. Nicméně historicky i dnes důležitou roli hraje systém *gada*. Ten se navzdory různým variacím skládá ze dvou základních prvků, tím jsou generační skupiny čtyřicetiletých a shromáždění s volenými vůdci, jež organizují a vedou mnohé aspekty oromského života.⁸⁸ Jedná se tedy o systém generačních tříd, které se střídají po osmi letech a předpokládají politické, vojenské, soudní, legislativní a rituální povinnosti.⁸⁹ Tento systém vypadá jako

---

⁸² OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7., s. 467.

⁸³ LEWIS, Herbert S. „Oromo“ in WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 591.

⁸⁴ Tamtéž, s. 591.

⁸⁵ Tamtéž, s. 591.

⁸⁶ Více viz LEWIS, Herbert S. „Oromo“ WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 591.

⁸⁷ Tamtéž, s. 591-592.

⁸⁸ Více viz LEWIS, Herbert S. „Oromo“ in WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 592.

⁸⁹ <http://allafrica.com/stories/201209210569.html>.

velmi demokratický a rovnostářský, nicméně je nutné podotknout, že se jedná o ryze mužskou záležitost.

Původní náboženství obsahuje boha Stvořitele, spojovaného s nebem a množstvím duchů souvisejících s vrcholky hor, velkými stromy a háji, říčními brody a studnami. Nicméně tyto víry nebylo těžké sloučit s islámem, který se rozšířil v 19. století, kdy nejprve konvertovali panovníci se svými dvory, a poté je následoval lid.⁹⁰ Tato konverze je zvláště patrná u Oromů, kteří se snaží připojit ke komunitě obchodníků, ve které muslimové dominují po celé Etiopii. Kromě náboženství má důležitý vliv na uspořádání společnosti i patrilineární descendance, která u Oromů funguje. Kdybychom chtěli najít nějaký prvek, který je všem Oromům společný, byla by to důležitost sociability a sociální solidarity. Tyto hodnoty jsou viditelné při snaze o udržení míru a smíření mezi členy skupiny.⁹¹ Nicméně po pádu monarchie po roce 1974 a s příchodem revolučního programu se začalo zvyšovat oromské nacionalistické smýšlení, které později dalo vznik Oromské osvobozující frontě. Když pomineme vojenské aktivity, je vhodné zmínit i činnosti akademické. V současné době Oromové zakládají různé asociace či sdružení, kde se zabývají například vlastní historií, kulturou, literaturou aj.⁹²

2.5.3 Somálci

Termín Somálci vychází z „so maal“ nebo také „come and milk“, jedná se o výraz mezi nomády, kteří tím poukazují na pastevecký způsob života, a také jím vyjadřují ideál pohostinnosti.⁹³ Somálština patří do východní kúšitské větve společně s oromštinou.

Existují dvě teorie, jak Somálci osídlili své území. Buď přišli ze severu na západ a zatlačili Oromy, nebo severovýchodně od řeky Tana na Somálský poloostrov.⁹⁴

Pro Somálce je důležitá islámská víra. V rané islámské éře se africké pobřeží stalo významným místem, totiž útočištěm následovníků proroka Mohameda.⁹⁵ Následovalo období islamizace a kulturní výměny mezi Araby a Afričany skrz obchod a kolonizaci. Somálci tedy vyznávají sunnitský islám se súfismem, který představuje důležitou náboženskou zkušenost pro mnoho z nich (zahrnuje například i extázi, sofijská bratrstva atd.).

⁹⁰ LEWIS, Herbert S. „Oromo“ in WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 593.

⁹¹ Tamtéž, s. 594.

⁹² Více například zde <http://www.romostudies.org/>.

⁹³ BURTON Bernard „Somalis“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s. 315.

⁹⁴ SHEIK-ABDI, Abdi A „Somalis“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 700.

⁹⁵ Tamtéž, s. 700.

Další důležitou charakteristikou pro somálský národ je zvykové právo, které je starší než islám, a podle něhož se řídí každodenní nomádské záležitosti.⁹⁶ Toto právo udržuje například praktiky ženské obřizky a krevní mstu za vraždu.

Co se týká obživy, Somálci jsou nomádi. Tradičně nejvíce chovají ovce, kozy a také velbloudy, přičemž bohaté domácnosti mohou vlastnit i několik stovek velbloudů. Chov probíhá tradičními metodami, čili sezónním pohybem lidí a dobytka mezi vodními nádržemi a pastvinami. Na jihu je nomádské pastevectví spojené se zemědělstvím závislým na srážkách. Hlavními plodinami pak je čirok, kukuřice, zelenina, ovoce a sezam. Toto pěstování není mechanizované a probíhá za pomoci nožů a motyk.⁹⁷ Lov zvěře je pokládán za nečistý a je ponechán „nižším“ vrstvám.

Rodiny obvykle bydlí v táborech chráněných od různých predátorů jako lvů a hyen plotem z trní. Co se týká somálských vesnic, je možné zde pozorovat dva typy. První typ představuje hustě namačkané nomádské tábory s přenosnými chýšemi, přičemž počet rodin se zde pohybuje od pěti do deseti. Ty pak zůstávají v blízkosti pastvin svých stád. Druhý typ vesnice je charakteristický pro stále zemědělce, permanentní osídlení vesnic čítá průměrně 500 obyvatel a kolem 100 chýší z hlíny s doškovou střechou. Tyto vesnice jsou rozptýleny a v každé se nachází mešita a tržiště.⁹⁸

Co se týká příbuzenství, Somálci jsou patrilineární. Také se sami tradičně rozdělují do dvou skupin rodových linií Samalů a Sabů. Samalové jsou převážně nomádští pastevcí, kteří obvykle neakceptují Saby jako sobě rovné a vhodné k manželství nebo k jiným sociálním vztahům. Sabové představují lovce, pěstitele a řemeslníky, velmi potřebné ale zároveň v očích Samalů opovrhované profese.⁹⁹

Zajímavé je ještě zmínit materiální a nemateriální kulturu. Somálci jsou navázáni především na to, co unesou. Tedy přenosné části, ze kterých se postaví chýše, kontejnery na vodu, nástroje pro vaření atd. Nemateriální kulturu představuje již uvedená pohostinnost a hrdost na interpersonální vztahy. Ještě více příznačná a proslulá je somálská ústní tradice a literatura, zvláště somálská poezie.¹⁰⁰

Podobně jako u většiny afrických zemí je somálské území ovlivněno západním kolonialismem, a to anglickým, francouzským či italským, také válkou s Etiopií, při které

---

⁹⁶ SHEIK-ABDI, Abdi A „Somalis“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 700.

⁹⁷ BURTON Bernard „Somalis“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s 315.

⁹⁸ Tamtéž, s 315.

⁹⁹ SHEIK-ABDI, Abdi A „Somalis“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 702.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 702.

Somálci ztratili část území, jež si přisvojila Etiopie v roce 1887.¹⁰¹ Právě to je důvod, proč jsou Somálci v Etiopii tak početně zastoupeni.

2.5.4 Afarové

Afarové žijí v suché hornaté rovině nacházející se mezi etiopskými svahy a jižním koncem Rudého moře. Dělí se do dvou skupin, první se nazývá Asemara (Rudí), ta byla politicky dominantnější a sídlila převážně na území Assayita, zatímco Ademara (Bílí) se usadila na zbývajícím, nehostinném území pouště.¹⁰² Podobně jako ostatní národy poblíž arabského poloostrova, i Afarové patří do východní kúšitské jazykové skupiny. Hlásí se k sunnitskému islámu a zároveň si udržují zbytky kúšitských původních kultů.¹⁰³ Afarové jsou nomádští pastevcí, kteří v závislosti na území chovají různá zvířata - ovce, kozy, dobytek a velbloudy. Afarové žijící na pobřeží se živí rybolovem. Malý počet Afarů žije také v hlavním městě Etiopie Addis Abebě a pracuje v etiopské rozhlasové stanici.¹⁰⁴

Nomádští Afarové žijí v táborech nazývaných *burra*, zpravidla založených na mužském pokrevním příbuzenství nebo na spojení dvou rodin svatbou. Je jasné (vzhledem k náboženství), že se jedná o patrilineární descendenci.

Zajímavé jsou iniciační obřady, které se týkají mužů i žen, přičemž ty mužské, hlavně v minulosti, byly dost kruté. Skupina chlapců, která dosáhne věku patnácti let, podstoupí obřizku a okamžitě poté zakřičí jména jakéhokoliv dobytka, které si zapamatuje. Poté jsou chlapci dáni těm zvířatům, jejichž jména vyjmenovali. Rituál je zakončen slavností.¹⁰⁵ Nicméně v minulosti měl tento rituál poněkud jinou podobu. Mladý Afar měl za úkol zabít muže z nepřátelského kmene, čímž dokázal svou statečnost, sílu a kvality důležité k přežití v nelítostném prostředí.¹⁰⁶ Ženská podoba iniciačního rituálu také obsahovala obřizku, která byla vstupem do ženství.

Charakteristické je následování muslimských praktik, zvláště používání pravé ruky k jezení, přijímání darů a potřesení rukou. Levá ruka je pak využita k sanitárním potřebám. Tento symbolismus pravé a levé ruky je možné najít i v oblečení Afarů.

---

¹⁰¹ SHEIK-ABDI, Abdi A „Somalis“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 703.

¹⁰² HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0, s. 6.

¹⁰³ PASTNER Stephen „Afar“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 10.

¹⁰⁴ HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0, s. 6.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 8.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 8.

V poměrně nedávné historii (1928) se Afarové aktivně angažovali jako průvodci arabských otrokářů na otrokářské cestě, která vedla přes Rudé moře a afarskou zemi.¹⁰⁷ Od sedmdesátých let 20. století se etiopská vláda snažila transformovat život afarských nomádů do usedlého farmaření bavlníků, ale bez větších úspěchů. Nicméně v této době na Afary zapůsobilo i velké sucho (nepršelo několik let), které zapříčinilo hladomor a velké ztráty.

2.5.5 Tigrai

Národ Tigrai reprezentují nomádští pastevci, kteří žijí v severní a západní Eritreji a v provincii Tigray v Etiopii. Většina z nich jsou muslimové mluvící semitským jazykem. Jako lid jsou velmi úzce spřízněni s Tigrajci.¹⁰⁸ Chovají dobytek, velbloudy, kozy a ovce. K první konverzi k islámu došlo v sedmém století, kdy Tigrai žili na ostrově v Rudém moři a na toto území přišli misionáři, nicméně na pevninu se islám dostal až v 19. století.¹⁰⁹ V druhé polovině 20. století se ale Tigrai dostali do komplikované situace. V průběhu 70. a 80. let se je marxistická vláda snažila donutit k usedlému způsobu života, poněvadž nesympatizovala s jejich tradičním životním stylem nomádů, zároveň tato vláda perzekuovala muslimy, proto v tomto období Tigrai poměrně trpěli.¹¹⁰ Nesnadná situace Tigrai pokračovala i během války Etiopie s Eritrejí.¹¹¹ Ta je spojována se snahou Etiopie začlenit Eritreu do ekonomického a politického života, což také narušilo jejich život, proto tisíce Tigrai odešly hledat útočiště do Súdánu¹¹².

2.5.6 Guragové

První zmínky o tomto národu muslimů se nacházejí v kronikách ze 14. století.¹¹³ Jejich tradiční domovina se nachází v jihozápadní provincii Shoa, přibližně mezi jezerem Zway na východě a řekou Awash na západě. Guragové patří do severní etiopské semitské jazykové skupiny. Hlásí se k etiopské ortodoxní církvi a islámu. V historii Guragové nikdy neměli vyšší politické funkcionáře, kteří by ovládali všechny Guragy.¹¹⁴ Autoritami byli šéfové

---

¹⁰⁷ PASTNER Stephen „Afar“ in WEEKS, Richard V ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 11.

¹⁰⁸ OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7., s. 557.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 557.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 557.

¹¹¹ Etiopsko-eritrejský konflikt se datuje od 60. let 20. století až do roku 1991. Za samostatnost Eritrejského státu bojovala nejprve Eritrejská osvobozenecská fronta (angl. Zkratka ELF), později také Eritrejská lidová osvobozenecská fronta (angl. zkratka EPLF).

¹¹² OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7., s. 558.

¹¹³ SHACK, William A. „Gurage“ in WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 301.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 302.

muslimských klanů, uznávání stejně muslimy i nemuslimy. Guragové jsou zvyklí žít spolu s křesťany a vyznavači tradičních náboženských věr a rituálů. Co se týká hlavního způsobu obživy, usazení zemědělci pěstují především etiopský nebo také falešný banán (*Ensete ventricosum*), rostlinu ceněnou ne pro její „falešné“ či nepoživatelné ovoce, ale zejména pro její kořeny.¹¹⁵ Tato rostlina má ale i jiná využití. Představuje například i palivo a izolaci při stavbě domů. Pěstování ensete je charakterističtější pro Guragy ze západní části, a to především kvůli chudé půdě, nevhodné pro pěstování obilí a široké škály okopanin. Tyto podmínky zapříčinily závislost západních Guragů na ensete, zatímco východní skupiny adaptovaly techniku pluhu a své nadbytky obilí a dalších plodin vyměňují a prodávají na trzích.¹¹⁶ Pro další ekonomické činnosti společnosti je vhodné zmínit situaci žen. Jelikož Guragové nepřijali princip parda, který muslimským ženám nařizuje zahalování a izolaci od cizích mužů, mohou se tak ženy podílet na obchodních činnostech ve vesnických i městských oblastech. Guragští obchodníci se mimo svůj domovský region nacházejí zvláště v hlavním městě Addis Abeba, poté ve městech Jimma a Harar.¹¹⁷ Poslední informace se týká vzdělání. Protože neexistují oficiální centra islámského vzdělání na území Guragů, většina z nich je negramotná. Svě modlitby recitované v arabštině se učí mechanickým opakováním.¹¹⁸

2.5.7 Anuakové

Anuakové žijí v regionu nacházejícím se na hranicích Jižního Súdánu a Etiopie. Jejich jazyk je nejbližší jazyku shilluk, společně pak patří do nilotské jazykové rodiny. Anuakové obývají malé izolované ohrazené pozemky nebo osady, které čítají mezi 30 až 500 lidmi.¹¹⁹ Podle anuakské tradice tento národ přišel na současné území ze severovýchodu před 400 lety. Severozápadní regiony jejich země jsou půdy rovné a nízké a probíhají na nich sezónní záplavy od řek Pibor a Sobat, které dále ústí do Bílého Nilu. Osídlení v této části je rozptýlené a izolované zvláště během období dešťů a záplav od dubna do září.¹²⁰ Dále na jih a východ přibývá chov dobytka a osady jsou ve větší blízkosti. Komunikace mezi různými typy osídlení je častější během roku. Populace je četnější v jihovýchodní části oproti severozápadní. Vesnice jsou často obklopeny dřevěným plotem.

¹¹⁵ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/249626/Gurage>.

¹¹⁶ SHACK, William A. „Gurage“ in WEEKS, Richard V. ed. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st publ. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1, s. 302.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 303.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 303.

¹¹⁹ BURTON John, W. „Anuak“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s. 21.

¹²⁰ BURTON John, W. „Anuak“ in *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor LEVINSON, David New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78, s. 21.

Mezi hlavní způsob obživy dříve patřilo pastevectví, které se přeměnilo na obdělávání půdy, sázení kukuřice, čiroku, ovoce a zeleniny podél břehů řek. Stejně tak je důležitý rybolov, protože výskyt mouchy tse-tse Anuakům nedovoluje vlastnit víc než pár zvířat.¹²¹ Anuakové jsou rozděleni do dvanácti klanů, ale jejich osídlení vesnic nemusí být nutně klanové, i když v některých vesnicích může být jeden klan může být dominantní. Jako většina nestěhovavých komunit, Anuakové mají silný smysl pro teritorialitu, tedy vlastní identifikaci se územím, které obývají, a s vlastnictvím půdy.¹²² Anuakové mají také velmi propracovaný politický systém, o kterém se zmiňoval již Evans-Pritchard v roce 1940.¹²³ Tento politický systém je založen na autonomních vesnicích s dvěma typy vedení, tj. vedení králem nebo náčelníkem. Každá vesnice má rodovou linii, z níž je vybrán náčelník, zatímco králové mají exkluzivnější linii nástupců ze dvou exogamních královských linií, ke kterým patří vlastnictví symbolů (korálkových náhrdelníků, ceremoniálních oštěpů a stolců).¹²⁴ Nicméně mezi králem a náčelníkem není příliš velký rozdíl týkající se jejich funkce a autority. Starají se o bezpečí a ekonomický blahobyt vesnice, dělí se o své bohatství s chudými, pořádají hostiny pro obyvatele vesnice atd. V případě, že tyto úkoly nezvládají, jsou posláni do exilu. Anuakové mají také silný smysl pro etnickou identitu a homogennost, což se projevuje v tradici odrazování od mezietských svateb.¹²⁵

2.5.8 Wolayta

Národ Wolayta, známý také pod jmény Welaita, Welamo či Wolamo, žije mezi řekami Belami a Omo, jihozápadně od Addis Abeby. Patří do omotské jazykové skupiny. Podle jejich legend se k nim křesťanství doneslo ve 13. století prostřednictvím mnicha sv. Tekle Haymanot.¹²⁶ Mezi hlavní ekonomické aktivity patří zemědělství a obchod. Zemědělská produkce se soustřeďuje na luštěniny, okopaniny, některé obiloviny (ječmen, pšenice), dále na kukuřici, kávu a ovocné stromy.¹²⁷ Kolem 92 % obyvatel žije ve venkovských oblastech a zabývá se farmařením. Zemědělské činnosti vykonávají pomocí zastaralých ručních

---

¹²¹ MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. Rochester, N.Y.: James Currey, 2011, xvi, 383 p. Eastern African studies (London, England). ISBN 18-470-1033-4, s. 79.

¹²² Tamtéž, s. 78.

¹²³ EVANS-PRITCHARD, Edward Evan. *The political system of the Anuak of the Anglo-Egyptian Sudan*. London: Lund Humphries & Co., 1940.

¹²⁴ MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. Rochester, N.Y.: James Currey, 2011, xvi, 383 p. Eastern African studies (London, England). ISBN 18-470-1033-4, s. 78-79.

¹²⁵ Tamtéž, s. 79.

¹²⁶ OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7, s. 591.

¹²⁷ FIKRE, Alemayehu. *An analysis of Wolayta proverbs: Function in focus*. 2012. Diplomová práce. Addis Ababa University, s. 1.

nástrojů, nicméně přebytky ječmene, kukuřice a kávy prodávají na lokálních trzích, které jsou velmi prosperující.¹²⁸

Tento národ měl vždy vlastního krále a byl relativně nezávislý na ústřední etiopské vládě až do 19. století. Po urputném vzdoru byli Wolayta v roce 1894 dobyti armádou Menelika II.¹²⁹ Nicméně království integrované do etiopské říše si uchovalo například regionální identitu, kulturní tradice, klany, rodinné linie a sociální hierarchii.¹³⁰

2.6 Vybrané příklady etiopské migrace

Etiopská migrace rozhodně není zanedbatelný fenomén. Podle údajů z roku 2010¹³¹ je odhadovaný počet etiopských emigrantů 620 405 (z celkové populace 88 013 491). Mezi nejčastější destinace patří Súdán (152 094), poté USA (139 693), následuje Izrael (87 556), Džibuti (34 697), Keňa (30 763), Saudská Arábie (28 618), Kanada (22 951) a z evropských zemí Německo (21 085), Itálie (12 226), Švédsko (12 534). Do České republiky podle těchto údajů migrovalo 80 osob. Na první pohled se může zdát překvapivé, že nejvíce osob migruje právě do sousedního Súdánu a vysoký počet náleží i dalším okolním státům, tj. Džibuti a Keni. Je velmi pravděpodobné, že tyto destinace nejsou finální hostitelské země, ale pouze země tranzitní, ze kterých migranti dále pokračují. Vzhledem k výši migrujících osob tato skutečnost může platit i pro Českou republiku.

Dále se budu věnovat pouze etiopské migraci do dvou vybraných destinací. První bude USA, jelikož pomineme-li z výše zmiňovaných důvodů Súdán, jedná se o nejoblíbenější destinaci. Poté se budu věnovat Německu, protože se jedná o nejčastější evropskou destinaci. Dále pak naváží další kapitolou týkající se Československo-etiofských vztahů.

2.6.1 Etiopská migrace do USA

Americký zájem o tuto zemi začal obchodní misí Roberta P. Skinnera do Etiopie¹³² roku 1903, jež probíhala poměrně klidně až do začátku italské okupace. Tato mise, kterou USA zahájilo, zdaleka nebyla jediná ani náhodná. Další „průzkumníci“ byli vysláni například na Kubu či Haiti. Jednalo se o to, že se USA jako republika chtěla transformovat do podoby

¹²⁸ FIKRE, Alemayehu. *An analysis of Wolayta proverbs: Function in focus*. 2012. Diplomová práce. Addis Ababa University, s. 1-2.

¹²⁹ OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7, s. 591

¹³⁰ FIKRE, Alemayehu. *An analysis of Wolayta proverbs: Function in focus*. 2012. Diplomová práce. Addis Ababa University, s. 2.

¹³¹ Viz http://peoplemov.in/#f_ET, konkrétní data viz <http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/0,,contentMDK:22803131~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:476883,00.html>

¹³² Vice viz SKINNER, Robert Peet a David Hamilton SHINN. *The 1903 Skinner mission to Ethiopia*. 1st ed. Hollywood, CA: Tsehail, 2003, x, 227 p. ISBN 09-748-1981-6.

říše.¹³³ Na diplomatické úrovni americko-etiopské vztahy ochlady během italsko-etiopské války v roce 1936 a poté během 2. světové války. Nicméně Afroameričané sympatizovali s Etiopany a dobrovolně se angažovali v boji či dělali sbírky. Ale tehdejší postoj USA – izolace od událostí probíhajících v Evropě, pohřbil snahu Afroameričanů pomoci Etiopanům. Jiná situace nastala po 2. světové válce. USA, které z ní vyšly jako supervelmoc, začaly uplatňovat agresivní zahraniční politiku. Mezitím císař Haile Selassie, který se snažil obejít britské imperiální aspirace, hledal pomoc u Franklina Roosevelta. Obě země tak podepsaly dohodu, která připravila cestu do USA pro Etiopany, především v oblasti technického vzdělání. I když etiopské vztahy s Evropou byly staršího data než s USA a navzdory existenci evropsky vzdělaných Etiopanů na různých vládních pozicích v roce 1940, kteří mohli mít vliv na rozhodovací proces, více Etiopanů bylo vládou vysláno do USA než do jiných zemí. Postupem času přítomnost Etiopanů v Americe, která začala posíláním hrstky Etiopanů za dalším vzděláním v roce 1920, vyrostla do tisíců v roce 1970.¹³⁴

Kromě toho v roce 1970 okolo 10 000 Američanů pracovalo v Etiopii a spolu s dalšími emigranty pomáhali Etiopanům všítat si okolního světa. I když Etiopané pokračovali s cestami do ciziny za dalším vzděláním, vždy se vraceli do Etiopie, aby pak využili výborné a dostupné možnosti zaměstnání doma, které měli v průběhu šedesátých let 20. století. Trvalá migrace jako taková byla Etiopanům v podstatě neznámá, a ani nepatřila mezi jejich priority až do revoluce v roce 1974.¹³⁵

Tato revoluce drasticky změnila scénář. Ačkoliv etiopsko-americké vztahy opět ochladly a počet Američanů a dalších emigrantů, kteří byli v Etiopii, byl postupně redukován, oproti tomu počet Etiopanů žijících v zahraničí, především v USA, se zvyšoval z desítek na tisíce. V pozdních osmdesátých letech 20. století se k tomu přidal i politický exil, kdy se více než 25 000 Etiopanů usadilo v různých částech USA, přičemž většina z těchto Etiopanů byla vzdělaná. Zde se nachází určitý paradox. Byli to ti vzdělaní Etiopané, kteří odsoudili vládu Haile Selassieho jako „poskoka USA, imperialismu a sionismu“¹³⁶, ale zároveň to byli všichni

---

¹³³ MCMAHON, Robert J. The Republic As Empire American Foreign Policy in the „American Century“ in GETAHUN, Solomon Addis. The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1., s. 11.

¹³⁴ Pro lepší pochopení diplomatických vztahů světových velmocí viz MARCUS, Harold G. *The politics of empire: Ethiopia, Great Britain, and the United States, 1941-1974*. 1st Red Sea Press, Inc. ed. Lawrenceville, N.J.: Red Sea Press, 1995, xii, 205 p. ISBN 15-690-2006-X.

¹³⁵ GETAHUN, Solomon Addis. The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1, s. 3.

¹³⁶ Více viz BALSVIK, Randi Ronning Haile Sellasie students: The Intellectual and Social Background to Revolution, 1952-1977, East Lansing: Michigan State University, 1985, in GETAHUN, Solomon Addis. *The*

ti, kteří přišli do Ameriky. Tento paradox může být částečně vysvětlen hegemonní rolí a zvláště zapojením USA v Etiopii a ve světě obecně.

Migraci do USA ovlivňovaly samozřejmě také zákony v oblasti migrační a integrační politiky, které mají do značné míry vliv na příchod a život migrujících osob. Uprchlícký zákon z března roku 1980¹³⁷ začlenil definici uprchlíka na základě definice Organizace spojených národů¹³⁸. Tento zákon poskytoval legální rámec pro přijetí stovek tisíc uprchlíků, kteří primárně utekli před komunismem, jako lidé z Kuby a jihovýchodní Asie.¹³⁹ Z toho vyplývá, že americká migrační politika se ukázala jako důležitý faktor, jenž byl velmi ovlivněn politikou Studené války. Každý, kdo byl proti komunismu, byl v USA vítán, tedy i Etiopané. Tak byli od pozdních sedmdesátých let 20. století přijati do USA všichni, kteří nesouhlasili s komunismem.¹⁴⁰

Většina těchto Etiopanů byli oběti „Rudého teroru“, který se nejvíc dotkl měst jako Addis Abeba a Gondar. Důležitou roli zde hrál i „push“ faktor v podobě násilí. Od té doby Etiopané žijící v USA začali představovat dvě odlišné skupiny. První skupina představovala vysoce vzdělané Etiopany, turisty, obchodníky a vládní úředníky, kteří přišli do USA před Revolucí roku 1974, a nepodařilo se jim vrátit domů.¹⁴¹ Mezi těmito lidmi byla většina studentů, která sem byla poslána imperiální vládou, jejich rodiče, nebo se jednalo o studenty, kteří dostali stipendium od americké vlády. V mnoha případech se jednalo o syny a dcery pocházející z vysoce postavených rodin, které měly konexe na vysokých místech. Ale jednalo se také o studenty, kteří patřili k nižší třídě, a kteří byli uznávaní v akademické obci, a proto byli posláni do USA.

Další skupina, která do USA přišla v 80. letech 20. století, představovala osoby z uprchlických táborů, především ze Súdánu. Jednalo se o politické uprchlíky, kteří opustili zemi z důvodu masového vyvražďování známého pod názvem „Rudý teror“ a hromadného

---

history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1, s. 3.

¹³⁷ <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-94/pdf/STATUTE-94-Pg102.pdf>.

¹³⁸ V rámci Ženevské konvence (1951) Organizace spojených národů je definován termín uprchlíka následovně: „osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo odmítá vzhledem ke shora uvedeným obavám, ochranu své vlasti.“ Celý text viz <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>.

¹³⁹ BARKAN, *And Still The Come*, 118; DANIELS and GRAHAM, *Debating American*, 47-48; MICHEL mignot, „Refugees From Cambodia, Laos and Vietnam, 1975-1993“ in Roin Cohen (ed) *The Cambridge Survey Of World Migration*, Cambridge: Cambridge university Press 1995, 452-456 in GETAHUN, Solomon Addis. *The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment.* New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1, s. 6.

¹⁴⁰ GETAHUN, Solomon Addis. *The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment.* New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1, s. 6.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 6.

zatýkání vojenskou juntou. Také to byly oběti sucha, hladu a přesídlování. Je tedy dobře vidět, že se jednalo o uprchlíky velmi rozdílného sociálního, ekonomického a vzdělanostního statusu. Nacházeli se mezi nimi lidé, kteří měli doktoráty, ale také vesničané bez vzdělání, zato politicky uvědomělí. Někteří z nich byli členové nebo sympatizanti Etiopského sociálního hnutí či Etiopské lidové revoluční strany.¹⁴²

Je důležité podotknout, že etiopští emigranti byli etnicky velmi rozdílní, v té době rozdělení a nazývaní podle národa jako Amharové, Oromové, Tigrai, nebo podle regionálního původu jako Gondare, Shawe, atd. Toto etnické a regionální členění, které vyvolávalo vzájemné napětí, se mezi Etiopany stalo více nápadné po vzestupu Tigrajské lidové osvobozené fronty, známé také jako Etiopská lidová revoluční demokratická fronta, která představuje etnicky organizovanou stranu, jež získala moc v Etiopii v roce 1991.¹⁴³ Toto etnické rozdělení spojené s různými způsoby vstupu na americké území, dosaženým vzděláním, náboženstvím, politickou příslušností a přáním zůstat nebo se vrátit, jsou některé z proměnných, jež také charakterizují imigrantský život Etiopanů v USA.

Samozřejmě se tyto faktory nejvíce projevíly v integraci a v problémech s ní spojených. Jako příklad poslouží měnící se role v rámci rodiny, generační rozdíly mezi mladými a starými v rámci rodiny, jazykové bariéry, klesající mobilita atd.

V současné době je jisté, že Etiopané mají vliv na americkou společnost, kulturu a politiku. Jejich komunity, organizace a kostely se objevují na různých místech. Etiopské restaurace nejsou v amerických městech neznámé a etiopská kuchyně se stala součástí americké stravy. Některá americká města nyní mají „Etiopský den“ ve svých kalendářích, v jiných zase (jako například v Los Angeles) část města nese název „Malá Etiopie“.¹⁴⁴ Američtí politici také začali oceňovat etiopské voliče. Stejně tak Američané původem z Etiopie stojí v opozici politickým stranám, které se snaží ovlivnit americkou zahraniční politiku v Africkém rohu, jiní se zase snaží podporovat ekonomický rozvoj pomocí technologického transferu, investic nebo remitencí, čili transferu peněz nebo zboží do Etiopie.

2.6.2 Etiopská migrace do Německa

Podíváme-li se do historie, za jednoho z prvních průkopníků německo-etiofských vztahů by se dal považovat již zmiňovaný Hiob Ludolf (1624-1704). Ludolf nejprve vystudoval medicínu a právo a poté se začal věnovat studiu jazyků, v rámci něhož v roce

---

¹⁴² GETAHUN, Solomon Addis. *The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment*. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1, s. 7.

¹⁴³ Tamtéž, s. 7.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 8.

1649 odjel do Říma.¹⁴⁵ Zde se setkal s etiopským knězem Gregoriem, který se stal jeho učitelem a hlavním informátorem. S jeho pomocí pak sepsal učebnice týkající se etiopské historie a amharské gramatiky,¹⁴⁶ a tak položil základy moderního vědeckého bádání¹⁴⁷ na poli jazyků, národů, historie a literatury Etiopie a Afrického rohu.¹⁴⁸

Domnívám se, že na tomto místě není tak důležité představovat všechny německé cestovatele, kteří se pokoušeli navazovat diplomatické vztahy¹⁴⁹, a proto se dále se budu věnovat konkrétní migraci, ke které došlo zejména ve 20. století.

Etiopskou migraci do Německa je možné rozdělit do tří různých fází podle důvodů příchodu imigrantů. První fáze s datací před rokem 1974, druhá poté od roku 1975 a třetí od roku 1991.

V první fázi, tedy před rokem 1974 za vlády Haile Selassieho přicházeli do Německa především etiopští studenti a akademici na různé formy stipendií.¹⁵⁰ Většina těchto studentů se ale po dokončení studií vrátila zpět do Etiopie, neboť měla dobré vyhlídky práce pro etiopskou vládu. V tomto období bylo registrováno pouze osm Etiopanů jako politických uprchlíků a celkově v Německu v roce 1974 nebylo registrováno více než 300 Etiopanů.¹⁵¹

Ve druhé fázi od roku 1975 za režimu Mengisty Haile Mariama se počet etiopských imigrantů zvýšil. Představovali jej zejména uprchlíci – muži intelektuálové a akademici, kteří opustili Etiopii z politických důvodů, kvůli válce, z důvodu nedostatku pracovních pozic atd.¹⁵² Výhodou pro tuto skupinu uprchlíků bylo, že do roku 1980 nepotřebovali víza, nicméně to se po roce 1980 změnilo a vstup do Německa to značně ztížilo. Nejčastěji přilétali do Frankfurtu a Stuttgartu, kde přímo zažádali o azyl. Většině těchto žadatelů byl poskytnutý azyl na základě Ženevské konvence.¹⁵³ Další Etiopané přišli do Německa za možností vyššího vzdělání. Tak bylo v Německu registrováno do roku 1991 kolem 20 200 Etiopanů včetně

---

¹⁴⁵ <http://www.deutsche-biographie.de/sfz54662.html>.

¹⁴⁶ Seznam všech publikací viz <http://www.deutsche-biographie.de/sfz54662.html>.

¹⁴⁷ Hiob Ludolf Centre for Ethiopian Studies v Hamburku existuje dodnes viz <http://www1.uni-hamburg.de/ethiostudies/>

¹⁴⁸ <http://www1.uni-hamburg.de/ethiostudies/story.html>.

¹⁴⁹ O německém cestovateli Gerhardu Rohlfsi navíc budu hovořit v souvislosti s českým cestovatelem Antonínem Steckerem.

¹⁵⁰ SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009, s. 9.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 9.

¹⁵² Tamtéž, s. 9.

¹⁵³ Viz poznámka pod čarou č. 137.

neurčitěho počtu uprchlíků z Eritreje.¹⁵⁴ Po pádu vojenské rady Dergu se určitá část Etiopanů z Německa vrátila zpět do Etiopie s úmyslem podpořit rozvoj země.

Poslední fázi etiopské migrace od roku 1991 představují Etiopané¹⁵⁵ studující v zemích Východního Bloku včetně Východního Německa, kteří přešli do Německa Západního. Mimo tyto studenty do Německa také uprchlo mnoho Etiopanů před chudobou, vnitrostátními konflikty, politickými represemi nebo ze strachu z odvodu do armády.¹⁵⁶ Navíc přicházeli členové rodin za Etiopany žijícími v Německu za účelem sloučení rodiny.

V procentuálním vyjádření se odhaduje, že 5 % etiopské komunity žijící dnes v Německu přišlo před rokem 1974 z důvodů studia, dalších 20 až 30 % přišlo během režimu Dergu a získalo německé občanství nebo bezpečný pobyt, největší procento, 65 až 70 % etiopských občanů žijících v Německu, přišlo po roce 1991.¹⁵⁷

V posledních letech je počet etiopských žadatelů o azyl poměrně nízký. Od roku 2000 méně než 400 Etiopanů ročně vstupuje do Německa jako žadatelé o azyl. Stejně tak je relativně nízký i počet etiopských studentů, který v roce 2006 celkově čítal 418 studentů (z toho 102 bylo Etiopanů narozených v Německu, ostatní pocházeli ze zahraničí).¹⁵⁸ Dominují také spíše mužští studenti se zaměřením na studium inženýrské, technické či rozvojové.

V porovnání s jinými africkými státy je etiopská komunita v Německu poměrně malá. Podle údajů z roku 2007 se mezi největší africké komunity v Německu se řadí Maroko s 67 989 osobami, Tunisko s 23 228 osobami a Ghana s 20 293 osobami, nicméně v porovnání s východoafrickými státy je etiopská komunita v Německu největší.¹⁵⁹ Údaje ze stejného roku registrovaly 10 293 Etiopanů – cizinců, ale toto číslo nezahrnuje Etiopany s německým občanstvím ani Etiopany pobývajících v Německu ilegálně bez povolení k pobytu. Přičte-li se počet 8000 Němců s etiopským původem a 2000 osob druhé generace Etiopanů s německým občanstvím, etiopská komunita pak dosahuje kolem 20 000 osob.¹⁶⁰

Co se týče etnického původu Etiopanů, k této tematice nejsou dostupná data, nicméně se odhaduje, že je nejvíce Amharů, Tigrajců, Oromů, jež jsou koncentrováni ve Frankfurtu

---

¹⁵⁴ SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009, s. 9.

¹⁵⁵ Někteří z nich byli podporovatelé Mengistova režimu, a proto získali stipendium ke studiu ve Východním Bloku. Ze strachu z perzekuce v případě návratu do Etiopie raději přešli do Západního Německa.

¹⁵⁶ SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009, s. 10.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 10.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 10.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 10.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 10-11.

a Mnichově a méně pak Somálců, Guragů a Hararů.¹⁶¹ Vyznáním se nejvíce se hlásí k etiopské ortodoxní církvi, u Oromů pak většina k protestantství, nejmenší počet je muslimů.

Geografické rozdělení poukazuje na to, že více jak 80 % Etiopanů žijících v Německu se nachází především ve čtyřech regionálních státech, a to v Hesensku, Bavorsku, Severním Porýní-Vestfálsku, Bádensku-Württembersku a podstatná část také ve městech Berlín a Hamburk.¹⁶² V rámci spolkových zemí jsou Etiopané koncentrováni ve velkých městech jako Frankfurt, Mnichov, Kolín nad Rýnem, Düsseldorf a Stuttgart, a také v menších (např. Norimberk a Offenbach atd.). Tato situace je spojená se zaměstnáním, se vzdělávacími institucemi a obecně podporou, která se migrantům dostává spíše ve větších městech.¹⁶³

Co se týká etiopských komunit v Německu, jsou nejvíce strukturovány na základě přátelství a sociálních sítí. Nicméně tyto komunity jsou značně heterogenní a rozdělené na etnické bázi a na bázi politické příslušnosti. Tyto etiopské komunity také zakládají asociace. V Německu můžeme nalézt okolo 150 asociací, přičemž přibližně jedna třetina je aktivní.¹⁶⁴ Hlavním cílem většiny asociací pak je podpora výměny zkušeností a dialog mezi Etiopany žijícími v Německu. Tyto asociace jsou etnické, politické, náboženské, profesní, studentské, sportovní aj. Pro příklad uvedu asociaci s názvem Etiopské fotbalové týmy v Německu vycházející z etiopské a eritrejské fotbalové tradice.¹⁶⁵

3 Česko(slovensko) - etiopské vztahy

V této kapitole se budu zabývat počátky vztahů mezi Etiopií a českými zeměmi. Na začátku představím tři hlavní cestovatele, kteří jako první navázali vztahy s etiopskou (dříve habešskou) říší. Přestože cestovatelů na tomto území bylo více, zmíním se jen o těch, kteří byli v kontaktu i s tehdejšími vládci a určitým způsobem se zasloužili o navázání dobrých, dalo by se říci i diplomatických vztahů. Proto například opomenou též slavného cestovatele Emila Holuba či cestovatelské duo Jiří Hanzelka - Miroslav Zikmund. V další části se pak zaměřím na navazování diplomatických, hospodářských a kulturních styků ve 20. století.¹⁶⁶

---

¹⁶¹ SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009, s. 13.

¹⁶² Tamtéž, s. 15.

¹⁶³ Tamtéž, s. 15.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 17.

¹⁶⁵ Konkrétní seznam asociací působících v Německu viz SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009, s. 20-29.

¹⁶⁶ Konkrétněji o této problematice např. DVOŘÁČEK, Jan. *Československo-etiopské vztahy 1955-1974*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

3.1 Cestovatelé

3.1.1 Václav Remedius Prutký (1701 – 1770)

Již v druhé polovině 18. století český františkánský misionář Remedius Prutký prošel Etiopii západní cestou, tedy z Aduy do Gonderu kolem Simenských hor.¹⁶⁷ Prutký o své cestě a poměrech v Etiopii napsal zprávu *Itinerarium*, nicméně ta nevyšla tiskem. Pravděpodobně proto se světově neprosлавil, na rozdíl od skotského cestovatele Jamese Bruce, jenž sice navštívil Habeš později, ale zato sepsal pětidílný cestopis *Travers to Discover the Source of the Nile*¹⁶⁸.

Václav Prutký zřejmě navštěvoval lékařskou fakultu na Univerzitě Karlově a poté vstoupil do františkánského řádu a přijal řeholní jméno Remedius. Nejprve v roce 1749 strávil na misionářské františkánské koleji deset měsíců, ale poté byl v roce 1750 vyslán s dalším kolegou na misi v Káhiře, kde tou dobou pracoval jako prefekt Jakub Římař (moravský františkán).¹⁶⁹ Jakub Římař cestoval převážně do zemí arabských a do Etiopie se snažil proniknout již 30 let před Prutkým. Organizoval také misijní cestu do Etiopie roku 1751, která mohla započít po obdržení zvacího dopisu od etiopského císaře Iyasu II. Společně s Prutkým, který byl jmenován viceprefektem etiopské mise, se výpravy účastnil ještě Martin Lang a Antonín z Aleppa (oba znalci arabštiny).¹⁷⁰ Cílem cesty bylo přijetí u císaře ve městě Gondar, kterého dosáhli, a poté, co si císař přečetl dopis od káhirskeho prefekta Jakuba Římaře, nabídl svým hostům ubytování v paláci, celkově pak v Gondaru zůstali do roku 1752. Během této doby Prutký nashromáždil řadu poznatků o Etiopii, které sepsal v nepublikované knize *Vocabularium linguae Gallicae, Arabicae et Abyssinicae* a cestovní deník shrnul v již zmiňované knize psané latinsky *Itinerarium*.¹⁷¹

3.1.2 Antonín Stecker (1855-1888)

Antonín Stecker vystudoval biologii na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze u Antonína Friče v roce 1877. Ve studiu pak pokračoval na univerzitě v Heidelbergu, nicméně se mu naskytlá příležitost stát se členem expedice německého cestovatele a diplomata dr.

---

¹⁶⁷ PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeš za války, Etiopii v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7, s. 73.

¹⁶⁸ BRUCE, James. *Travels to discover the source of the Nile, in the years 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, and 1773 (1790)*. Edinburgh: J. Ruthven for G.G.J. and J. Robinson, Paternoster-Row, London, M.DCC.XC.

¹⁶⁹ ZÁHOŘÍK, Jan. Africká cesta Remedie Prutkého: Český františkán na misiích v Etiopii 18. století. *Dějiny a současnost* [online]. 2006, č. 6 [cit. 2014-08-07].

¹⁷⁰ ZÁHOŘÍK, Jan. Africká cesta Remedie Prutkého: Český františkán na misiích v Etiopii 18. století. *Dějiny a současnost* [online]. 2006, č. 6 [cit. 2014-08-07].

¹⁷¹ Tamtéž.

Bernarda Rohlfse.¹⁷² Výprava i s Rohlfsovou manželkou vyrazila v roce 1878 z Marseille přes Maltu až do Tripolisu. V přestrojení za Araby se vydali do saharského vnitrozemí. Nejprve dosáhli oáz Džofra a poté pokračovali k oázám Kufra, kde je ale přepadli místní ozbrojení lupiči, přičemž přišli o výsledky své práce a dary pro waddajského sultána od německého císaře.¹⁷³ Rohlfse se s manželkou vrátil, Stecker v Africe zůstal, až mu přišla od Rohlfse nabídka výpravy do Habeše. Stecker tedy odcestoval do Káhiry, aby se připojil k expedici. Tak se Stecker v roce 1880 jako zástupce vedoucího účastnil výpravy Rohlfse, která podnikla cestu do Etiopie prostřední cestou, tedy z Aduy na Abi Adi a Sekotu s cílovým bodem Debre Tabor.¹⁷⁴ V únoru 1881 zastihli habešského panovníka, který velitele výpravy několikrát přijal. Po skončení expedice, přestože měl Stecker možnost vrátit se do Německa, stát se německým občanem a získat docenturu na univerzitě v Jeně, odmítl, zůstal v Habeši a pokračoval ve vědecké práci.¹⁷⁵ Nejvíce se zabýval mapováním pobřeží jezera Tana. Koncem roku 1881 se s malým doprovodem vydal k jezeru Ašangi, dostal se na území Šoa a prozkoumal prameny řek Džuba a Šibelli.¹⁷⁶ Během svého pobytu se s císařským vojskem Jana IV. dostal i do země východních Galů, pokračovat dál na jih do Kafy ale neměl císařem dovoleno, proto se vrátil. Od císaře získal habešské vyznamenání a v roce 1883 se vrátil zpět západní cestou.

Jeho geografické a kartografické práce a objevy jsou jeho největším přínosem, nicméně kvůli své nemoci se mu nepodařilo sepsat publikaci pro německé nakladatelství Brockhaus v Lipsku, a tak kromě pár fejetonů do Národních listů a článků v časopisu Světozor¹⁷⁷ jeho práce a zásluhy zůstaly zapomenuty.

3.1.3 Adolf Parlesák (1908-1981)

Adolf Parlesák byl cestovatel, novinář a spisovatel. Nicméně je možné jej považovat i za průkopníka cykloturistiky u nás, protože již ve 14 letech procestoval Rakousko, Rumunsko, Maďarsko, Německo a Polsko, v 17 letech pak Itálii a San Marino.¹⁷⁸ Vzdálenější cesty (Balkán, Řecko, Istanbul) podnikal s přítelem Aloisem Polákem, se kterým se vydal i do

---

¹⁷² BOROVIČKA, Michael. Řád od habešského císaře. *Lidé a země* [online]. 2009, roč. 2009, č. 08 [cit. 2014-08-07].

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeš za války, Etiopii v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7, s. 73.

¹⁷⁵ BOROVIČKA, Michael. Řád od habešského císaře. *Lidé a země* [online]. 2009, roč. 2009, č. 08 [cit. 2014-08-07].

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Některé z těchto příspěvků je možné najít v digitalizované podobě v archivu časopisů Světozor na stránkách Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

¹⁷⁸ BOROVIČKA, Michael. Cestovatelé na bicyklech. *Lidé a země* [online]. 2011, roč. 2011, č. 07 [cit. 2014-08-07].

Asie a Afriky. Pro naše účely je důležité zmínit jeho první cestu do Etiopie¹⁷⁹, kterou podnikl v roce 1928 také s přítelem Polákem. Hranice překročili na severu, na kolech pokračovali přes Asmaru do Aduwy, kde vyměnili kola za koně, aby se dostali do vnitrozemí Habeše, pak pokračovali do Jemenu.¹⁸⁰ Důležitější pro naše účely je ale zmínit Parlesákovu necyklistickou cestu do Etiopie v době, kdy se schylovalo k válce s Itálií. „Z osobního pověření císaře se totiž Parlesák stal poradcem rasa (vévody) Kassy, velitele severního vojska a tehdy druhého nejmocnějšího muže Etiopie.“¹⁸¹ Parlesáka roku 1935 zastihl i počátek války, byl součástí habešských sborů severní fronty, byl přítomen několika bitvám i závěrečnému střetu s Italy.¹⁸² Parlesák pak s císařem na poslední chvíli prchl před Italy, kteří ho prohlásili za válečného zločince. O této životní etapě napsal publikaci *Habešská odysea*.¹⁸³

3.2 Diplomatické styky

Po vzniku Československa v roce 1918 bylo budování diplomatické a konzulární sítě nového státu odpovědnou a nelehkou činností i z toho důvodu, že nově vzniklý stát nemohl navázat na žádnou tradici. Do československých diplomatických služeb přestoupilo pouze pár rakousko-uherských diplomatů českého původu, proto trvalo skoro deset let, než byla založena stabilizovaná síť diplomatických a konzulárních úřadů.¹⁸⁴ Primární evropské důvody vzniku těchto úřadů byly politické, až na druhém místě ekonomické, (jak tomu bylo pro mimoevropské země). Nicméně pro „exportně orientovaný československý průmysl bylo pronikání do celého světa životně důležité, a proto i budování sítě mimoevropských úřadů probíhalo rychle“¹⁸⁵.

Otevření konzulátu v Addis Abebě předcházelo několik pokusů. Mezi prvními byla snaha samotné Prahy v letech 1919-1924, kterou podporoval cestovatel a publicista Vilém Němec, nicméně navzdory ústnímu slibu, který mu byl dán, se žádné otevření konzulátu nekonalo. Další aktivitu vyvolalo československé vyslanectví v Káhiře v roce 1928 a post konzula byl nabídnut českému obchodníku Ludvíku Kalvodovi, který jej z finančních důvodů

---

¹⁷⁹ Konkrétní popis cesty viz. BOROVIČKA, Michael. Cestovatelé na bicyklech. *Lidé a země* [online]. 2011, roč. 2011, č. 07.

¹⁸⁰ Tamtéž.

¹⁸¹ PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeši za války, Etiopií v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7, s. 13.

¹⁸² BOROVIČKA, Michael. Cestovatelé na bicyklech. *Lidé a země* [online]. 2011, roč. 2011, č. 07 [cit. 2014-08-07].

¹⁸³ PARLESÁK, Adolf. *Habešská odysea*. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-703-8086-1.

¹⁸⁴ OLŠA, JR., Jaroslav. Českoslovenští diplomaté v černé Africe, 1918–1955: Počátky budování sítě československých zastupitelských úřadů na jih od Sahary. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2005, č. 2, s. 90-105 [cit. 2014-08-07], s. 90-91.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 91.

odmítl.¹⁸⁶ Československé zájmy tak byly od roku 1926 v Addis Abebě nejprve zastoupeny Francií, která měla s Habeší kapitulační dohodu. Bilaterální československo-habešská obchodní dohoda, ve které se řešilo i navázání diplomatických vztahů, byla podepsána roku 1934, nicméně z důvodu italské okupace k ratifikaci došlo pouze na habešské straně, takže dohoda nevstoupila v platnost, a k navázání diplomatických vztahů došlo díky korespondenci mezi československým exilem, reprezentovaným prezident E. Benešem, a císařem Haile Selassiem, který ve svém dopise z 10. 10. 1942 s návrhem souhlasil.¹⁸⁷ Podobný osud zřejmě tyto dvě země přiblížil. Československo sympatizovalo s odporem Habeše k italské okupaci, stejně tak exilová vláda císaře Haile Selassieho neuznala mnichovskou smlouvu a nacistickou okupaci Československa.¹⁸⁸ K obnovení diplomatických styků došlo 10. října 1942, kdy běžnou diplomatickou agendou bylo pověřeno československé vyslanectví v Káhiře¹⁸⁹. Ke vzniku samotného velvyslanectví v Etiopii došlo v roce 1955.

Co se týká velvyslanectví Etiopské republiky, to bylo vzhledem k mohutnému rozvoji styků zřízeno v roce 1984 v Praze.¹⁹⁰

Když 1. ledna 1993 vznikla Česká republika, Etiopie ji uznala. „V březnu téhož roku vláda nové České republiky revokovala usnesení vlády ČSFR z roku 1992 o uzavření velvyslanectví v Addis Abebě. Bohužel již nedošlo ke stejnému přehodnocení o uzavření velvyslanectví v Praze také z etiopské strany.“¹⁹¹ Přestože se vzájemné vztahy dále rozvíjely¹⁹², etiopské velvyslanectví v Praze není. Etiopané a Etiopanky žijící v ČR v případě potřeby jezdí na velvyslanectví do Berlína, kde se nachází zastoupení pro ČR¹⁹³.

---

¹⁸⁶ OLŠA, JR., Jaroslav. Českoslovenští diplomaté v černé Africe, 1918–1955: Počátky budování sítě československých zastupitelských úřadů na jih od Sahary. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2005, č. 2, s. 90-105 [cit. 2014-08-07], s. 94.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 94.

¹⁸⁸ MOJDL, Lubor. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7221-X, s. 109.

¹⁸⁹ K oficiálnímu otevření československého vyslanectví v Káhiře došlo 14. dubna 1923. Tomuto kroku předcházelo otevření československého konzulátu v Alexandrii roku 1920 s hlavním cílem ochrany československých občanů v Egyptě a rozvoje obchodních vztahů. Více viz http://www.mzv.cz/cairo/cz/vzajemne_vztahy/historie_vzajemnych_vztahu/historie_vzajemnych_vztahu.html

¹⁹⁰ http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/historicke_kontakty.html

¹⁹¹ http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/politicke_styky.html.

¹⁹² Více viz http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/politicke_styky.html.

¹⁹³ Adresa Velvyslanectví v Německu viz http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/cizi_urady_pro_cr/etiopie_velvyslanectvi_etiopske.html

3.3 Hospodářské, kulturní a školské styky

Hospodářské styky v prvních fázích reprezentují především obchodní dodávky zbraní. Ve 20. letech 20. století dodalo Československo do Habeše první muničku.¹⁹⁴ V roce 1930 pak proběhly dodávky zbraní z brněnské zbrojovky, které se zopakovaly ještě v roce 1935.¹⁹⁵

Základním dokumentem, který hovoří o oficiální spolupráci mezi oběma zeměmi, je Smlouva o přátelství a spolupráci mezi Československou republikou a Etiopským císařstvím¹⁹⁶ podepsaná v roce 1956. Zároveň s ní byla podepsána i Dohoda o kulturní, vědecké a technické spolupráci. Od roku 1959 na jejich základě začala ČSSR vysílat do Etiopie mnoho českých expertů a československé školy začaly přijímat etiopské studenty. Počty studentů, kteří do ČSSR přijeli, se v různých zdrojích liší. Na stránkách Ministerstva zahraničních věcí je zmínka, že na základě zmiňovaných dohod československé školy začaly „přijímat stovky etiopských studentů na vládní stipendia“.¹⁹⁷ Minimálně v prvních letech se ale nedá mluvit o stovkách, spíše o desítkách. Dvořáček ve své práci píše, že v „akademickém roce 1961-1962 studovalo na československých vysokých školách 15 etiopských stipendistů, z nichž pět se zapsalo na Vysokou školu zemědělskou v Praze, tři na České vysoké učení technické v Praze, 2 na Vysoké učení technické v Brně a zbývající Etiopané pobývali na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně, Vysoké škole ekonomické v Praze, Vysoké škole Báňské v Ostravě a Institutu tělesné výchovy v Praze.“¹⁹⁸ Petráček zmiňuje, že „v roce 1962-1963 jich v ČSSR studovalo 27 na různých fakultách“¹⁹⁹. Následující rok bylo podle Dvořáčka v ČSSR 32 etiopských studentů a další tři na dvouletém technickém školení.²⁰⁰

V roce 1974 v Etiopii nastal převrat a k moci se dostala vojenská rada Derg, o tři roky později v čele s Mengistu Haile Mariamem. Nicméně díky nově nastavenému socialistickému smýšlení Etiopie vzájemné styky nijak neochladly, ba naopak byly mnohem intenzivnější. V rovině hospodářské šlo od roku 1977 o dodávky investičních celků, například koželužny Ethiopian Tannery, lisovny kovů Addis Metal Pressing Enterprise, pivovary Harar a Bedele, účast na výstavbě textilky Kombolcha a další.²⁰¹

¹⁹⁴ http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/historicke_kontakty.html

¹⁹⁵ MOJDL, Lubor. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7221-X, s. 109.

¹⁹⁶ Celé znění viz http://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0373_00.htm.

¹⁹⁷ http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/historicke_kontakty.html

¹⁹⁸ DVOŘÁČEK, Jan. *Československo-etioopské vztahy 1955-1974*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, s. 82-83.

¹⁹⁹ PETRÁČEK, Karel. *Etiopie: Zeměmi světa*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964, s. 148.

²⁰⁰ DVOŘÁČEK, Jan. *Československo-etioopské vztahy 1955-1974*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, s. 83.

²⁰¹

Konkrétněji

viz

http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/historicke_kontakty.html

Styky v kulturní, školské a vědecké oblasti byly upraveny Dohodou mezi vládou Československé socialistické republiky a prozatímní vojenskou vládou Socialistické Etiopie o kulturní a vědecké spolupráci 2. prosince 1978 v Praze.²⁰² Dále pak byla podepsána v Addis Abebě dne 13. září 1981 Smlouva o přátelství a spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou Etiopií, která rozvíjela spolupráci ve všech oblastech (zejména ekonomické, kulturní, hospodářské, vědecké atd).²⁰³

V 80. letech se počet etiopských studentů navyšoval. Poláček uvádí, že „ČSSR poskytla vysokoškolská i postgraduální stipendia ke studiu na československých školách a ve vědeckých ústavech etiopským studentům, kterých v roce 1980 bylo 250“.²⁰⁴ Nicméně v publikaci Filipa a Poláčka vydané v roce 1981 je uvedeno, že v „Československu studuje přes sto etiopských studentů.“²⁰⁵

Je možné konstatovat, že počty etiopských studentů se rok od roku zvyšovaly. V 60. letech se čísla pohybovala v desítkách, v letech 80. pak ve stovkách. Po pádu komunismu v roce 1989 u nás a v roce 1991 v Etiopii vzájemné vztahy opět ochladly, což se projevuje i v počtu nabízených stipendií. Podle souhrnné zprávy záznamu z pracovní cesty Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu České republiky do Etiopie federativní demokratické republiky ve dnech 29. březen - 4. duben 2004 v „letech 1960-92 absolvovalo 443 etiopských studentů“²⁰⁶ na československých vysokých školách a v letech 1993-2002 ukončilo vysokoškolské studium 114 dalších studentů. V roce 2003 nabídla ČR Etiopii pět vysokoškolských stipendií, která byla využita.“²⁰⁷ Dle dostupných informací i dnes se nabídky stipendií pro etiopské studenty pohybují v jednotkách.²⁰⁸

Předpokládám, že studentská etiopská migrace do ČSSR do roku 1974 měla velmi podobný průběh jako etiopská migrace do USA či Německa, tedy že se po studiu Etiopané vraceli zpět do vlasti. Jiná situace pravděpodobně nastala po převratu v roce 1974. V Německu či USA studující zůstávali, otázkou ale je, zda zůstávali i v ČSSR. Vzhledem k počtu Etiopanů žijících na území ČR se domnívám, že se Etiopané po ukončení studia buď

²⁰² POLÁČEK, Zdeněk. *Socialistická Etiopie*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1981, 226 s. Zeměmi světa, s. 220-221.

²⁰³ Konkrétně viz http://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0016_00.htm.

²⁰⁴ POLÁČEK, Zdeněk. *Socialistická Etiopie*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1981, 226 s. Zeměmi světa, s. 221.

²⁰⁵ FILIP, Jiří a Zdeněk POLÁČEK. *Etiopie*. Praha: ČTK--Pressfoto, 1981, 174 p. Obchodně ekonomické sborníky, sv. 67, s. 157.

²⁰⁶ Toto číslo se mi zdá poněkud nízké, vzhledem k vysokému počtu přijíždějících etiopských studentů především v 80. letech. Je možné, že tito studenti školu začali, ale již nedokončili.

²⁰⁷ http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/webNahled?id_doc=32224&id_var=27241

²⁰⁸

vrátili zpět do Etiopie, nebo pokračovali do jiných západních států. Odhaduji, že pouze malý počet zůstal v ČSSR natrvalo.

3.4 Statistiky

V této části představím konkrétní počty Etiopanů a Etiopanek žijících na území České republiky. Budu vycházet z dostupných statistik, které jsou k dispozici na webových stránkách Policie ČR²⁰⁹ a Ministerstva vnitra ČR²¹⁰. Na stránkách Policie ČR jsou statistiky Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR uvedeny měsíčně pouze od roku 2007 do roku 2010²¹¹. Tyto údaje jsou velmi strohé, dozvíme se sice počet cizinců z jednotlivých zemí, počty žen ale až od prosince 2008, také neznáme konkrétní místa pobytu v rámci ČR jednotlivých národů.

Budu porovnávat statistiky vždy z 31. ledna a 31. prosince téhož roku, aby bylo zřejmé, jak se počty mění během jednoho kalendářního roku. Jak je vidět z tabulky č. 1, mezi lety 2007 až 2010 se počet Etiopanů s trvalým pobytem zvýšil z 33 na 49 a s dlouhodobým pobytem z 26 na 47. Celkový počet Etiopanů (pravděpodobně i s Etiopankami) se v průběhu těchto let pak zvýšil z 59 na 96. Také se téměř zdvojnásobil počet žen s trvalým pobytem a téměř ztrojnásobil počet žen s dlouhodobým pobytem.

Tabulka č. 1.

Etiopané a Etiopanky s povoleným pobytem na území České republiky

Rok	Měsíc	Dlouhodobý pobyt		Celkem	Trvalý pobyt		Celkem	Celkem		Celkem
		Muži	Ženy		Muži	Ženy		Muži	Ženy	
2007	Leden			26			33			59
2007	Prosinec			24			43			67
2008	Leden			24			42			66
2008	Prosinec	24	5	29	35	6	41	59	11	70
2009	Leden	24	5	29	35	6	41	59	11	70
2009	Prosinec	18	8	26	38	7	45	56	15	71
2010	Leden	19	12	31	38	8	46	57	20	77
2010	Prosinec	34	13	47	39	10	49	73	23	96

Zdroj: IS CIS - úloha TDU²¹²

Statistické údaje z Ministerstva vnitra ČR jsou poněkud odlišné. Za prvé se změnilo názvosloví, hovoří se zde o pobytu přechodném a trvalém. Nicméně termín „přechodný

²⁰⁹ <http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx>.

²¹⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>.

²¹¹ Ke změně agendy dlouhodobých víz a dlouhodobých pobytů došlo k 1. 1. 2011 na základě novely zákona o pobytu cizinců, jež přinesla mnohé další změny. Agenda se tak přenesla z pravomoci cizinecké policie na Ministerstvo vnitra ČR.

²¹² Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx>.

pobyt“ je v tomto případě poměrně zavádějící, jelikož přechodný pobyt se týká občanů zemí EU a jejich rodinných příslušníků²¹³. Sice tento termín vzhledem k původním dokumentům zachovávám, správně by se ale mělo jednat o dlouhodobý pobyt. Od prosince 2012 jsou údaje rozděleny i podle národností cizinců v okresech, lépe řečeno v okresních městech.²¹⁴ Z tabulky č. 2 je vidět, že etiopských žen je zhruba o dvě třetiny méně než etiopských mužů, co se týká osob s trvalým pobytem v letech 2012-2014. Také je zřejmé, že počet žen s přechodným pobytem je od prosince 2011 poměrně ustálený, stejně jako počet žen s pobytem trvalým od prosince 2012. Oproti tabulce č. 1 není ani vidět přílišný nárůst, celkové počty mužů i žen jsou spíše ustálené.

Tabulka č. 2

Etiopané a Etiopanky s povoleným pobytem na území České republiky										
		Přechodný pobyt		Celkem	Trvalý pobyt		Celkem	Celkem		Celkem
		Muži	Ženy		Muži	Ženy		Muži	Ženy	
Rok	Měsíc									
2011	Leden	34	13	47	39	10	49	73	23	96
2011	Prosinec	35	19	54	38	8	46	73	27	100
2012	Leden	36	20	56	37	8	45	73	28	101
2012	Prosinec	36	21	57	34	13	47	70	34	104
2013	Leden	34	20	54	33	13	46	67	33	100
2013	Prosinec	41	20	61	30	13	43	71	33	104
2014	Leden	40	20	60	30	13	43	70	33	103

Zdroj: IS CIS - úloha TDU²¹⁵

Tento poměrně stabilní počet Etiopanů mezi roky 2011-2014 lze vysvětlit například tím, že Etiopané po studiích opouští Českou republiku. Je otázka, zda se vrací zpět do Etiopie, či pokračují do jiného západního státu.

Co se týká geografického rozdělení, budu vycházet ze statistiky k 31. lednu 2014. Největší koncentrace Etiopanů a Etiopanek se nachází v Hlavním městě Praze, přechodně 30 mužů a 14 žen, trvale 14 mužů a 9 žen, na druhém místě pak je Brno-město, kde jsou přechodně pouze dvě ženy, ale trvale osm mužů a jedna žena. Třetí místo pak překvapivě zaujímá Cheb, kde přechodně žijí tři muži a dvě ženy, a jeden muž a jedna žena trvale. Dále pak Hradec Králové, kde jsou 3 muži přechodně a jedna žena trvale.

V dalších městech se nachází spíše jednotlivci, v Kladně dva muži trvale, v Plzni dva muži přechodně. Jeden muž trvale v Blansku, Praze-východ, Praze-západ, kde je také jedna žena

²¹³ Konkrétní informace <http://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx>.

²¹⁴ Samozřejmě by se statistiky mohly dále vylepšit například o položky jako je věk, rodinný stav osob a také etnický původ cizinců.

²¹⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>.

přechodně. Teplice po jednom muži přechodně a jednom muži a jedné ženě trvale, v Rokycanech pak jeden muž trvale. Z toho je zřejmé, že Etiopané a Etiopanky žijí především ve velkých městech, kde se nachází vzdělávací instituce či pracovní příležitosti.

Samozřejmě do těchto statistik nejsou započítány osoby, které žijí na našem území ilegálně. Nicméně se domnívám, že takových etiopských osob mnoho nebude. Také je možné, že někteří Etiopané a Etiopanky přijali české občanství a do těchto statistik už se nezapočítávají, to by pro ně ale znamenalo vzdát se svého etiopského občanství, protože mít dvojí občanství jejich zákony neumožňují, a proto se domnívám, že k takovému jednání u lidí etiopského původu dochází zřídka.

4 Výzkum

V této části nejprve představím metody výzkumu, etické otázky, výzkumný vzorek a sběr dat, metody analýzy a interpretace dat a medailonky jednotlivých respondentů. Dále se budu věnovat jednotlivým oblastem tázání. Celkové shrnutí provedu v kapitole 4.12.

4.1 Metody výzkumu

Terénní výzkum byl realizován zejména formou zúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů. Polostrukturovaný rozhovor neboli rozhovor s návodem *„pomáhá udržet zaměření rozhovoru, ale dovoluje dotazovanému zároveň uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.“*²¹⁶ Výhodou také je, že se při rozhovoru nezapomene na žádné důležité téma, pořadí otázek je libovolné a otázky je možné volně přizpůsobovat. Zároveň ale *„umožňuje provést rozhovory s několika lidmi strukturovaněji a ulehčuje jejich srovnání.“*²¹⁷ Zúčastněné pozorování patří mezi klasické metody etnografického výzkumu. Charakteristické pro tuto metodu je, že zkoumající je *„v osobním vztahu s pozorovanými, sbírá data, zatímco se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací“.*²¹⁸ Tímto způsobem je možné přiblížit se k subjektům výzkumu a vidět jejich vnitřní perspektivy. K zúčastněnému pozorování se pak přistupuje *„s vědomím toho, že sociální svět je spoluvytvářen subjektivními významy a zkušeností konstruovanou účastníky sociální situace.“*²¹⁹

4.2 Etické otázky

Etické otázky jsou důležitou součástí každého společenskovedního výzkumu. Proto všichni mí respondenti dopředu věděli o mém záměru rozhovory použít k napsání diplomové práce. Svůj úmysl jsem jim při setkání představila, zaručila jim následnou anonymitu a zeptala se, jestli jim nebude vadit náš rozhovor nahrávat na diktafon. Všichni respondenti s tímto postupem souhlasili. Jelikož jsme se v našich rozhovorech dotkli tématu současné vlády a politiky v Etiopii, o které samotní Etiopané mezi sebou nemluví z obavy z možných následků, přepsané rozhovory do příloh nezařazuji.

4.3 Výzkumný vzorek a sběr dat

Můj výzkumný vzorek představovalo šest etiopských mužů ve věku 28-44 let. Všichni do České republiky (nebo do Československa) přijeli se záměrem studovat vysokou školu

---

²¹⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2, s. 174.

²¹⁷ Tamtéž, s. 174.

²¹⁸ Tamtéž, s. 193.

²¹⁹ Tamtéž, s. 193.

jako vládní či nevládní stipendisté²²⁰. Dva respondenti patří do starší generace, jeden přijel v roce 1989, druhý v roce 1993²²¹. Všichni ostatní po roce 2005. Tři respondenti již pracují, další tři studují. Jeden z respondentů byl můj přítel, který mi poskytl telefonní kontakty na své kamarády, které jsem také osobně znala. Respondenta, kterého jsem znala nejvíce, jsem kontaktovala přímo, ostatním vždy nejprve můj přítel zatelefonoval, seznámil je s mým záměrem a já jsem je kontaktovala vzápětí, většinou v rozmezí několika hodin. Pět respondentů mluví česky, proto rozhovory probíhaly v češtině, jeden respondent česky nehovoří, z toho důvodu rozhovor probíhal v angličtině. Všechny rozhovory se uskutečnily v Praze v období květen 2014 – červenec 2014, místa rozhovorů se lišila. Jeden se odehrál na kolejním pokoji, jeden v místě pracoviště respondenta v jeho pracovní době, jeden na školním dvoře, kde respondent studuje, dva rozhovory proběhly v kavárnách a jeden na zahrádce kolejní restaurace. Všechny rozhovory byly anonymní, odehrály se v příjemném a klidném prostředí, v uvolněné atmosféře a se souhlasem respondentů byly nahrány na diktafon.

Samotný polostrukturovaný rozhovor s každým respondentem probíhal pouze jednou. Doba trvání jednotlivých rozhovorů byla různá. Nejkratší rozhovor trval půl hodiny, ostatní mezi jednou až dvěma hodinami. Respondenti sice dopředu neznali seznam otázek, nicméně věděli, na jaké téma se bude hovořit již ze SMS zpráv či telefonátů, které předcházely domluvě samotného data a času rozhovoru. Během rozhovoru jsem měla sepsané okruhy otázek, na které jsem se postupně vyptávala. Tematické okruhy, které se do velké míry shodovaly s cíli výzkumu, byly následující:

- 1) Motivace k odchodu z Etiopie a rozhodovací proces, informace o ČR (ČSSR) před odjezdem
- 2) Příjezd do ČR (ČSSR) a jazyková příprava
- 3) Studium, volný čas a práce v ČR (ČSSR)
- 4) Vztah k ČR, co vidí na ČR pozitivního a negativního
- 5) Vztah k Etiopii - vztah k rodině a vztah k vlasti
- 6) Vyhlídky a aspirace do budoucna
- 7) Sociodemografické údaje – věk, rodina, vyznání, původ atd.

Sociodemografické údaje jsem nechala na úplný závěr z několika důvodů. Zaprvé Etiopané nejsou zvyklí vyptávat se na věk. Je to téma, o kterém se nemluví, a které nikoho

---

²²⁰ Rozdíl je ten, že vládním stipendistům etiopská vláda hradí letenku, nevládní stipendisté si ji platí sami.

²²¹ Na základě konzultace s mým přítelem a historických faktů je ale pravděpodobnější, že respondent E přijel spíše v roce 1990 nebo 1991.

vlastně ani nezajímá.²²² Mnohdy samotní Etiopané, zejména starší generace, neví, jak jsou jejich kamarádi staří, a tak věk pouze odhadují. Podobně citlivé téma je také původ. Vzhledem k současné etnické politice se o svém původu Etiopané mezi sebou nebaví. Proto byla tato otázka pokládána až v samotném závěru rozhovoru.

Verifikace některých odpovědí probíhala pouze formou nestrukturovaných rozhovorů s mým přítelem, který mě na některé nesrovnalosti (například ohledně věku či data příchodu jednotlivých respondentů) upozornil. Jinak v pravdivost odpovědí důvěřuji respondentům. Po uskutečněných rozhovorech jsem informace již nijak nedoplňovala, přestože jsem tuto možnost měla. Všichni respondenti totiž souhlasili, že kdybych potřebovala nějaké další údaje, mohu se na ně obrátit.

Systematické zúčastněné pozorování probíhalo během oslavy etiopských Vánoc dne 12. ledna 2013 a při oslavě Silvestra na přelomu prosince a ledna 2013/2014 v Mariánských Lázních. Nicméně veškeré ostatní nesystematické pozorování probíhá již od roku 2011.

Pro přehlednost svůj vzorek zařadím do kontextu statistik: V České republice k 31. lednu 2014 žilo celkem 70 Etiopanů a 33 Etiopanek. Nejvíce osob se nachází v Hlavním městě Praze, celkem 44 mužů a 23 žen, což je v případě mužů necelých 63 % z celkové populace Etiopanů žijících v ČR a v případě žen necelých 70 %. Pět mých respondentů žije přímo v Praze, dva mají trvalý pobyt, tři dlouhodobý. Jeden respondent momentálně žije a pracuje mimo Prahu, nicméně v Praze studoval a pravidelně o víkendech do Prahy přijíždí. Proto byl do výzkumného vzorku zařazen.

4.4 Metoda analýzy a interpretace dat

Obecně v kvalitativním výzkumu se analýzou dat chápe kódování, tedy přiřazování klíčových slov k částem textů, archivace kódovaných dat, což znamená vzájemné propojování dat a vytváření kategorií (trů), komentování a doplňování dat, vyvozování závěrů a verifikace, dále pak budování teorie a grafické mapování.²²³ Ve své analýze jsem skončila u bodu vyvozování závěrů a verifikace. Všechny mé rozhovory jsem nejprve doslovně přepsala, poté je okódovala a vytvořila určité kategorie. Ty jsem pak vložila do tabulky pro lepší přehlednost. V první fázi má analýza odpovídala deskriptivnímu přístupu, který je založen na předpokladu, že *„procesy utřídění, klasifikace a deskripce jsou samy o sobě analytickým postupem a hlubší analýza kvalitativních dat jdoucí za tyto fáze je příliš*

---

²²² Stejně tak rodinné oslavy narozenin u většiny Etiopanů probíhají pouze do 18 let.

²²³ Miles & Huberman in MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4, s. 219-220.

spekulativní“.²²⁴ V této části pro lepší ilustraci také cituji některé výpovědi respondentů, které jsem nechala v původní verzi, stejně tak nepřekládám anglické výpovědi, a to z důvodu zachování autentičnosti. Vynechávám pouze slova, která se zbytečně opakují, a „slovní vycpávky“. Tyto vynechávky označuji třemi tečkami (...). V některých případech výpovědi respondentů doplňuji o poznámku také uvedenou v závorkách, abych předešla možným nejasnostem. Závěr výzkumné části se nachází v kapitole 4.12.

4.5 Medailonky jednotlivých respondentů

4.5.1 Respondent A

Respondent A (nar. 1982) pochází z národů Oromo a Anuak, ze západní části Etiopie. Vyznáním se hlásí k etiopské ortodoxní církvi. Jeho otec pracoval v kanceláři jako manažer (v současné době již nežije), jeho matka pracovala nejprve jako řidička nákladního vozidla, nyní pracuje v kanceláři. Dosažené vzdělání respondenta v Etiopii bylo vysokoškolské (Bc.). Dva roky pracoval jako učitel biologie na střední škole. Do České republiky přijel v září roku 2006. Rok studoval češtinu na jazykové škole v Mariánských Lázních, poté se dostal na 1. LF UK v Praze, kterou v současné době dokončuje. Mluví jazykem anuak, oromo, amharsky, anglicky a česky. Má sestru a bratra, je svobodný a bezdětný.

4.5.2 Respondent B

Respondent B (nar. 1974²²⁵) pochází z národu Silt'e, původně patřící pod národ Gurage²²⁶, 150 km jižně od Addis Abeby, ale vyrostl v Addis Abebě. Vyznáním je muslim. Jeho matka vystudovala náboženskou školu, otec nižší právní stupeň. Otec měl maloobchod, v současné době jsou v důchodovém věku. Dosažené vzdělání respondenta v Etiopii je středoškolské. Do Československa přijel v září 1989. Nejprve studoval češtinu na jazykové škole v Pardubicích, poté v Poděbradech. Dostal se na vysokou školu do Liberce, kde studoval bakaláře a magistra ekonomie a poté ještě bakaláře pedagogického směru. V současné době pracuje v Praze ve směnárně a v létě v hostelu na recepci. Mluví amharsky, anglicky a česky, rozumí jazykem seltiña. Má jedenáct sourozenců, je svobodný a bezdětný.

---

²²⁴ MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4, s. 220.

²²⁵ V tomto údaji respondent B zřejmě nemluvil pravdu. Je pravděpodobnější, že se narodil o tři až čtyři roky dříve. Do Československa by podle původních údajů totiž přijel ve věku 15 let, což není možné.

²²⁶ V kapitole 2.5. Vybrané národy popisují ale pouze národ Gurage viz kapitola 2.5.6.

4.5.3 Respondent C

Respondent C (nar. 1977) pochází z národu Wolayta z Addis Abeby. Vyznáním je protestant, hlásí se k baptistické církvi. Jeho otec je zdravotní bratr, matka učitelka na základní škole. Dosažené vzdělání respondenta v Etiopii bylo vysokoškolské (Mgr.) v oboru psychologie. V Etiopii pracoval dva roky pro SOS Dětské vesničky a poté dva roky na projektu Člověka v tísní. Do České republiky přijel v září 2007. Rok studoval češtinu na jazykové škole v Poděbradech, poté se dostal na doktorské studium obor Veřejná a sociální politika na UK, který studuje v angličtině, a který v současné době dokončuje. Mluví amharsky, anglicky a česky, trochu jazykem wolaytiña. Nemá žádného sourozence, je ženatý s Etiopankou, má dvě děti, s celou rodinou bydlí v Praze.

4.5.4 Respondent D

Respondent D (nar. 1986) pochází z národu Amhara, vyrůstal v Addis Abebě. Vyznáním se hlásí k etiopské ortodoxní církvi. Jeho otec pracoval v pojišťovně, nyní je v důchodu, jeho matka studovala účetnictví a pracuje jako manažerka v bance. V Etiopii po maturitě začal studovat první rok na lékařské fakultě, poté ale přerušil studium, aby přijel do České republiky v září 2005. Rok studoval češtinu na jazykové škole v Mariánských Lázních, poté se dostal na 1. LF UK v Praze. Tu dokončil a v současné době pracuje jako lékař v nejmenovaném městě mimo Prahu. Mluví amharsky, anglicky, česky a učí se německy. Má bratra a sestru, je svobodný a bezdětný.

4.5.5 Respondent E

Respondent E (nar. 1971) pochází z národu Oromo a Amhara, vyrůstal 80 km severně od Addis Abeby, ale na střední školu chodil již v hlavním městě. Vyznáním se hlásí k etiopské ortodoxní církvi. Jeho otec byl učitel na vysoké škole, zabýval se vzděláváním pro učitele, matka byla vzděláním zdravotní sestra, ale byla v domácnosti. V Etiopii studoval třetí ročník bakalářského stupně obor historie. Do České republiky přijel v roce 1993. Rok studoval češtinu na jazykové škole v Poděbradech, poté se dostal na právnickou fakultu v Praze. V pátém ročníku přerušil a cestoval po světě, nejprve přes společnost Work and travel v USA. V současné době pracuje jako spisovatel na volné noze, přeložil knížku z češtiny do amharštiny, píše internetový blog. Mluví amharsky, anglicky, česky, rozumí oromsky. Má sedm sourozenců, je svobodný a bezdětný.

4.5.6 Respondent F

Respondent F (nar. 1982) pochází z národu Tigrai a Amhara ze severní části Etiopie. Vyznáním je muslim. Jeho matka i otec nemají ukončený první stupeň vzdělání, ale vedou větší obchod s koberci, kde zaměstnávají několik lidí. Dosažené vzdělání respondenta v Etiopii bylo vysokoškolské (Bc.) v oboru ekonomie a financí. V Etiopii pracoval nejprve v oblasti plánování a rozpočtu, poté jako asistent přednášejícího na vysoké škole. Do České republiky přijel v roce 2010, kdy začal studovat magisterský obor ekonomie v angličtině. Ten již dokončil a v současné době studuje dva doktoráty (český a americký) v oboru ekonomie. Mluví amharsky, jazykem tigriňa, anglicky a arabsky. Má dvě sestry, je svobodný a bezdětný.

V následující části se věnuji samotnému výzkumu, který pojednává o motivaci, rozhodovacích procesech, adaptaci na české prostředí, současném vztahu k Etiopii, generačních rozdílech, vyhlídkách a aspiracích do budoucna, závěrem pak shrnuji výzkumnou část.

4.6 Motivace

Motivace ke studiu v zahraničí byly mezi mými respondenty rozdílné. Přestože výchozí pozice každého respondenta byla odlišná, jejich motivace je možné rozdělit na tři základní. V jednom případě měla na odchod vliv tehdejší politická situace, u dalších dvou respondentů to byla absence požadovaných oborů na etiopských univerzitách, v dalších případech se pak jednalo o zájem studovat v cizině.

4.6.1 Politické důvody

„(...) my jsme tenkrát byli studenti, skupina studentů addis ababské univerzity, takže politická situace v Etiopii nebyla nic moc a jenom z legrace jsme dali žádost jako o stipendium a tak dále a z mnoha nám vyšlo dvě do České republiky a je to nečekaný jako, já v tom žádný nebylo, že bysme připravovali šli a tak dále, jenom to z legrace to bylo... jakože jeden kluk, který chtěl vypadnout z domova (...) aby nevypadal na kole, že on to sám plnil ty formuláře, přinesl nám i dokonce ty poplatky zaplatil pro nás, on sám (...). Fakticky (...) aby sám nevypadal jako trouba, chtěl krytí jako a bohužel on nedostal žádnou, my jsme dostali.“
(Respondent E)

Podle výpovědi Respondenta E je zřejmé, že prvotní motivace ani nebyla z jeho vlastní iniciativy. S nápadem podat žádost o studium v zahraničí přišel jeden z jeho spolužáků, který

chtěl vycestovat ze země především z politických důvodů²²⁷. Nicméně z obavy, aby nebyl jediný a nápadný, požádal své další spolužáky, aby přihlášky podali s ním. Aby je ještě více motivoval, zaplatil za ně povinné poplatky. Spolužáci pak tuto výzvu přijali. Prvotní motivace jsou tedy politické důvody, sekundární motivace pak „nezkazit legraci“ partě spolužáků.

4.6.2 Absence požadovaných oborů

V této kategorii se do určité míry projevují důsledky života v rozvojové zemi. V sekci vzdělání je to pak omezenost vyššího vzdělání v různých oborech. Pro Respondenta C to byla absence doktorského programu Veřejná a sociální politika, pro druhého pak zaměření na kardiologii. Přestože oba měli určitou možnost studia v Etiopii, kterou využili, návazný nebo specializovaný obor zde chyběl.

„(...) chtěl jsem studovat medicínu, já jsem dostal na medicínu právě i doma, jo ale chtěl jsem dělat kardiologii. Aby jsem mohl dělat kardiologii doma, to nemůžu, doma můžu jenom všeobecnou internu (...).“ (Respondent D)

Respondent C navíc dodává, že hledání dalšího vzdělání v zahraničí pro studované Etiopany je běžná praxe. Není výjimkou, že někteří zájemci podávají více žádostí na různé ambasády v naději, že některá z žádostí bude schválena.

Přestože právě v rozvojových zemích je uvedená motivace nejčastější, podobně jsou motivováni studenti na celém světě, pokud odcházejí za vzděláním do zahraničí, ať se již jedná o specifický obor, možnost podílet se na výzkumu ve špičkovém týmu, nebo pracovat pod vedením konkrétního učitele.

4.6.3 Zahraniční zkušenost

Také tato kategorie vychází podle mě z charakteru jednotlivých osob a domnívám se, že je poměrně prostá a společná mnoha studujícím, jež se rozhodli studovat v zahraničí.²²⁸

„(...) protože já jsem takový jako aktivní kluk za první, a proto jsem chtěl odejít daleko a mít takový dobrý zkušenost(...).“ (Respondent A)

²²⁷ V této výpovědi vidím určitý rozpor. Respondent uvádí, že do ČR přijel v roce 1993, což znamená, že by přihlášku podával v roce 1992. Nicméně dále pak hovoří o převratu, ke kterému došlo v Etiopii. Podíváme-li se do historie (viz kapitola 2.3. Stručná historie 20. století), vidíme, že o převratu se dá hovořit spíše v roce 1991. To by znamenalo, že respondent podával žádost v roce 1990. Ale asi ne dříve, vzhledem k možnosti výběru tří škol, která by se neshodovala s jedním možným výběrem Respondenta B, který přišel v roce 1989. Přestože o pravdivosti tvrzení Respondenta E z těchto důvodů pochybuji, při analýze budu dále vycházet z jeho výpovědi.

²²⁸ Já sama takovou zkušenost mám, i když pouze desetiměsíční, díky programu Erasmus, který se soustřeďuje především na evropské země.

Zkušenost studia v zahraničí, přestože to samotní respondenti nevylovili, může později představovat určitou výhodu na trhu práce a lepší pracovní vyhlídky. Zdokonalení se v jazyce či nabytí znalosti zcela nového jazyka, život v odlišné kultuře, následné umění adaptace, tolerance, poznání nového systému, jeho zvládnání atd. je přinejmenším v dnešní době na trhu práce poměrně vysoce ceněná zkušenost. Navíc se pak předpokládá, že tito jedinci nebudou mít problém v oblasti pracovní mobility.

4.7 Rozhodovací procesy

Rozhodnutí podat žádost o studium v zahraničí byla ve většině případů aktivita samotných jednotlivců nebo společná domluva dvou a více spolužáků. Někdy rodiče o podání žádostí do zahraničí nevěděli, nebo se informaci dozvěděli až při doručení výsledků žádosti a potvrzení, že student je ke studiu v zahraničí přijat.²²⁹ Pouze u Respondenta D matka naopak napomáhala s výběrem destinace, protože měla známého v dané zemi.

Proces rozhodování může mít více fází. První fáze představuje rozhodnutí do jaké země podat žádost. Druhá přichází s výsledky, tedy zda výsledek přijmout nebo ne. Obě tyto fáze souvisí i s informacemi o dané lokalitě. Tyto informace hrají poměrně důležitou roli. Nicméně někdy respondenti měli informace dostatečné již před podáním žádosti, jindy je zjišťovali až po zveřejnění výsledků.

Všichni respondenti, kteří přišli po roce 2005, měli možnost podat různý počet žádostí do různých zemí. Pouze Respondent B si musel, v souladu s tehdejšími pravidly podávání žádostí, vybrat jednu zemi nebo v případě Respondenta E se rozhodovalo jen mezi třemi destinacemi dle jeho preferencí. Na základě odpovědí jsem vytvořila tři kategorie, první je ČSSR jako plánovaná destinace, druhá ČR jako preferovaná destinace, třetí ČR jako jedna z možných a nejrychleji odpovídajících destinací.

4.7.1 ČSSR jako plánovaná destinace

Vzhledem k tomu, že Respondent B podal žádost o stipendium do zahraničí, znamenalo to pro něj nemožnost pokračovat ve studiu na některé z etiopských univerzit. Pravděpodobně proto jeho rozhodovací proces a zjišťování informací bylo nejsystematičtější. Navíc je potřeba přihlídnout ke skutečnosti, že v jeho době vycestování - před rokem 1989

---

²²⁹ Zcela odlišnou situaci například popisuje ve své studii o kamerunských studentech a azylantech v Německu Fleischer, kdy říká, že rozhodnutí migrace je vzácně individuální. Rodiny a domácnosti vyberou určité členy rodin pro migrační proces nejvhodnější, investují do nich a uhradí jejich cestu s očekáváním pozdější podpory a remitencí. Více viz Fleischer in *Gender, generations and the family in international migration*. Edited by KRALER, Albert, Eleonore KOFMAN, Martin KOHLI and Camille SCHMOLL. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011. ISBN 978-908-9642-851, s. 251.

neexistovala možnost internetu, takže k získání informací docházelo prostřednictvím známých a kamarádů. Rozhodování se také odvíjelo od průměru jeho maturitních známek.²³⁰ Nejprve přišlo na řadu zúžení výběru destinací na základě preferencí a dosažených maturitních výsledků.

„S tím kamarádem jsme řekli kam máme jít, za ty body. Máme takový bod, chceme studovat takhle a na tu soutěž kam máme riskovat. Za prvé tam bylo Indie, tam bylo málo místo, řeknem ne, Indie ihned jsme škrtnali. Rusko jsme škrtnali, Rusko jsme nechtěli jít, jsme řekli do Ruska ne, ani náhodou(...). Většinou studenti, který neměli dobrý výsledky šli studovat do Ruska (...). Takže Indie ne, Kanada, tam bylo asi jen dvě místa, takhle oznámili, řeknou, že stejně ti funkcionáři vezmou pro sebe, nám nedají ne, tak jsme škrtnali a pak jsme Bulharsko, Maďarsko, Czechoslovakie a pak podle toho jsme vybrali (...).“ (Respondent B)

Je zřejmé, že v případě atraktivní destinace - Kanady měli realistický pohled. Za prvé si byli vědomi, že uveřejněná dvě místa pravděpodobně neodpovídají skutečnosti. A za druhé jim bylo jasné, že do této destinace půjdou uchazeči vybraní na základě konexí. Proto Kanadu z výběru odebrali hned na začátku.

Po vlastním zúžení výběru následovalo získávání informací od známých, kteří v některé z těchto tří zemí studovali.

„(...) oni řekli, jestli jedete studovat na východní Evropě, běžte do Československo...oni nám doporučili(...). Důvod řekli třeba, do Ruska nechoďte, tam je rasismus (...). Československo, někteří jsou lidi hodní, někteří nejsou, to je normální, takhle nám vysvětloval prostě, a pak jeden kamarád do Maďarska ne, on tam studoval říkal, že ten jazyk je hrozný, on jako říkal né, tam nechoďte, tam nehlaste, ten jazyk strašně divný.“ (Respondent B)

Osobní zkušenosti bývalých studujících hrály tedy významnou roli. Dalším důležitým informátorem byl známý respondentova otce - lékař, jež studoval v bývalé Německé

---

²³⁰ Celkem maturitní zkouška v Etiopii obsahovala osm předmětů. Princip výběru uchazečů byl založen na průměru z pěti předmětů, přičemž z těchto pěti byly dva předměty povinné – matematika a angličtina. Další výsledky ze tří předmětů si každý mohl zvolit podle nejlépe absolvovaných. Hodnocení předmětů je podobné jako v našem vysokoškolském systému. Dávají se známky A,B,C,D a F – která znamená neprospěl. Hodnota A pak odpovídala čtyřem bodům, hodnota B třem bodům, hodnota C dvěma bodům, D jednomu bodu. Pokud měl tedy někdo pět předmětů za A, pak získal 20 bodů děleno pěti, to jsou 4 body - maximum. (Informace od Respondenta B)

demokratické republice. Ten jim doporučil destinace pro konkrétní obory a řekl jim o výhodách a nevýhodách. Posledními informátory pak byli dva známí krajané, kteří právě studovali v tehdejší Československu. Když volali domů a dozvěděli se, že další studenti mají zájem o studium, tuto destinaci jim také doporučili.

Proces výběru se tak stal poměrně komplexní záležitostí. Nejprve na základě průměru a dosažitelnosti destinace, poté na základě různých rad a doporučení bývalých nebo současných studentů v daných destinacích. Důležitým rozhodovacím faktorem pak byl výskyt rasismu, který hrál roli při volbě destinace i u jiných respondentů.

4.7.2 ČR jako preferovaná destinace

Preference České republiky se projevily v dostupnosti destinace, informacích o ČR, historických skutečnostech, československých produktech, dobrém jménu Univerzity Karlovy jako kvalitního vzdělání, ve skutečnosti neplaceného školství nebo na základě kontaktní osoby.

Kalkulace ohledně nejpravděpodobnější možnosti získání stipendia provázely rozhodovací proces u Respondenta E, jenž mohl do výběru zařadit tři destinace. Mezi Etiopany nejčastěji volená destinace - Německo²³¹, byla zařazena na třetí místo. ČR patřící do zemí bývalého Sovětského bloku se zdála jako vhodná volba na první místo. Rakousko pak hrálo roli jedné z vhodných zemí.

„No jsme měli tři šance jako, takže moje volby byly první Česko, druhý Rakousko, třetí Německo. A každý jsme plánovali jakože no Česko, Německo, Rakousko, jeden z nich byl dobrý, a tím jsme uvažovali, do Německa hodně žádostí budou, jako každý bude chtít, takže Německo jsme dali na třetí místě a Česko na první, Rakousko na druhou, takhle to uvažovali jsme tenkrát a jako zázrakem to vyšlo (...).“ (Respondent E)

Rozhodnutí vložit ČR na první místo ale pravděpodobně také ovlivnily informace, které Respondent E o ČR měl.

„(...) co jsem věděl o Československu bylo, že za války nám jako pomáhali se zbraněma, to už děda vyprávěl tolikrát, to vím. Doma jsme měli ty zbraň, taky jak se jí říká Čekos a já teďka nemám, ale i ty fotky jsem dostal, vím jak vypadá (...) děda to vyprávěl jako říkal tomu Čekos, jakože vyráběli Češi... O tom vím, a pak později víme, že Singer jako ten šicí stroj taky

---

²³¹ Viz kapitola 2.6.2. Etiopská migrace do Německa.

pocházela z Česka a dál sirky byly, co známe, ty nůžky zápalky, to každý věděl jako. Aspoň každý, který kouřil cigarety věděl, že nejlepší sirky jsou mezi Čechoslovákia nůžky, to každý věděl jako, ale každý nemusí vědět, kde je Československo a myslím, že Češi tam budovali tehdy (...) trochu vzdělaný člověk věděl o tom, že elektrárnu dělali, pivovary dělali a i historicky nějakou úlohu měli (...).“ (Respondent E)

Jiná volba se týkala Respondenta F, který se rozhodoval mezi dvěma možnostmi stipendia, které získal ve stejný čas. Jedno stipendium bylo na etiopské univerzitě ve městě Bahir Dar, druhé stipendium pak byla Karlova Univerzita v Praze. Přestože prvotní informace, které měl o ČR, se týkaly pouze českých fotbalistů, které znal díky zálibě ve sledování anglické 1. ligy, následné vyhledávání na internetu o ČR a zejména o Karlově Univerzitě, která má zvučné jméno ve světě, mu rozhodování ulehčily. Po akceptování stipendia také navázal kontakt s krajanů, již v té době studovali v ČR, ti ho pak informovali o zdejšímu studiu a prostředí.

“At that time I kind of got two scholarships at the same time one it was in Ethiopia Bahir Dar University. I chose to come here because of the name of Charles University I prefer to come (...). Later on when I met some other students who are coming to Czech Republic they told me there are some guys in Czech Republic who are studying and we kind of creating communication they were informing us about Czech Republic, about Prague about university in the total environment here.” (Respondent F)

Další skutečnost, která z České republiky udělala preferovanou destinaci, byla i finanční stránka studia. Respondent D hovoří o tom, že podal žádost i na některé univerzity v USA, ale získat zde stipendium je velmi složitá záležitost. Navíc studenti musí podstoupit test SAT²³², a pokud se jim výjimečně podaří, možná dostanou část stipendia. Nicméně pro život v USA to není dostačující obnos. Z tohoto velmi praktického důvodu studium medicíny v ČR bylo preferovanější. Důležitým faktorem ale byl i rodinný známý, který v té době v ČR žil a respondentovi pomohl s podáním žádosti.

„Protože v Americe ročně asi stojí 40 tisíc dolarů medicína. Takže ti nikdo takový stipendium nedá. (smích) A i když ti dají jako (...) to stipendium pak musíš stejně živit sebe, ubytování, jídlo a to je těžký no (...).“ (Respondent D)

---

²³² Celým názvem Scholastic Aptitude Test. Tento test se skládá mj. z testu logického myšlení, kritického čtení, psaní a matematiky.

4.7.3 ČR jako jedna z možných a nejrychleji odpovídajících destinací

Další kategorie zahrnuje respondenty, kteří podali žádosti o stipendia v různých zemích včetně ČR. Zajímavé je, že dva respondenti hovoří o tom, že právě z ČR dostali vyjádření o přijetí nejdříve, a proto se pro tuto destinaci rozhodli. U Respondenta C navíc hrála při rozhodování role možnosti migrace pro manželku.

Respondent A podával žádosti také do Austrálie, Kanady, Norska a Indie. Jeho rozhodování ovlivňoval další faktor, a tím byl rasismus. I v roce 2005, kdy podával žádosti, do zvolených destinací nezařadil Rusko, právě z důvodu přetrvávající představy o rasistickém chování v této zemi.²³³ Jeho zájem ve sledování evropského fotbalu mu pomohl vyloučit univerzity ve Španělsku či Itálii. Během zápasů v těchto zemích se totiž různé rasistické výjevy či situace projevíly směrem k určitým hráčům.²³⁴

První výsledek o přijetí na studium v zahraničí přišel Respondentovi A z České republiky. Přestože o destinaci neměl příliš informací, rozhodl se této nabídce využít. Druhý výsledek přišel z Indie, ale tam Respondent A nechtěl jít. Během příprav se informoval od kamarádů, kteří studovali v ČR.

Respondent C měl mezi dalšími destinacemi i Anglii a USA. Informace o ČR získal díky práci pro Člověka v tísni a také z internetu. Z ČR dostal nejrychlejší odpověď, ale zároveň řešil jiné dilema, jelikož se změnila jeho rodinná situace a on se oženil. O stipendium měl velký zájem, ale rozhodnutí ho přijmout přišlo až na základě informace z české ambasády o možnosti získání tříměsíčního turistického víza i pro manželku.

„Jako když podáte žádost jako nevíte, že to jde nebo nejde a jako život pokračuje a pak, měli svatbu asi v dubnu a kolem koncu května a ten výsledek šlo. Co budeme dělat to bylo úplně jako spokojenost je tak a taky druhý věc, je trochu těžký rozhodnutí, protože tady neexistuje rodinová stipendia nebo něco takového není. A museli jsme jako rozmyslet o tom (...) co musíme dělat a nakonec jako prezentoval naše problém na ambasádě, šli jsme spolu tam a jako všechno jsme vysvětlili (...) ten výsledek.. já ho úplně jako hodně chci ta stipendia, abych jako tam jdu studovat, ale jako zeptali jsme, když je možné asi společně tam jím nebo kde ona může mít vízum a tak dále a oni pak říkali, že ona asi společně může být tady na tři měsíce(...). A pak my jako mysleli jsme ok, fajn, když to možnost existuje to používáme a pak

²³³ Tyto představy jsme viděli i u Respondenta B již v roce 1988!

²³⁴ Skutečnost, že se tato situace příliš nezlepšuje, potvrzuje i nedávná aféra hodu banánem na barcelonského hráče Dani Alvése. Více viz např.

<http://www.eurofotbal.cz/clanky/alves-snedl-banan-a-udelal-nejlepsi-reklamu-boji-proti-rasismu-254628/>

během tři měsíců ona možný může mít něco tady jako studium a tak dále a může pokračovat a tam budem spolu a budem studovat, tak to mysleli (...).“ (Respondent C)

Zajímavá je zmínka o neexistenci „rodinného stipendia“. Stipendia, která se nabízejí, jsou pouze pro jednotlivce, nejlépe svobodné. Přitom vyšší stupeň vzdělání studují nejenom svobodní (ve smyslu nezadaní) lidé, ale také vdané ženy či ženatí muži. Rodinný status pak může například bránit určitému intelektuálnímu rozvoji. Myslím, že by bylo zajímavé, minimálně do budoucna, počítat i s možností studijních stipendií pro „páry“.²³⁵

4.8 Adaptace na české prostředí

V této kapitole se budu věnovat adaptaci respondentů na české prostředí. Tuto adaptaci je možné rozdělit na pět etap, které na sebe chronologicky navazují. Ne všichni respondenti ale prošli všemi etapami, záleželo na délce pobytu a typu studia. Nicméně pokládám za důležité žádnou z těchto etap nepřeskočit. První etapa je jazyková škola, druhá samotné studium, třetí volný čas, čtvrtá práce, poslední etapa je spíše na teoretické úrovni a představuje vztah k ČR.

4.8.1 Jazyková škola

Pět respondentů²³⁶ se po příletu nejdříve účastnilo zhruba osmiměsíční jazykové školy, během které se učili česky a připravovali na přijímací zkoušky na vybrané vysoké školy. Je poměrně překvapivé, že skutečnost výuky českého jazyka nebyla všem respondentům před odjezdem známa. Dalším poznatkem je menší paradox. Studenti ze zahraničí přijedou a jazyková příprava by měla být prvním krokem k úspěšné adaptaci, i když pro jedince její zvládnutí představovalo především nutnost k úspěšnému přijetí na vysokou školu. Skutečnost, že jazyková příprava probíhá v malých městech jako Mariánské Lázně či Poděbrady, neumožňuje studentům navazovat kontakty s českými vrstevníky.²³⁷ Také nové prostředí, kdy jsou studenti a studentky ve stejné výchozí situaci, dá podnět spíše k vytvoření uzavřené skupiny.

Pobyt na jazykové škole studenti hodnotili třemi různými způsoby. Pro některé to byl nejlepší čas jejich života, jeden respondent ji bral jako legraci a soutěž, pro jiné se zase

---

²³⁵ Samozřejmě by se tomu musely přizpůsobit i další okolnosti. Ale přinejmenším existence manželských kolejí je prvním krokem.

²³⁶ Šestý respondent získal stipendium, které nebylo podmíněno jazykovou přípravou. Jeho studijní program je veden v angličtině. Přestože měl možnost mít jazykový kurz češtiny, tuto nabídku z časových důvodů nevyužil.

²³⁷ Tento fakt jsem si sama potvrdila, když jsme jeli strávit Silvestr 2013 do Mariánských Lázní. Zahraniční studenti a studentky měli radost, že mohou mluvit se mnou, jako s rodilou mluvčí, protože jiné příležitosti, když nepočítám samotnou výuku, příliš často nemají. Mohou sice mluvit mezi sebou, ale komunikativním jazykem spíše bývá angličtina nebo rodný jazyk cizinců a cizinek v případě, že se jich sešlo více z jedné země.

jednalo o nejvíc stresové období. Všichni se shodují, že výuka češtiny nebyla jednoduchá a ze začátku domluva probíhala pomocí různých gest. Nejprve se vyučovala česká slovní zásoba a gramatika (v případě jednoho respondenta se začalo abecedou), poté následovala výuka předmětů podle zaměření oboru.²³⁸ V případě medicíny to byla například biologie, chemie, fyzika, v případě práv potom dějepis, zeměpis atd. Výuka na jazykové škole byla ukončena gramatickým testem a ústní zkouškou.

Jazyková škola jako nejlepší část života

Přestože výuka byla náročná, díky vyučujícím, partě nových kamarádů, kamarádek a způsobu trávení volného času, pobyt na jazykové škole pro některé respondenty patřil k těm nejlepším okamžikům. Pro některé učitelka češtiny představovala „matku“ především díky způsobu vedení výuky.

„No já jsem měl celkem hodnou profesorku, byla na nás hodná a prostě ona chtěla abychom makali trošku, ale když se snažíš, byla fakt hodná jako, jak matka v podstatě.“

(Respondent D)

Naopak Respondent B hovoří o přísném režimu, který dominoval ve škole, na kolejích i ve školní jídelně. Je jasné, že zpočátku dospělým lidem mohl dělat problémy, i když zpětně si Respondent B uvědomuje, že tato přísnost měla za cíl nastolit pro studenty vhodné studijní podmínky. Domnívám se, že to souviselo i s tehdejšími režimem a obecně nastavenými pravidly ve školství v roce 1989, kdy Respondent B přijel studovat do ČR. Dnes se mnoho věcí liberalizovalo²³⁹. Respondent B ale dodává, že v druhém semestru se režim o něco uvolnil. Zástupci z každého kontinentu šli vyjednávat nová pravidla ohledně večerky atd. Zmiňuje fakt, že přestože se brána zamykala, studenti utíkali oknem, a tím ohrožovali vlastní bezpečnost.

„Tenkrát jsem byl (...) na jazykové škole, nám učili jako malý dítě, že jo, takhle jako máš se učit sedm pádů, že jo, takový pevný režim, to mě překvapilo. Ted'ka vím proč to dělají, ted'ka chápu, že udělat co nejlepšího pro nás, tenkrát, že Tobě omezujou. Na jazykové škole, když my jsme tam bydleli, tam mají noční služby učitelé, aby nás hlídali. Po desáté hodině ven nesmíš.“

---

²³⁸ Respondent A hovoří o tříměsíčním intenzivním kurzu češtiny, v jehož druhé části následovaly odborné předměty. Oproti tomu Respondent D vzpomíná, že výuka odborných předmětů začala již po třetím týdnu jazykové školy.

²³⁹ O této problematice například Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989 (v oblasti regionálního školství) dostupná z www.msmt.cz/file/10376_1_1/download/

A byli pevný ale ted'ka mně došlo, že tenkrát to dělali abysme prostě naučili, že jo.
(Respondent B)

Tento přísný režim se ale projevoval i ve školní jídelně. Ačkoliv Respondent B hovoří o přísnosti, z kontextu lze konstatovat, že se jednalo spíše o přísnost ve smyslu „mateřské“ péče a starosti o zdraví a o správné stravování jedinců.

„A další problém jazyková škola, tenkrát oni starají jako jsi dítě, třeba dneska máš chuť jíš pět knedlík (...). Většinou jíš a přestane tobě chuť, že jo, když nejíš oni myslí, že jsi nemocná! Prostě taková blbost. Tenkrát jako oni spíš měli starost o nás. (...) a pak oni pečovali, že jo, oni starali. Dva trikrát nejíš, musíš jít navštívit lékař jako, co s tebou děje.“ (Respondent B)

Zajímavé je i trávení volného času, které probíhalo podle místních možností. Přestože se jedná o menší města, určité kulturní vyžití se zde našlo bez problému.

„Volnej čas no spousta cizinců, takový 86 asi nás bylo tam, 30 zemí tuším a to bylo super, jako jedna z nejlepších dob mého života asi, jako venku byla nuda, jakože Mariánský (pozn. Lázně) velmi malé město, taky lidé neumí anglicky, my jsme se nedomluvili, ale na druhý straně, tím, že my jsme byli všichni mladí, jo, každý chtěl poznat něco nového a to bylo super, takový příjemný prostředí. My jsme šli na diskotéku často, třeba na pivo, na bowling jsme byli občas taky, na billiard, kulečnick a tak, takže hezký do bylo.“ (Respondent D)

Důležitou součástí života na jazykové škole bylo i chození do hospod, kde se studenti český jazyk snažili procvičit. Respondent B hovoří o vytvoření dvou skupin. Jedna skupina, která sice neovládala tak gramatiku, ale díky častým návštěvám hospod se nebála mluvit česky (a učila se slova, která nevěděla, co znamenají), druhá skupina (většinou studenti z Vietnamu) pak představovala jedince, kteří svůj volný čas trávili na koleji učením se gramatiky. Tu pak ovládali nejlépe, nicméně ve třídě se báli mluvit.

„Tak občas jsme dělali domácí úkoly v skupině, opsali jsme si, jenom abychom šli do hospody. Tenkrát jsme kalili hodně (...) My jsme chodíme do hospody, mezi lidma, povídáme si, ale nevím občas o co jde, ty vole říkám, co je ty vole, ale tenkrát jsme nevěděli (...).“
(Respondent D)

Jazyková výuka jako soutěž a legrace

Pro Respondenta E výuka češtiny byla překvapivým zjištěním podobně jako pro několik jeho spolužáků. Při podávání přihlášek ani po obdržení výsledků žádnou informaci ohledně jazykového kurzu od ambasády nedostali.²⁴⁰ V prvním semestru se začali učit abecedu, v druhém pak odborné předměty. Vzhledem k tomu, že i jeho přihláška na studium v zahraničí byla podána „z legrace“, v podobném duchu probíhala i jeho výuka češtiny. Nicméně v druhém semestru mezi sebou spolužáci začali soutěžit, což Respondenta E přimělo k aktivitě.

„Já osobně jsem to bral jako legrace. Abeceda a tak dále a pak zaměřili na obor, na kterou budeme studovat (...) tak to bylo jedna věc zajímavý za druhý, za druhý bylo, že mezi myslím, že ve třídě kolem dvanácti lidí bylo začalo soutěžit vzájemně jako. A takže z různých národností byli tam jako, byli tam Afgánci, byli to z Konga z různých, Arabové tam byli, pak jsme začali soutěžit a čím jako já jsem bral jako sportovní a nechtěl jsem prohrát a jediný člověk, který mě porazil byl Palestinec, který měl matku Češku, jo.“ (Respondent E)

Jazyková výuka jako stres

Studium češtiny bylo nejtěžší pro Respondenta C. Domnívám se, že zde hrál roli i jeho věk a rodinný status. Český jazyk se totiž začal učit ve svých třiceti letech. Důležitost ovládat češtinu byla často zdůrazňována i vyučujícími na jazykové škole. V případě nezvládnutí jazyka totiž hrozila ztráta stipendia.

„To bylo asi tři měsíc, protože byl tam pamatuju hodně stres, protože tam v Poděbrady každý jazyková učitelka přišly do třídy a říkaly, že okej, když nenaučíte češtinu (...) stipendium nepokračuje, (...) protože naše stipendia zůstanou jenom na rok, jo a pak museli jsme dostat přímačky.“ (Respondent C)

První tři měsíce v Poděbradech bydleli společně s manželkou, která dostala 90 denní turistické vízum, ta ale jazykovou výuku neabsolvovala. Právě díky rodinnému zázemí, tradičnímu etiopskému jídlu, kávě, společnému soužití a setkávání s dalšími Etiopany se Respondentovi C dařilo náročnou situaci překonávat. Nepříjemné bylo pro Respondenta C i klima a také podzimní a zimní dny, během kterých se brzy stmívá. Po odjezdu manželky

---

²⁴⁰ V roce, který udává (tj. 1993), by to ještě bylo pochopitelné, nicméně podobná situace se přihodila i etiopskému spolužákovi Respondenta D v roce 2005, což je poměrně udivující.

poté bydlel s etiopským spolužákem, který byl v podobné situaci, tj. svou rodinu – manželku a děti měl v Etiopii.

„Ale trochu pro nás pomáhalo jsme, že jako setkali hodně, moji kamarádi přišli na návštěvu a měli etiopskou kávu doma a hovořili asi, to bylo trochu jako mechanism pro nás, který pomáhalo jako společně a tak dále ano. A pak když manželka vrátila domů, trochu bylo těžký pro mě taky jo, to bylo (...) úplně jiný zkušenosti úplně naopak, ale tentokrát taky pomáhalo, že jako setkali s tou panu (pozn. s tím pánem), jako asi, jazyka byla hodně těžký a počasí taky nebyl příjemný.“ (Respondent C)

Celkově by se dalo shrnout, že jazyková příprava měla být prvním krokem k jejich úspěšné adaptaci do české společnosti. I když si myslím, že mezinárodní prostředí do určité míry plnohodnotné adaptaci brání, na druhé straně je třeba podotknout, že právě podobný osud všech studujících (nebo krajanů) může být mechanismus, jak se postupně přizpůsobit českým poměrům a překonat jazykovou bariéru. Respondenti také zmiňovali fakt, že během pobytu na jazykové škole, především o víkendech, měli možnost potkat další Etiopany, kteří je pak více informovali o zdejších poměrech. Buď za nimi přijeli na místo jazykové školy, nebo si noví studenti udělali výlet, nejčastěji do Prahy.

4.8.2 Studium

Druhým adaptačním krokem pro Etiopany bylo či stále je studium. Vzhledem k tomu, že pro pět z nich už se jednalo o druhé studium v českém vzdělávacím systému, nečinilo těmto studentům žádný problém přizpůsobit se podmínkám studia²⁴¹. Během svého studia všichni respondenti bydleli na kolejích, což má také určitý pozitivní vliv na jejich adaptaci. Zde je možné vytvořit dvě kategorie, studium vhodně zvolené, které se týká pěti respondentů a studium nevhodně zvolené, které se týká jednoho respondenta, ten jej nedokončil.

Studium vhodně zvolené

Pro Respondenta F, který neabsolvoval jazykovou výuku češtiny, bylo po příjezdu vše nové a navíc příjemným překvapením. Především v porovnání se systémem z jeho domovské univerzity, který se neřídil rozvrhem. Výuka také nezačínala včas a byla často rušena, aniž by to bylo dopředu avizováno.

---

²⁴¹ Navíc většina respondentů s vysokoškolským studiem měla již zkušenosti.

„This was really good experience for me back home, class will start today for example if it is official day today you're not start today class, you start like after week or two weeks, they don't start based on the schedule. What I saw here is just everything is punctual they started immediately and you don't see any interruption in the classes. Just if there is class there is class there isn't interruption.“ (Respondent F)

Pro Respondenta A a D první roky studia medicíny byly poměrně náročné. Sice oba měli jazykovou zkoušku z češtiny úrovně B2, ale na přednáškách ne všemu rozuměli. Proto někdy dali přednost samostudiu.

„(...) ten prvák bylo šíleně těžký, ten první semestr hlavně, já jsem chodil na ty přednášky, ten profesor nějaký vtípky vyprávěl, já jsem mu nerozuměl, jako tak nás bylo asi pár cizinců tam, my jsme všichni koukali na sebe ostatní se smějou [smích], cítíš se jako debil tam, pak jsem ani nechodil, já jsem přestal chodit na ty přednášky a začal jsem se učit sám se slovníkem.“ (Respondent D)

Studium zabralo téměř veškerý jejich volný čas. Oba jsou spokojeni s profesní ale i s osobnostní kvalitou profesorů a jejich jednání vůči nim jako cizincům. Se svými spolužáky a spolužačkami ale příliš silné vazby či přátelství nenavázali.

„A musím říct, že taky nikdy jsem neměl pocit, že ten učitel se choval ke mně jinak, protože jsem byl cizinec, to jsem nikdy neměl, takže v tom musím fakt pochválit tu univerzitu.“ (Respondent D)

Studium Respondenta C probíhá v angličtině a vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o studium doktorské, má poměrně odlišný režim. Navíc Respondent C byl během svého studia několikrát v zahraničí na stážích, nebo v Etiopii sbírat data k výzkumu. Myslím, že adaptace tak v jeho případě pokročila jenom do určité míry.

Studium Respondenta B bylo dle mého mínění rovněž vhodně zvolené a k lepší adaptaci přispělo i to, že se nacházelo v Liberci, tedy v menším městě. Po dokončení magisterského studia se znovu přihlásil na jiný bakalářský obor, protože získal dlouhodobý pobyt.²⁴²

---

²⁴² Respondent C si chtěl najít práci, ale protože se mu to dlouhodobě nedařilo, zvolil další studium, které se mu zalíbilo, a tak jej dokončil.

Studium nevhodně zvolené

Jediný Respondent E studium na vysoké škole neukončil, protože ho vybraný obor příliš neoslovil. Původně totiž chtěl studovat historii, kterou již studoval doma, ale na základě doporučení učitele na jazykové škole se rozhodl pro studium práv jako prestižnějšího oboru.

„Jo jsem dělal první státnice, druhou státnice šel a pak a pak jsem to nechal poslední. Jo potom jako, moje chyba, že jsem začal psát o politických věcech historických faktech (pozn. o Etiopii)(...). A byl jsem unavenej a tak dále, a tak jsem to přerušil jednou, pak jsem říkal příští rok dělám, příští rok dělám, jsem to nechal.“ (Respondent F)

4.8.3 Volný čas

Respondent F téměř žádný volný čas nemá, jelikož jeho studium je náročné. Nicméně k jeho velkým zálibám patří sledování filmů a seriálů především z americké produkce²⁴³ a anglické 1. ligy. Během prázdnin pak trochu cestuje po ČR a Evropě. O něco více volného času po určité době studia měli Respondenti A a D, kteří jej trávili především s kamarády a kamarádkami z jazykové školy nebo dalšími Etiopany, většinou v pražských klubech či barech. Značnou část letních prázdnin strávili na brigádě, často na recepci v hostelu, který provozuje jejich etiopský kamarád, což jim pomohlo například vydělat si na cestu domů. Respondent D o volných víkendech jezdí za svými kamarády do Prahy nebo cestuje po České republice. Respondent A svůj volný čas často tráví sledováním fotbalu, vařením etiopského jídla nebo se svou přítelkyní. Volný čas Respondenta C je spojen především s rodinou. Během druhého roku doktorského studia přijela jeho manželka s jejich dvouletým synem. Asi nejtěžší byla právě tato rodinná adaptace na české prostředí, které je jiné, co se týká výchovy dětí. V Etiopii je totiž běžné, že se o děti starají i sousedé nebo další příbuzní, u nás se o děti starají rodiče, případně prarodiče.

„(...) v Etiopii, možná jako úplně důležité, že musíme mít čas s dětma, to je moc důležité, když ale možná nemáme čas, to není potřeba setkal za týden jo, jako jsou rodiče, jsou hodně lidi, co můžou starat, tak to funguje systém, rozumíte jako, je moc důležité mít jako čas s dětma spolupracovat a tak dále, ale možná já pamatuju, ona když měla školu, já taky mám školu a jdu s jeden syna, někdy v centru a pak aby čekám, aby ona končila nějaký předměty a pak rovnou já musím běhat na můj třída, víte jako hodně to je stresivní, ale to je úplně neexistuje v Etiopii, to je moc jako a když mluvíme o tom. „Tam nemáte jako sousedi nebo jako lidi,

²⁴³ Český film viděl pouze jeden ve žlutém autobuse Student Agency.

který můžou pomáhat?“ To je jako, oni tam lidi nepochopí takový věci, rozumíte. To úplně jiný zkušenost tady, musíme, když teď plánujeme něco, musíme jako oba dva volný, aby já jdu někam, protože máme furt děti, který musíme starat doma. No to je úplně jiný a proto říkáme, že mít děti doma moc lehčí než asi tady.“ (Respondent C)

Respondent E kromě cestování, psaní internetového blogu a další literární činnosti se ve svém volném čase věnoval i Etiopské komunitě²⁴⁴ a organizaci svátků²⁴⁵.

Mimo svátky organizované Etiopskou komunitou někteří respondenti využívají další možnosti setkat se s etiopskou kulturou při různých příležitostech. Například na letošním festivalu Respect²⁴⁶ vystupoval také etiopský cirkus a etiopská hudební skupina. Respondent D a Respondent C i s celou rodinou na tuto akci šli a setkali se tam ještě s dalšími Etiopany a Etiopankami. Jindy zase Respondent A a Respondent D v Praze navštívili koncert etiopské zpěvačky žijící v Holansku.

Často také dochází k neformálním setkáním Etiopanů a Etiopanek v poměrně nově otevřeném Kafe Africa,²⁴⁷ například k příležitosti rautu s etiopským jídlem, nebo se zde setkali fotbaloví fanoušci během letošního mistrovství světa v Brazílii. Dalším místem setkání, kde je možné slyšet africkou hudbu, je pro některé Anděl music club.²⁴⁸

Přestože to respondenti sami nereflektovali, svůj volný čas rádi tráví setkáváním s etiopskou kulturou.

4.8.4 Práce

Respondent D nyní pracuje v nemocnici mimo Prahu. Toto místo si našel ihned po škole, tedy s hledáním práce neměl žádné problémy. Jiná situace potkala Respondenta B, který nemohl sehnat kvalitní práci odpovídající jeho vystudovaným oborům. Hledání práce připodobňuje k začarovanému kruhu, který také kritizuje. Jedná se hlavně o administrativní proces mezi úřadem práce a firmou, přes který není lehké projít. V současné době sice práci má, ale spíš ji bere jako nutnost, než že by ho bavila.

---

²⁴⁴ Tato komunita, celým názvem Etiopská komunita v ČR, byla založena 15. května roku 1989 a je oficiálně vedená v obchodním rejstříku firem. Podle Respondenta E navazuje na podobnou komunitu, která existovala během komunismu, s názvem Svaz Etiopanů.

²⁴⁵ Jedná se především o oslavy církevního roku tedy Vánoce, Velikonoce a Nového roku. Osobně jsem byla přítomna jedné oslavě Vánoc v roce 2013, jež se konala v kavárně Technické knihovny v Dejvicích. Jedná se o neformální setkání Etiopanů a Etiopanek (občas celých rodin) žijících především na území ČR. Nejprve se uskutečnilo slavnostní přivítání, poté společná večeře tradičního etiopského jídla indžery (placka vypadající jako palačinka, ale s mírně octovou příchutí) s pálivou omáčkou a kuřecím masem. Po večeři se pustila hudba a tancovaly se typické etiopské tance.

²⁴⁶ Více o tomto festivalu viz <http://www.respectfestival.cz/cz>.

²⁴⁷ Více o tomto projektu viz <http://www.kafeafrika.cz/>.

²⁴⁸ Viz <http://www.clubandel.cz/>.

„Bylo začarovaný kruh. Úřad práce aby udělil povolení musíš mít práci, musíš sehnat firmu, když firma tě vezme my pracovní povolení dáme. Zajímavé, že úřad práce pracovní povolení dá, pokud ta firma nebo to místo, co nabízí ta firma, pokud nemá český občan zájem na tu místo.“ (Respondent B)

4.8.5 Vztah k ČR

Je zajímavé, že většina respondentů, ačkoli mají různou délku pobytu v ČR a jiné výchozí pozice, ČR pokládají za svůj druhý domov. Na prvním místě samozřejmě zůstává Etiopie a samotní respondenti několikrát opakovali, že se cítí být Etiopany a ne Čechy a tento fakt pro ně zůstane neměnný navzdory délce pobytu. Nicméně právě kvůli politické situaci v Etiopii se pro ně ČR stala druhým domovem.

Respondent E si tuto skutečnost navíc uvědomil několikrát během cestování, když měl možnost žít v jiné zemi. Vždy se totiž vrátil do Prahy.

„Já si myslím, že z nějakýho nevysvětlitelnýho důvodu vždycky odejdu a vrátím se. Jako bych se vrátil domů nebo nevím, jako já sám sebe nedokážu vysvětlit. Jako mohl sem desetkrát začít nový život někdy jindy, lepším směrem a vždycky jsem se vrátil. Vždycky do Prahy.“ (Respondent E)

Podobně se vyjadřuje i Respondent D. Zmiňuje svobodu, na kterou už si tady zvykl, a která v Etiopii chybí a také jazyk, což souvisí s jeho zvládnutím.²⁴⁹

„Tak je to takový už asi druhý domov, jo, mě to překvapuje, když třeba letím domů a tam jsem třeba tři týdny, mi to chybí trošku. Ano a i ten jazyk a asi celkově a ta Česká republika taky má svoje kouzlo svým způsobem, že tady máš svobodu, že prostě máš svůj klid svůj život a to je taky hezký.“ (Respondent D)

Překvapivé je, že podobné pocity má i Respondent F, který je tu nejkratší dobu ze všech respondentů, tedy čtvrtým rokem. Navíc také neprošel jazykovou školou (jeho studium totiž probíhá v angličtině). Chybějící svoboda zkrátka velmi ovlivňuje život respondentů. Skutečnost, že se zde Respondent F cítí dobře, se navíc projevila i v rozhodnutí pokračovat v doktorském studiu v ČR, přestože měl i jiné možnosti studia v zahraničí.

---

²⁴⁹ Respondent D měl ze všech dotazovaných nejlepší češtinu.

„(...) nowadays I start to feel free here because nobody bothers you. I told you nowadays I start to feel home here that's why tell you (...).“ (Respondent F)

Přestože tento fakt Respondent A a B přímo nevyslovili, je velmi pravděpodobné, že to vnímají velmi podobně. Jiná situace je u Respondenta C, který v ČR žije s rodinou. I když je v ČR spokojený, jako o druhém domově o ní nemluví.

I když se v ČR mnozí respondenti cítí jako ve svém druhém domově, všímají si i negativních stránek. Respondent B hovořil o špatné dostupnosti kvalifikovaného zaměstnání pro cizince. Jinak respondenti často zmiňovali chudší sociální život, určitou lhostejnost k seniorům, kteří na stáří jsou dáni do domova důchodců nebo lhostejnost k situacím, které se dějí na veřejnosti²⁵⁰.

„(...) to co se mi nelíbí, že lidé jsou chladní, upřímně řečeno. Protože já jsem, pro nás je to trošku divný, my nejsme zvyklí na tu mentalitu. Já neříkám, že je to špatný, každý to má jinak jo, každá společnost, ale prostě pro nás je to trošku, jo u nás lidé jsou hodně přátelský, jo ten sociální život hodně znamená. A tady to tak není úplně (...).“ (Respondent D)

4.9 Současný vztah k Etiopii

Tuto otázku téměř všichni respondenti nejprve pochopili ve smyslu vztahu k rodině, který je ve všech případech stále silný. Nicméně otázka byla namířena spíše k Etiopii jako jejich vlasti. Myslím, že jedním z indikátorů jejich vztahu k Etiopii je i počet cest do domoviny, které absolvovali během svého pobytu. Tedy čím silnější vazba, tím častější návštěvy. Z mladší generace domov navštívil nejčastěji Respondent D, během devíti let byl doma pětkrát, poté Respondent C, který byl za posledních sedm let v Etiopii celkem čtyřikrát. V poměru k nim byl doma nejméně často Respondent A, pouze dvakrát v průběhu osmi let.²⁵¹ Ze starší generace pak doma byl čtyřikrát Respondent E, Respondent B pouze dvakrát.

Vztah k Etiopii jsem rozdělila na dvě kategorie. Prvním je vztah k vlasti jako takové, druhý pak vztah k politice. Etiopská politická situace totiž do velké míry ovlivňuje reálné jednání respondentů, především týkající se jejich případného návratu.

---

²⁵⁰ Respondent E udává příklad rvačky v hospodě, kdy nikdo z přítomných Čechů nezasáhl, aby rvačku ukončil.

²⁵¹ Nutno však podotknout, že návštěva rodiny je poměrně finančně i časově náročná záležitost. Nejenom vzhledem k vzdálenosti a ceně letenky, ale je potřeba započítat i nákup dárků pro celou rodinu atd. Navíc tato návštěva vyžaduje zůstat ve vlasti minimálně tři týdny, aby jedinec měl čas setkat se všemi příbuznými a známými. Často takové návštěvě brání i samotné nelehké studium.

Vztah k vlasti

Nejintenzivnější vztah, který je patrný z jeho výpovědi, má Respondent C, což je dáno také jeho rodinnou situací (žije s etiopskou manželkou a dvěma dětmi na manželských kolejičkách) a zájmem o pracovní možnosti spojené s Etiopií.²⁵²

„(...) každý den slyším na zprávu, každý den koukám na televizi, každý den jako. Na etiopský (pozn. zprávy) no, moc pro mě důležité. Ano já chci mít jako všechno informace.“
(Respondent C)

O něco méně intenzivní vztah k vlasti, ale stále silný má Respondent D, u kterého je zájem o zprávy z domova a poslech etiopské hudby proměnlivý, podle toho, kdy mu domov nejvíce chybí.

„Tak pro mě asi nejdůležitější 3 věci jsou asi moje mamka, Bůh a Etiopie, fakt já mám rád svoji vlast a chci aby tam bylo lepší. (...) čím dýl (pozn. delší dobu), tím víc poslouchám etiopské hudby, nevím proč, možná mi to chybí a mám takový období, že třeba poslouchám hodně na zprávy etiopské, hodně věcí o tom čtu, pak zase mám nějaké období, že to nechám.“
(Respondent D)

Nejpoetičtější ale zároveň i dobře viditelný se zdá být vztah Respondenta E. Podle jeho slov veškeré jeho aktivity, které ve svém čase podnikal, se jistým způsobem dotýkaly Etiopie, i když se odehrávaly v českém prostředí. Patří sem například překlad jedné české knihy do amharštiny, představení etiopského receptu pro televizní pořad nebo také organizování etiopských oslav při příležitosti Nového roku, Vánoc a Velikonoc.

„Moje srdce možná je stále doma, nevím. No já si myslím, že celý život všechno co jsem dělal, dělal jsem pro Etiopii. Fakticky, cokoliv jsem udělal, s lidma nic společného nemělo, třeba jsem mnohokrát organizoval tady jako tych setkání, oslava a tak dále. Chtěl jsem aby lidi věděli jméno Etiopie nebo něco, s těma lidma nic společného nemám (...) Takže jsem nechtěl dělat krajanům radost nebo něco takovýho, ale chtěl jsem, aby jménem Etiopie něco se dělalo(...)“ (Respondent E)

Vztah k politice

---

²⁵² O tomto tématu viz kapitola 4.11. Vyhlídky a aspirace do budoucna.

V této části nebudu citovat žádného z respondentů, ale uvedu pouze několik obecných informací,²⁵³ které jsou částečně popsány již v kapitole 2.4. Současnost.

S politikou mnozí nesouhlasí, protože vidí především její reálné dopady. Například skutečnost, že navzdory určitému bohatství je Etiopie stále vedena jako rozvojová země a mnoho věcí zde chybí (infrastruktura, zdravotnické a školské instituce, dostupnost zdrojů pro všechny atd.). Také se ví, že vláda je etnicky založena, a že na důležitých rozhodovacích pozicích jsou dosazeni nekompetentní lidé z jednoho etnika. Tato vláda se navíc nezajímá o lidi, kteří v Etiopii žijí. Nicméně v případě, že někdo do politiky zasahuje nebo ji kritizuje, nese poměrně kruté následky. Někteří uznávají fakt, že se vláda snaží o ekonomický rozvoj, který je v některých oblastech poměrně úspěšný. Nicméně tento ekonomický rozvoj někteří nepokládají za důležitý, protože nepomáhá lidem řešit jejich základní potřeby. Někdo si uvědomuje, že kvůli politice v Etiopii není svoboda slova, svoboda náboženství, a že lidé mají strach otevřeně mluvit. A to nejenom přímo v Etiopii, ale i v zahraničí. Panují názory, že se v zahraničí nachází lidé - „agenti“, kteří kontrolují život emigrantů a v případě, že by se emigrant vyjadřoval proti vládě či politice, jej po návratu do vlasti obviní. Tito lidé mohou být samozřejmě považováni za kamarády. Také ze zkušenosti jednoho respondenta je potřeba dávat si pozor, jaké názory člověk píše na různé sociální sítě, protože i to je sledováno. Pokud se ale jedinci nezaplétají do politiky a mají nějaký projekt, který by Etiopii prospěl, mohou od vlády počítat s určitým vstřícným přístupem a někdy i s pomocí.

4.10 Generační rozdíly

Je zajímavé, že přestože jsem mluvila s respondenty dvou různých generací, v mnoha aspektech se jejich názory shodovaly. Například jejich silná vazba k Etiopii, kterou si stále udržují, u některých respondentů doprovázená vidinou návratu do vlasti. Nebo také amharština jako dorozumívací jazyk, který všichni bez problému ovládají.

Nicméně větší generační rozdíl Respondent A vidí mezi generací svou (tedy narozenou v osmdesátých letech 20. století) a generací nově příchozí (narozenou v 90. letech 20. století), které právě tato vazba chybí. A proto ani v budoucnu neplánují svůj návrat do vlasti. Česká republika je pro ně také do určité míry zemí tranzitní. Sice sem přicházejí studovat, nicméně ne vždy u studia vydrží. Lákavější nabídky, zejména pracovní, se pro ně otvírají v severských či západních zemích. Podle Respondenta A je chybějící vztah k vlasti způsoben novou politikou. Jednak tím, že rozděluje lidi, jak již bylo zmíněno, a také tím, že pro ně nic nedělá. Mladší generace následně necítí povinnost dělat něco pro svou rodnou zemi. Tento generační

---

²⁵³ Přestože nepředpokládám, že by některý z mých respondentů mohl mít problémy právě kvůli této práci, z důvodu bezpečnosti respondentů nebudu uvádět žádné citace.

rozdíl se podobně projevuje i v jazyce. Tím, že některé regionální státy mohou používat svůj jazyk, ne všichni nově příchozí ovládají amharštinu.

Respondent C též vidí určitý rozdíl mezi jeho generací (narozenu 70. letech 20. století) a generací nově příchozí. Tento rozdíl vysvětluje na příkladu organizace jedné z jejich oslav.

„(...) tyhle ty mladý generace nejsou schopný jako to organizační spíš, nevím minulý to chtěli organizovat ty mladý na tu Kafe Afrika, jestli jsi byla (...) já jsem šel jednat, kolik mají platit a tak dále, pak to domluvilo, pak přišlo na tu, na poslední chvíle holky se omluvily, který měly vařit a tak dále a to nebylo nikdo kdo by vařil. Nakonec jsem to vařil já (...) měl jsem být hostem, ale šel jsem do kuchyně, takže i v tom je. Není to jednoduchý jako národní jídlo uvařit pro padesát šedesát lidí, připravit to a tak dále, host přijde, dvě stě platí. Ty lidi, který celý den pracujou, tam makají, to není jednoduchý.“ (Respondent C)

Zároveň si ale Respondent C myslí, že politika taky hraje určitou roli, která se projevuje v počtu příchozích. Zmiňuje, že před sedmi, osmi lety na tyto oslavy chodilo kolem 50-60 lidí, nicméně dnes se počet pohybuje kolem třiceti.²⁵⁴ Jak již bylo řečeno, politika dnes Etiopany rozděluje a to se projevuje v chování a jednání nově příchozí generace.

4.11 Vyhledky a aspirace do budoucna

Téměř ve všech odpovědích vyhlídka a aspirace do budoucna mají určité spojení s Etiopií. Respondenti vždy uváděli snahu udělat něco dobrého pro svoji zemi, přispět k lepšímu rozvoji ať už na úrovni ekonomické, zdravotnické, či spíše literární. Někdy respondenti zmiňovali dvě roviny, blízkou budoucnost a tu vzdálenější. Opět je možné odpovědi rozdělit do tří kategorií²⁵⁵. Do první patří návrat domů, do druhé být globálními občany, do třetí pak získání českého občanství.

Návrat domů

Návrat domů je pro Respondenta D plán do vzdálenější budoucnosti. K té bližší patří dokončení specializace v oboru kardiologie, eventuální práce v Německu, pokud bude mít

---

²⁵⁴ Zároveň ale Respondent E uznává, že menší počet může být dán i tím, že pro mimopražské může být cesta a přesání (například s celou rodinou) jistou finanční zátěží.

²⁵⁵ Jedině Respondent A nezapadá do žádné z těchto kategorií, protože prozatím neví. Dokončení studia a první dva roky práce budou pravděpodobně probíhat v ČR, rád by ale poté odjel do jiné evropské země kvůli lepšímu finančnímu ohodnocení. Zároveň také cítí potřebu určitým způsobem pomoci své zemi díky jeho nabytým vědomostem a zkušenostem. Nicméně zřejmě jeden z nejsilnějších vlivů má jeho dlouholetý partnerský vztah s českou dívkou, takže finální rozhodnutí v současné době nezávisí pouze na něm.

dostatečnou úroveň německého jazyka. Nicméně ve vzdálenější budoucnosti se vidí v Etiopii²⁵⁶, kde by chtěl zužitkovat své lékařské vzdělání a pomáhat lidem.

„No v realitě já chci být doma a chci pomáhat lidem, jo, ale nemůžeš být chudý a pomáhat chudým. Takže musíš něk asi být úspěšný, to jak dokážu nevím, ale jak jsem ti už předtím říkal, věřím, že když v něčem věříš a jdeš do toho, to se ti nějak povede, takže doufám a i věřím, že se to něk prostě dá dohromady, jo a budu se snažit. Já chci mít nějakou charitativní organizaci, jo a přinejmenším, jestli se mi to nepodaří, přinejmenším chci aspoň tou medicínou jo lidem pomáhat. Tak třeba můžeš mít svoji ordinaci a něco dělat pro bono něco samozřejmě musíš vydělávat peníze, ale můžeš občas pomáhat. To je můj cíl. Ale v budoucnu chci být doma.“ (Respondent C)

Globální občanství

Druhá skupina respondentů své aspirace nutně neztotožňuje s fyzickou přítomností v Etiopii. Dokáží si představit život v jiné zemi a zároveň práci pro Etiopii. Samozřejmě s využitím svých nabytých znalostí. V jednom případě se jedná o ekonomickou oblast, v druhém případě respondent hovoří o možnosti přilákání nových investorů do Etiopie. Koncept globálního občanství je pro tuto skupinu nejpříhodnější. Charakteristická je pak určitá pracovní mobilita.

Respondent F se chce v souvislosti se svým vzděláním, (které pravděpodobně dokončí v průběhu tří až pěti let), věnovat ekonomickým problémům v zemědělské oblasti. Svým výzkumem pak chce dosáhnout určitých reálných pozitivních změn.

„I want to be a good researcher and my research to be problem solving. I don't want to just to publish research and just put it in the shelf, just I want to do research which really changes specially my country I want to really contribute my country... Is basically is going to be in the economy is going to be like in the academy in the economy pose in the agricultural sector manufacturing sector in service sector and basically the policy is toward these sector which has to come first which has to come next which we have to prioritize in what we have to organize the economy in what direction we have to go just these things really required research and I would really to contribute in these aspects.“ (Respondent F)

---

²⁵⁶ Jedním z důvodů, proč si Respondent C nedokáže představit život v ČR, je odlišný sociální život a sociální vazby, na což si Respondent C během sedmi let svého pobytu nezvykl. V Etiopii se mnoho věcí dělá společně a je zapojena nejenom nukleární rodina, ale i všichni vzdálenější příbuzní, sousedé atd.

Nicméně si je vědom, že tyto kroky prozatím není možné provádět přímo v Etiopii, neboť by to pro něj znamenalo buď „povinný“ vstup do politické strany, o což nemá zájem, nebo v opačném případě pak nemožnost vykonávat svou práci.²⁵⁷ Zároveň ale dodává, že touha vrátit se domů a pracovat ve své vlasti i přes politické překážky u něj stále je.

„Still I want to go home even in this situation I want to go home and challenge you know because if we are afraid of this challenge nobody is going to challenge these things... still you have to struggle you have to straight.“ (Respondent F)

Budoucnost Respondenta C je výrazně spojena s rodinou. V bližší budoucnosti, vzhledem k dokončování studia a nově zahájenému doktorskému studiu jeho manželky, plánují prozatím zůstat v České republice. Přestože jsou v ČR poměrně spokojeni, vzhledem k jejich oboru studia (oba jsou zaměřeni na společenské vědy) si nemyslí, že by zde oba našli vhodné uplatnění. Pravděpodobně proto se ve vzdálenější budoucnosti neváží na žádnou konkrétní zemi. Kritériem je, aby jejich děti mohly studovat dobrou školu a měly příhodné podmínky k celkovému rozvoji. Co se týče pracovní oblasti, s manželkou by chtěli spojit veškeré své zkušenosti, ať už studijní, pracovní nebo životní a věnovat se konzultační a poradenské činnosti. Tímto způsobem například do Etiopie přivést různé investory nebo napsat vlastní projekt a v Etiopii ho realizovat.

„Konzultační práce je něco, který myslíme, konzultační práce znamená, že možná můžem mít firmu v Etiopii, konzultace může být jak tam možná investice, jak tam možná práce, kterýkoli, práce tam je a to mít nějaký jako firmu a pak ukázat lidima, který možná mají zájem možná od Česká republika nebo kdekoliv a pak pozvat nebo nabídnout možnosti práce, práce jako investice jako napsat projekt a mít možná peníze na nějaký vládní nebo nevládní organizace, může být naše práce. Rozumíte jako, to říkám úplně jiný různý organizace, jsou jako hodně věcí nebo úřadů nebo organizace, kde můžem přinést nějaký zkušenosti a podle toho můžeme dělat něco, ale já nechci limitovat můj jako schopnost, já nejsem jako okej, já chci mít zaměstnání na nějaký firma a pak tam každý měsíc čekal (pozn. na výplatu)(...).“

(Respondent C)

---

²⁵⁷ Pro ilustraci této situace vypráví příběh svého kolegy, který kritizoval kroky vlády v ekonomické oblasti. Následně byl vyhozen z práce a navíc dostal zákaz vycestovat ze země, přestože získal zahraniční stipendium.

Občanství v ČR

Shodnou spontánní odpověď na plány do budoucna měli oba dva respondenti starší generace, že neví nebo že už nic neplánují. Nicméně po dalších kladených otázkách se přeci jen objevily konkrétnější plány²⁵⁸, ve kterých figurovala žádost o české občanství. Především ale z praktických důvodů bezproblémového cestování.

Respondent B si je stále vědom své příslušnosti k Etiopii, která se nijak v průběhu pobytu v ČR nezměnila. Sám sice uvádí, že buď zůstane v ČR, nebo se odstěhuje domů nebo k sestře, která žije v zahraničí.²⁵⁹ Osobně si ale myslím, že pravděpodobnější možnost je, že zůstane v ČR. Jednak proto, že nesouhlasí s etiopskou politikou, přivykl životu v demokratické zemi, a také proto, že jeho čeština je na lepší úrovni než angličtina. Jeho plán podat žádost o české občanství se mi jeví jako nejreálnější.

„Budu žádat (pozn. o české občanství). Víím, že nikdy nebudu Čech, ale ten papír k tomu potřebuju. Víš proč? Když máš evropský pas, kterýkoliv země můžeš cestovat bez vízum, kamkoliv.“ (Respondent B)

Respondent E si chce také požádat o české občanství pouze kvůli výhodám, které z toho pro něj vyplývají. K tomuto rozhodnutí přispěl i nový občanský zákoník platný od 1. ledna 2014, který nevyžaduje „*pozbytí svého dosavadního státního občanství*“.²⁶⁰ O návratu do vlasti sice v posledních letech přemýšlel, ale žádné kroky k tomu neudělal. Jeden z důvodů je, že návrat do vlasti by pro něj mohl být nebezpečný vzhledem k jeho kritice vlády na svém internetovém blogu. České občanství by mu pak zaručovalo určitou ochranu.

„To už posledních pět let přemýšlím o tom, ale vzhledem k tomu jakože, co jsem psal a tak dále, nejsem vítanou osobou, takže já jsem nikdy nechtěl být občanem České republiky, aniž bych tu etiopskou vzdal a tak dále, ale teď už jiný zákon takže můžu nechat i etiopskou takže zkusím požádat.“ (Respondent E)

Tuto právní ochranu by pak využil nejen k návštěvě své matky v Etiopii, ale i k využití pracovní nabídky obchodovat mezi českou a etiopskou stranou, kterou má od svého kamaráda.

---

²⁵⁸ Respondent E by také rád napsal čtyři publikace o historii Etiopie. Zatím dokončuje první díl a dále sbírá materiál. Nicméně si je vědom, že tato činnost ho neuživí.

²⁵⁹ Jeho sestra žije s manželem (jeho kamarádem, se kterým Respondent B přišel společně do ČSSR) v USA.

²⁶⁰ <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>.

4.12 Závěr výzkumné části

Ačkoli každý z respondentů pochází z jiného národa a jiné části Etiopie, za jejich společný znak by se dal považovat podobný socioekonomický status. Ten se projevil ve finančním a sociálním zázemí rodiny. Rodiče na vzdělání svých dětí kladly velký důraz. Také skutečnost, že všichni respondenti žili ve větších městech, nebo přímo ve městě hlavním Addis Abebě, je důležitým faktorem, který se ukazuje nejenom v dostupnosti středního a vyššího vzdělání, ale následně také ve snadnější adaptaci ve městech v České republice.

Rozhodnutí podat přihlášku ke studium v zahraničí byla individuální volba každého respondenta. Dovolím si tvrdit, že toto rozhodnutí u všech respondentů doprovázela určitá touha po vzdělání. Vnější okolnosti ale také hrály významnou roli, zejména nepříznivá politická situace velkou měrou přispěla k motivaci vycestovat a vzhledem k přetrvávajícímu stavu, že někteří respondenti váhají s návratem do vlasti.

Při volbě vhodné destinace hrály významnou roli informace, které respondenti o daných lokalitách měli k dispozici. Také je vidět určitý rozdíl v podávání přihlášek podle historického období. Před rokem 1989 si mohli studenti podat přihlášku pouze do jedné země, a proto bylo zjišťování informací opravdu detailní a systematické již před samotným přihlášením. Po roce 1989 bylo nejprve možné zvolit tři destinace s preferencemi, a proto již nebyla míra zjišťování informací tak důkladná, spíše existovalo o destinacích určité povědomí. V současné době je možné podat jakýkoliv počet přihlášek do různých zemí, což vede respondenty ke zjišťování informací až po zveřejnění výsledků. Moderní technologie usnadňují respondentům přístup k relevantním informacím. Nicméně neopomenutelným opěrným bodem při procesu rozhodování byly kontakty migrantů. Díky kterým získali cenné informace o dané lokalitě nebo jako v případě Respondenta D, vyřídili celý administrativní proces. V neposlední řadě hrála v procesu rozhodování roli míra rasismu, kvůli které byly automaticky vyloučeny některé země.

Na základě výpovědí respondentů je možné tvrdit, že ve většině případů probíhal prvotní proces adaptace na české prostředí bez větších problémů.²⁶¹ Myslím, že tuto počáteční adaptaci do určité míry usnadnil již zmiňovaný městský původ, věk respondentů, socioekonomický status, skutečnost, že byli svobodní, nedávná školská zkušenost a také mezinárodní prostředí jazykové školy. Podobně tomu bylo i v případě Respondenta F, který sice neabsolvoval jazykovou přípravu, ale jeho vysokoškolské studium probíhalo také v mezinárodním kolektivu.

---

²⁶¹ Výjimkou byl pouze Respondent C, kterému dělalo problémy přizpůsobit se klimatickým podmínkám.

Dalo by se také říci, že poměrně krátce po příjezdu do České republiky byli respondenti přímo začleněni do systému českého školství, ať už na úrovni jazykové školy nebo samotného oborového studia. V tomto ohledu můžeme hovořit o procesu integrace, kterým rozumíme oboustranné přiblížení, jak ze strany hostitelské společnosti, tak i migrujících osob. Respondenti se k české společnosti přiblížili díky znalosti českého jazyka, zde tedy vidíme snahy z jejich strany ačkoliv výuka českého jazyka jim byla předurčena systémem. V tomto případě se jedná o integraci jazykovou čili kulturní. Česká společnost jim pak zase umožnila studium na vysokých školách, tedy integraci strukturální ve vzdělávacích institucích. Tento proces ideálně pokračuje i v pracovní sféře. S tímto postupem má pozitivní zkušenost například Respondent D, jež po absolvování vysoké školy plynule navázal a zapojil se do pracovního procesu. Zde se tedy jedná o strukturální integraci z obou stran. Opačnou zkušenost má ale Respondent B, který nemohl po absolvování vysoké školy navzdory své snaze najít odpovídající práci z důvodu komplikovaného administrativního procesu. V průběhu celého pobytu je možné hovořit o různé míře sociální integrace, tedy navazování přátelských či partnerských vztahů a členství ve spolcích a organizacích.²⁶² Vazby mezi českou společností a jednotlivými respondenty jsou rozdílné. Nejvíce těchto vazeb má Respondent B a E, což souvisí i s jejich délkou pobytu. Určité vazby má i Respondent A a D, ale je jich méně. Nejnižší míra sociální integrace v tomto směru provází Respondenta F a C. U Respondenta F je to dáno tím, že studuje v angličtině v mezinárodním kolektivu, u Respondenta C zase přítomností vlastní etiopské rodiny. Skutečnost, že se sociální integrace tolik neprojevuje směrem k české společnosti do jisté míry vyvažuje setkávání v rámci etiopské komunity, kde je komunikativním jazykem amharština. K těmto setkáním dochází především během organizovaných svátků ku příležitosti Vánoc, Velikonoc a Nového roku nebo neformálních setkání spojených s etiopskou či africkou kulturou.

Asi nej překvapivější pro mě byla zjištěná míra integrace v identifikační sféře, která je poměrně vysoká a téměř všem respondentům společná. Českou republiku mnozí pokládají za svůj druhý domov. I samotní respondenti byli svými subjektivními pocity udiveni. Pozitivně hodnotí například krásu Prahy, bezpečnost v ulicích či úroveň českého školství, ale také svobodu a nízký výskyt xenofobních projevů.

Respondenti také stále cítí silnou vazbu k Etiopii a to jak k rodičům, tak k vlasti jako takové. Ani v rámci dvou generací, které jsem zkoumala, se tyto pocity výrazně neliší. Jiná situace by pravděpodobně vznikla u generace, která z Etiopie přichází v současné době. Z důvodu etnické politiky, která se snaží Etiopii rozdělit, se intenzita vztahu mezi vlastní

---

²⁶² Jazyková škola umožňovala snadné navazování vztahů sice v České republice ale mezi cizinci. Mnozí respondenti tyto prvotní přátelské vztahy udržují po celou dobu pobytu.

a jejími občany a občankami snižuje, což se například může projevat v nezájmu o svou zemi a trvalé emigraci v zahraničí.

Významná vazba k Etiopii se promítá i do vyhlídek a aspirací u většiny respondentů, kde Etiopie figuruje buď jako místo budoucího pracoviště, nebo místo, pro které budou výsledky jejich práce užitečné a přispějí k lepšímu rozvoji v ekonomické, sociální, zdravotní nebo literární sféře. Respondenti s nejdelším pobytem v ČR také zamýšlejí podat žádost o české občanství, ale spíše z praktických důvodů za účelem volného pohybu v zemích Evropské Unie a určité právní ochrany v případě návštěvy Etiopie.

5 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo představit etiopskou imigraci do České republiky, zejména do Prahy. Chtěla bych především konstatovat, že etiopská migrace do ČR představuje typ studentské migrace, kterou jednotliví migrující většinou pokládají za dočasnou. Tento druh migrace má v Etiopii poměrně silnou tradici. V případě ČSSR jako cílové destinace tato tradice sahá do 60. let 20. století. V 70. letech 20. století se díky stejnému ideologickému zaměření vzájemné kontakty zintenzivnily, což se projevilo i v počtu etiopských studentů, kteří do tehdejší ČSSR přijeli. Vrcholným obdobím přijímání Etiopanů na československé vysoké školy pak byla 80. léta 20. století. Po pádu komunistického režimu v ČSSR (1989) a v Etiopii (1991) kulturní styky mezi těmito zeměmi poměrně ochladly. Nicméně každým rokem do ČR přijíždí několik osob etiopského původu za účelem studia.

Ve své práci jsem se soustředila na motivace příjezdu, průběh adaptace na české prostředí, vztah k Etiopii, vyhlídky a aspirace do budoucna, jazykovou komunikaci a rozdíly mezi osobami s různou délkou pobytu. Obecnou motivací k vycestování do zahraničí byl pro respondenty zájem o obory, které v Etiopii neměly k dispozici, potřeba zahraniční zkušenosti nebo politické důvody. Konkrétně do ČR (ČSSR) respondenti přijeli na doporučení svých známých nebo proto, že ČR na jejich žádost odpověděla jako první z kontaktovaných zahraničních zemí. Pět ze šesti respondentů po příjezdu absolvovalo jazykovou přípravu, která jim velmi usnadnila adaptaci na české prostředí.

Přesto, že jsem chtěla porovnávat názory dvou generací (jedna přijela v roce 1989 a v roce 1992, druhá pak po roce 2005), zjistila jsem, že tyto ročníky mají velmi podobné názory, které se projevily silnou pozitivní vazbou k Etiopii i ČR. ČR se pro respondenty během jejich pobytu stala druhým domovem. Jediným rozdílem pak je skutečnost, že starší generace v současné době uvažuje o podání žádosti o české občanství. Stejně tak jejich vyhlídky a aspirace do budoucna vždy měly určitý vztah k domovské zemi, již by chtěli v budoucnu přispět v ekonomické, sociální, zdravotní či literární rovině. Co se týká jazykové komunikace, tak mezi sebou respondenti mluví amharsky. Kromě neformálních přátelských setkání mají možnost tímto jazykem komunikovat i během církevních svátků (Vánoce, Velikonoce, Nový rok), které organizuje etiopská komunita.

Jsem si vědoma limitů této práce. Nejenom vzhledem k mému homogennímu výzkumnému vzorku, který představovali samí muži, ale i z důvodu mapování pouze dvou generací. Domnívám se, že v případě dalšího pokračování by bylo vhodné zařadit i Etiopany, kteří přišli dříve než v roce 1989, Etiopanky a mladší generaci.

Literatura a prameny

Literatura

- BENEZER, Gadi. *The Ethiopian Jewish exodus narratives of the migration journey to Israel 1977-1985*. New York: Routledge, 2002. ISBN 02-032-1923-6.
- BRUCE, James. *Travels to discover the source of the Nile, in the years 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, and 1773 (1790)*. Edinburgh: J. Ruthven for G.G.J. and J. Robinson, Paternoster-Row, London, M.DCC.XC.
- DAWKINS, C.H. *The Fundamentals of Amharic*. 1960. vyd. Addis Ababa, Ethiopia: Bible Based Books, 1960, Revised 1969
- DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391
- DRBOHLAV, Dušan a Petra EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ. *Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR: Studie arménské, vietnamské a ukrajinské komunity v Praze a Středočeském kraji*. 2003/2004. IOM Mezinárodní organizace pro migraci
- *Encyclopedia of world cultures*. 1st publ. Editor David Levinson. New York: Hall, 1991-1996, 10 sv. ISBN 0-8161-1816-78.
- EVANS-PRITCHARD, Edward Evan. *The political system of the Anuak of the Anglo-Egyptian Sudan*. London: Lund Humphries & Co., 1940.
- FIALA, Vlastimil, Jan PROUZA a Jan ZÁHOŘÍK. *Politické stranictví v subsaharské Africe: Botswana, Malawi, Ghana, Etiopie a Eritrea*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, 2010, 282 s. ISBN 978-80-87382-05-9.
- FILIP, Jiří a Zdeněk POLÁČEK. *Etiopie*. Praha: ČTK--Pressfoto, 1981, 174 p. Obchodně ekonomické sborníky, sv. 67.
- *Gender, generations and the family in international migration*. Edited by KRALER, Albert, Eleonore KOFMAN, Martin KOHLI and Camille SCHMOLL. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011. ISBN 978-908-9642-851.
- GETAHUN, Solomon Addis. *The history of Ethiopian immigrants and refugees in America, 1900-2000: patterns of migration, survival, and adjustment*. New York: LFB Scholarly Pub., c2007, xviii, 324 p. ISBN 15-933-2151-1.

- HASKINS Jim, BIONDI Joann *From Afar to Zulu: a dictionary of African cultures*. 1st pbk. ed. New York: Walker, 1998. ISBN 08-027-7550-0.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
- MARCUS, Harold G. *The politics of empire: Ethiopia, Great Britain, and the United States, 1941-1974*. 1st Red Sea Press, Inc. ed. Lawrenceville, N.J.: Red Sea Press, 1995, xii, 205 p. ISBN 15-690-2006-X.
- MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. Rochester, N.Y.: James Currey, 2011, xvi, 383 p. Eastern African studies (London, England). ISBN 18-470-1033-4.
- MILKIAS, Paulos. *Ethiopia*. Santa Barbara, Calif: ABC-CLIO, 2011. ISBN 978-159-8842-579.
- MOJDL, Lubor. *Etiopie*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, 138 s. Stručná historie států. ISBN 80-727-7221-X.
- SKINNER, Robert Peet a David Hamilton SHINN. *The 1903 Skinner mission to Ethiopia*. 1st ed. Hollywood, CA: Tsehai, 2003, x, 227 p. ISBN 09-748-1981-6.
- TEFERRA, Anbessa a Grover HUDSON. *Essentials of Amharic*. Köln: Rüdiger Köppe Verlag, c2007, 254 p. ISBN 978-389-6455-734
- OLSON, James Stuart. *The peoples of Africa: an ethnohistorical dictionary*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1996, viii, 681 p. ISBN 03-132-7918-7.
- PARLESÁK, Adolf. *Habešská odysea*. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-703-8086-1.
- PETRÁČEK, Karel. *Etiopie: Zeměmi světa*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1964.
- PLEŠINGER, Vladimír. *Na střeše Afriky: Habeši za války, Etiopií v míru*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2012, 379 s., [64] s. obr. příl. Cestopisy (Jota). ISBN 978-80-7462-073-7.
- POLÁČEK, Zdeněk. *Socialistická Etiopie*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1981, 226 s. Zeměmi světa.
- SCHLENZKA, Nathalie. *The Ethiopian Diaspora in Germany: Its Contribution to Development in Ethiopia*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH Economic Development and Employment Division Migration and Development Sector Project, 2009.
- ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Vyd. 1. Praha: Cargo Pub., 2001, 156 p. ISBN 80-902-9521-5.
- WEEKS, Richard V. *Muslim peoples: a world ethnographic survey*. 1st pub. Connecticut: Greenwood Press, 1978, 546 s. ISBN 08-371-9880-1.

Akademické práce

- FIKRE, Alemayehu. *An analysis of Wolayta proverbs: Function in focus*. 2012. Diplomová práce. Addis Ababa University.
- DVOŘÁČEK, Jan. *Československo-etiopské vztahy 1955-1974*. 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.
- SCHEJBALOVÁ, Petra. *Život příslušníků etiopské menšiny na území České republiky*. 2013. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

Elektronické články

- BOROVIČKA, Michael. Cestovatelé na bicyklech. *Lidé a země* [online]. 2011, roč. 2011, č. 07 [cit. 2014-08-07].
- BOROVIČKA, Michael. Řád od habešského císaře. *Lidé a země* [online]. 2009, roč. 2009, č. 08 [cit. 2014-08-07].
- OLŠA, JR., Jaroslav. Českoslovenští diplomaté v černé Africe, 1918–1955: Počátky budování sítě československých zastupitelských úřadů na jih od Sahary. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2005, č. 2, s. 90-105 [cit. 2014-08-07].
- ROONEY, Pauline. Researching from the inside — does it compromise validity? A discussion. [online]. [cit. 2014-08-08].
- ZÁHOŘÍK, Jan. Africká cesta Remedie Prutkého: Český františkán na misiích v Etiopii 18. století. *Dějiny a současnost* [online]. 2006, č. 6 [cit. 2014-08-07].
- ZÁHOŘÍK, Jan. Etiopie a dozvuky severoafrických událostí. *Nový Orient: časopis Společnosti pro kulturní styky s Orientem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2012, roč. 67, č. 4, s. 6-9.

Zprávy

Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989 (v oblasti regionálního školství) dostupná z www.msmt.cz/file/10376_1_1/download/ [online] [cit. 2014-08-07]

Internetové zdroje

<http://allafrica.com/stories/201209210569.html> [online] [cit. 2014-06-29]

<http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2006/6/africka-cesta-remedia-prutkeho/> [online] [cit. 2014-08-05]

<http://econ.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTDECPROSPECTS/0,,contentMDK:22803131~pagePK:64165401~piPK:64165026~theSitePK:476883,00.html> [online] [cit. 2014-05-03].

<http://hrp.diakonie.cz/projekty-v-zahranici/etiopie/> [online] [cit. 2014-08-09]

http://peoplenov.in/#f_ET [online] [cit. 2014-05-03]

<http://www.africanlegislaturesproject.org/sites/africanlegislaturesproject.org/files/Constitution%20Ethiopia.pdf> [online] [cit. 2014-06-29].

<http://www.amnesty.cz/p100/svevolne-zadrzovana-predstavitelka-opozice-v-etiopii> [online] [cit. 2014-08-09].

<http://www.au.int/en/commission> [online] [cit. 2014-08-09].

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/249626/Gurage> [online] [cit. 2014-06-28].

<http://www.clovekvtisni.cz/cs/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/zeme/etiopie> [online] [cit. 2014-08-09]

<http://www.ethiopia.gov.et/people> [online] [cit. 2014-06-17]

<http://www.ethiopia.gov.et/web/Pages/FactsandFigures> [online] [cit. 2014-06-17]

<http://www.ethiopia.gov.et/web/pages/regional-states> [online] [cit. 2014-06-24]

<http://www.ethnologue.com/country/ET> [online] [cit. 2014-06-17]

<http://www.eurofotbal.cz/clanky/alves-snedl-banan-a-udelal-nejlepsi-reklamu-boji-proti-rasismu-254628/> [online] [cit. 2014-08-13]

<http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/STATUTE-94/pdf/STATUTE-94-Pg102.pdf> [online] [cit. 2014-08-07]

<http://www.hrw.org/news/2005/03/23/ethiopia-crimes-against-humanity-gambella-region> [online] [cit. 2014-08-09]

<http://www.hrw.org/news/2013/10/21/ethiopia-torture-heart-addis-even-leaders-gather-gleaming-au-building> [online] [cit. 2014-08-09]

<http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx> [online] [cit. 2014-05-03]

<http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx> [online] [cit. 2014-08-15]

<http://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx> [online] [cit. 2014-08-09]

<http://www.mzv.cz/addisababa/cz/> [online] [cit. 2014-08-08]

http://www.mzv.cz/addisababa/cz/rozvojova_spoluprace_a_humanitarni_pomoc/vladni_stipe_ndia_pro_rozvojove_zeme/index.html [online] [cit. 2014-08-09]

http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/politicke_styky.html [online] [cit. 2014-08-13]

http://www.mzv.cz/addisababa/cz/zeme_a_organizace_akreditace/etiopie/historicke_kontakty.html [online] [cit. 2014-08-20]

http://www.mzv.cz/cairo/cz/vzajemne_vztahy/historie_vzajemnych_vztahu/historie_vzajemnych_vztahu.html [online] [cit. 2014-08-20]

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/etiopie/ [cit. 2014-08-20]

http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/cizi_urady_pro_cr/etiopie_velvyslanectvi_etiopske.html [online] [cit. 2014-08-20]

http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/cizi_urady_pro_cr/etiopie_velvyslanectvi_etiopske.html [online] [cit. 2014-08-20]

<http://www.omniglot.com/writing/amharic.htm> [online] [cit. 2014-08-20]

<http://www.oromostudies.org/> [online] [cit. 2014-06-28]

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf> [online] [cit. 2014-08-08]

<http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx> [online] [cit. 2014-05-03]

http://www.psp.cz/eknih/1954ns/tisky/t0373_00.htm [online] [cit. 2014-08-07]

http://www.psp.cz/eknih/1981fs/tisky/t0016_00.htm [online] [cit. 2014-08-07]

<http://www1.uni-hamburg.de/ethiostudies/story.html> [online] [cit. 2014-08-07]

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html> [online] [cit. 2014-06-17]

Webové stránky

<http://www.clubandel.cz/>

<http://www.csa.gov.et/>

<http://www.kafeafrika.cz/>

<http://www.mzv.cz/>

<http://www.respectfestival.cz/cz>

6 Příloha

Obrázek č. 1.²⁶³

	ā/ā	u	ī	a	ē/e	(i)/(ə)	o		ā/ā	u	ī	a	ē/e	(i)/(ə)	o
	[a]	[u]	[i]	[a]	[e/ɛ]	[ə]	[o/ɔ]		[a]	[u]	[i]	[a]	[e/ɛ]	[ə]	[o/ɔ]
h	ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ	h/k	ኸ	ኹ	ኺ	ኻ	ኼ	ኽ	ኾ
[h]	ha	hu	hi	ha	he	h(ə)	ho	[h]	he	hu	hi	ha	he	h(ə)	ho
l	ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ሎ	ሎ	w	ወ	ዉ	ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ
[l]	le	lu	li	la	le	l(ə)	lo	[w]	we	wu	wi	wa	we	w(ə)	wo
h/h	ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሐ	ʾ/ʿ	ዐ	ዑ	ዒ	ዓ	ዔ	ዕ	ዖ
[h]	ha	hu	hi	ha	he	h(ə)	ho	[ʔ]	ʔa	ʔu	ʔi	ʔa	ʔe	ʔ(ə)	ʔo
m	መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ም	ሞ	z	ዘ	ዙ	ዚ	ዛ	ዜ	ዝ	ዞ
[m]	me	mu	mi	ma	me	m(ə)	mo	[z]	ze	zu	zi	za	ze	z(ə)	zo
s/ś	ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ	zh/z	ዠ	ዡ	ዢ	ዣ	ዤ	ዥ	ዦ
[s]	se	su	si	sa	se	s(ə)	so	[ʒ]	ʒe	ʒu	ʒi	ʒa	ʒe	ʒ(ə)	ʒo
r	ረ	ሩ	ሪ	ራ	ራ	ር	ሮ	y	የ	ዩ	ይ	ያ	ይ	ይ	ዮ
[r]	re	ru	ri	ra	re	r(ə)	ro	[j]	je	ju	ji	ja	je	j(ə)	jo
s	ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ሶ	ሶ	d	ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ
[s]	se	su	si	sa	se	s(ə)	so	[d]	de	du	di	da	de	d(ə)	do
sh/ś	ሸ	ሹ	ሺ	ሻ	ሼ	ሽ	ሾ	j/ǰ	ጅ	ጆ	ጇ	ገ	ገ	ገ	ገ
[ʃ]	ʃe	ʃu	ʃi	ʃa	ʃe	ʃ(ə)	ʃo	[ʧ]	ʧe	ʧu	ʧi	ʧa	ʧe	ʧ(ə)	ʧo
k'/q	ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ	g	ገ	ጉ	ጊ	ጋ	ጌ	ግ	ጎ
[kʰ]	k'e	k'u	k'i	k'a	k'e	k'(ə)	k'o	[g]	ge	gu	gi	ga	ge	g(ə)	go
qh	ቆ	ቇ	ቈ	቉	ቊ	ቋ	ቌ	t'/t	ጠ	ጡ	ጢ	ጣ	ጤ	ጥ	ጦ
[kʰ]	k'e	k'u	k'i	k'a	k'e	k'(ə)	k'o	[tʰ]	t'e	t'u	t'i	t'a	t'e	t'(ə)	t'o
b	በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ብ	ቦ	ch'/ç	ጪ	ጫ	ጬ	ጭ	ጮ	ጯ	ጰ
[b]	be	bu	bi	ba	be	b(ə)	bo	[tʃʰ]	tʃ'e	tʃ'u	tʃ'i	tʃ'a	tʃ'e	tʃ(ə)	tʃ'o
t	ተ	ቱ	ቲ	ታ	ቲ	ት	ቶ	p'/p	ጰ	ጱ	ጲ	ጳ	ጴ	ጵ	ጶ
[t]	te	tu	ti	ta	te	t(ə)	to	[pʰ]	p'e	p'u	p'i	p'a	p'e	p'(ə)	p'o
ch/ç	ቸ	ቹ	ቺ	ቻ	ቼ	ች	ቾ	ts'/s	ጸ	ጹ	ጺ	ጻ	ጼ	ጽ	ጾ
[tʃ]	tʃe	tʃu	tʃi	tʃa	tʃe	tʃ(ə)	tʃo	[tsʰ]	ts'e	ts'u	ts'i	ts'a	ts'e	ts'(ə)	ts'o
h/h	ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ	ts'/ʃ	ፀ	ፁ	ፂ	ፃ	ፄ	ፅ	ፆ
[h]	ha	hu	hi	ha	he	h(ə)	ho	[tsʰ]	ts'e	ts'u	ts'i	ts'a	ts'e	ts'(ə)	ts'o
n	ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ን	ኖ	f	ፈ	ፉ	ፊ	ፋ	ፅ	ፆ	ፇ
[n]	ne	nu	ni	na	ne	n(ə)	no	[f]	fe	fu	fi	fa	fe	f(ə)	fo
ny/ñ	ኘ	ኙ	ኚ	ኛ	ኜ	ኝ	ኞ	p	ፐ	ፑ	ፒ	ፓ	ፔ	ፕ	ፖ
[ɲ]	ɲe	ɲu	ɲi	ɲa	ɲe	ɲ(ə)	ɲo	[p]	pe	pu	pi	pa	pe	p(ə)	po
ʾ/ʿ	አ	አ	አ	አ	አ	አ	አ	v	ህ	ህ	ህ	ህ	ህ	ህ	ህ
[ʔ]	(ʔ)a	(ʔ)u	(ʔ)i	(ʔ)a	(ʔ)e	(ʔ)(ə)	(ʔ)o	[v]	ve	vu	vi	va	ve	v(ə)	vo
k	ከ	ከ	ከ	ከ	ከ	ከ	ከ								
[k]	ke	ku	ki	ka	ke	k(ə)	ko								

²⁶³ <http://www.omniglot.com/writing/amharic.htm>.

Obrázek č. 2²⁶⁴

ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ	ቇ	ቈ	቉	ቊ	ቋ	ቌ
k'wi	k'wa	k'we	k'wi	h'wi	h'wa	h'we	h'wi	k'wi	k'wa	k'we	k'wi	g'wi
ገ	ገ	ገ	ሰ	ሰ	ዘ	ዘ	ዘ	ቲ	ዢ	ጫ	ሯ	ቺ
g'wa	g'we	g'wi	l'wa	b'wa	z'wa	t'wa	m'wa	t'wa	ʒ'wa	tʃ'wa	r'wa	tʃ'wa
ጭ	ጭ	ሰ	ና	ደ	ፈ	ሻ	ኛ	ሯ	ጫ	ሯ	ኸ	
ɕ'wa	ts'wa	s'wa	n'wa	d'wa	f'wa	ʃ'wa	ɲ'wa	r'a	n'a	f'a	e	

²⁶⁴ <http://www.omniglot.com/writing/amharic.htm>..